

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Zagadnienia mobilności w dokumentach unijnych

Mobility issues in EU Policy Documents

Zeszyt Informacyjno-Metodyczny Doradcy Zawodowego nr 47

Warszawa 2010

Zagadnienia mobilności w dokumentach unijnych/Mobility issues in EU Policy Documents

Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego – zeszyt nr 47

Wydawca:

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy
ul. Tamka 1
00-349 Warszawa

Opracowanie redakcyjne:

Paulina Bogdańska

Fotoskład:

Agencja Pinek – Piotr Krojec

Druk:

ZWP MPiPS

Warszawa 2010

Copyright © by Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Program

„Uczenie się przez całe życie”

DG Edukacja i Kultura

Ta publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autora i Komisja Europejska oraz Agencja Wykonawcza ds. Audiowizualnych, Edukacji i Kultury nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

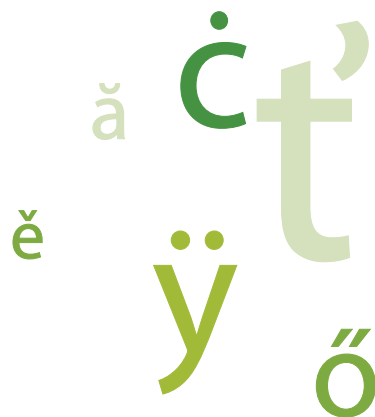
ISBN 978-83-?????-??-?

Spis treści

	Wprowadzenie	6
1	• ZIELONA KSIĘGA – Promowanie mobilności edukacyjnej młodych ludzi	11
1.1	Wprowadzenie	12
1.2	Przygotowanie do podjęcia mobilności edukacyjnej	18
1.3	Pobyt za granicą i okres następujący po nim	27
1.4	Nowe partnerstwo na rzecz mobilności	29
1.5	Wnioski	36
1.6	W jaki sposób wziąć udział w konsultacjach?	37
2	› GREEN PAPER – Promoting the learning mobility of young people	39
2.1	Introduction	40
2.2	Preparing for a period of learning mobility	45
2.3	The stay abroad and follow-up	53
2.4	A new partnership for mobility	55
2.5	Conclusions	61
2.6	How to take part in the consultation?	62

3	▼ Mobilność edukacyjna szansą dla wszystkich	63
3.1	Forum Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Mobilności	64
3.2	Spis zawartości dokumentu	66
3.3	Streszczenie	67
3.4	Dlaczego należy zwrócić uwagę na mobilność właśnie teraz?	70
3.5	Dwa powody dla sformułowania nowej polityki mobilności: konkurencyjność i obywatelstwo	72
3.6	Wizja przyszłości – dwa rozbieżne scenariusze	75
3.7	Z jakim rodzajem mobilności mamy do czynienia?	78
3.8	Jakie są tendencje, przeszkody i czynniki sprzyjające mobilności?	79
3.9	Które elementy obecnej polityki i programów sprawdzają się, a które nie?	82
3.10	Partnerstwo europejskie na rzecz nowego celu: mobilność edukacyjna regułą, a nie wyjątkiem	84
3.11	Realizacja nowego celu: wymagane działania priorytetowe	87
4	✓ Making learning mobility an opportunity for all	99
4.1	The High Level Expert Forum on Mobility	100
4.2	Table of contents	102
4.3	Executive Summary	103
4.4	Why focus on mobility now?	105
4.5	Two reasons for a new mobility policy: Competitiveness and citizenship	107
4.6	A vision of the future – two contrasting scenarios	109
4.7	What kinds of mobility are we concerned with?	111
4.8	What are the trends, barriers and drivers in mobility?	112
4.9	What works and what does not work in current policies and programmes?	114
4.10	European partnership for a new ambition: learning mobility as a rule, not an exception	116
4.11	Realising the new ambition: Priority actions required	119

Przekazujemy Państwu kolejny, czterdziesty siódmy zeszyt z serii Zeszytów informacyjno-metodycznych doradcy zawodowego przygotowany w polskiej i angielskiej wersji językowej.

Publikacja prezentuje dwa dokumenty dotyczące zagadnień mobilności edukacyjnej i zawodowej. Pierwszy z nich to Zielona Księga Komisji Wspólnot Europejskich, Promowanie mobilności edukacyjnej młodych ludzi, drugi to Sprawozdanie Forum Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Mobilności pt.: „Mobilność edukacyjna szansą dla wszystkich”.

Komisja Europejska podjęła decyzję o stworzeniu Zielonej Księgi co najmniej z kilku powodów. Po pierwsze, dwudziesta rocznica istnienia programu Erasmus, która obchodzona była w 2007 r., wywołała liczne dyskusje na temat korzyści, jakie przynosi mobilność w szkolnictwie wyższym oraz potrzeby rozszerzenia mobilności na inne obszary. W opinii Komisji Europejskiej mobilność, w szczególności w szkolnictwie wyższym, powinna stać się kluczowym priorytetem. Opracowane przez Komisję Europejską sprawozdanie na temat realizacji założeń Strategii Lizbońskiej z grudnia 2007 r. wzywa do uczynienia z mobilności, podobnie jak w programie Erasmus, standardowego elementu edukacji uniwersyteckiej. Po drugie, w lipcu 2008 r. w dokumencie pt.: „Odnowiona agenda społeczna: Możliwości, dostęp i solidarność w Europie XXI wieku” (*Renew Social Agenda. Opportunities, Access and Solidarity in Europe in XXI Century*) Komisja Europejska stwierdziła, że nadal rozwijać będzie tzw. „piątą swobodę”, obalając bariery w swobodnym przepływie wiedzy i promując mobilność poszczególnych grup społeczeństwa, a w szczególności młodzieży. Po trzecie, komunikat Komisji Europejskiej na temat zatrudnienia z czerwca 2009 r. wymienia promowanie mobilności jako jeden z kluczowych priorytetów służących przezwyciężeniu panującej recesji i wsparciu tworzenia miejsc pracy. Dokument zwraca w szczególności uwagę na fakt, że mobilność może być dla młodych osób bezrobotnych okazją do podniesienia kwalifikacji i zyskania nowych umiejętności.

Zakres Zielonej Księgi jest szeroki. Jej zapisy dotyczą młodych ludzi znajdujących się we wszelkich możliwych sytuacjach edukacyjnych, tj.: uczących się w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych, średnich na poziomie maturalnym, na studiach uniwersyteckich na poziomie magisterskim i dokto-

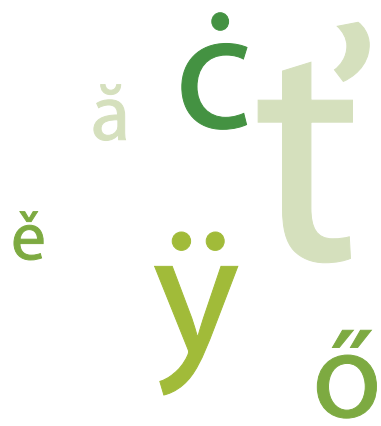
ranckim, ale też odbywających staże, praktyki zawodowe, uczestniczących w programach wymiany młodzieży, wolontariacie lub szkoleniach zawodowych, w obrębie Unii Europejskiej i poza nią. Mobilność edukacyjna ma tu zastosowanie do wszystkich dyscyplin i obszarów, tj.: kultura, nauka, technologia, sztuka, sport a także przedsiębiorczość. Zielona Księga ma zachęcić do analizy sposobów pozwalających na lepsze wykorzystywanie istniejących i nowych mechanizmów oraz instrumentów do promowania mobilności młodych ludzi, a także sposobów mobilizowania władz publicznych na różnych poziomach: wspólnotowym, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz innych zainteresowanych stron: przedsiębiorstw, fundacji, stowarzyszeń, organizacji pozarządowych i poszczególnych obywateli.

Zielona Księga podzielona jest na trzy części. W pierwszej części omówione zostały kwestie związane z przygotowaniem do wyjazdu, tj.: zagadnienia dostępu do informacji, motywacji, przygotowania językowego, itp. Część druga poświęcona jest okresowi pobytu zagranicą (łącznie z kwestiami zakwaterowania i ewentualnego mentoringu) oraz analizie okresu następującego po doświadczeniu mobilności, a więc zagadnieniom walidacji i uznawania zdobytych doświadczeń, umiejętności, kompetencji i wiedzy. Trzecia część prezentuje propozycje nowego partnerstwa na rzecz mobilności młodzieży.

Drugi przedstawiony w publikacji dokument to Sprawozdanie Forum Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Mobilności pt.: „Mobilność edukacyjna szansą dla wszystkich”.

Sprawozdanie opracowane przez członków Forum opisuje strategię i zawiera zalecenia dotyczące mobilności transgranicznej w celu nauki i/lub rozwijania umiejętności. Zdaniem ekspertów może ona stać się podstawowym elementem składowym społeczeństwa opartego na wiedzy, a także przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności Europy. Najważniejsze rekomendacje wyrażone w sprawozdaniu są następujące:

- ✓ Długoterminowym celem Wspólnoty powinno być dążenie do tego by mobilność edukacyjna była doświadczeniem powszechnym, a nie jak obecnie – sporadycznym i elitarnym. Mobilność edukacyjna powinna być dostępna dla wszystkich młodych Europejczyków, na wszystkich poziomach edukacji, także w ramach wolontariatu czy prac społecznych.

- Proponowane są następujące cele średnioterminowe: w 2012 r. co najmniej 15% młodych osób będzie miało możliwość uczestnictwa w mobilności transgranicznej, w 2015 r. odpowiednio co najmniej 30%, a w 2020 r. co najmniej 50%.
- Przyjęcie ww. założenia oznacza rozwijanie działających inicjatyw i programów wspierających mobilność, które obecnie umożliwiają uczestnictwo w wymianach, stażach i wizytach studyjnych ok. 300 tys. osób rocznie. W 2012 r. liczba ta powinna wzrosnąć do 900 tys., w 2015 r. do 1 mln 800 tys., a w 2020 r. do 2 mln 900 tys. osób.
- Istnieje pilna potrzeba utworzenia nowego, europejskiego partnerstwa na rzecz promowania mobilności, w którym aktywnie uczestniczyłyby następujące strony: państwa członkowskie, regiony, sektor przedsiębiorstw, instytucje edukacyjne, instytucje szkoleniowe i organizacje młodzieżowe.
- Mobilność powinna stać się nadrzędnym priorytetem kolejnej perspektywy finansowej, obejmującej lata 2014-2020.
- Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny, w oparciu o tzw. Otwartą Metodę Koordynacji (*Open Method of Coordination – OMC*), współpracować na rzecz eliminacji przeszkód w mobilności, wytyczania celów w zakresie mobilności transgranicznej, podnoszenia jakości oraz wymiany najlepszych praktyk. Komisja Europejska i państwa członkowskie powinny współpracować z regionami, sektorem przedsiębiorstw, fundacjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi oraz europejskimi związkami zawodowymi.
- Centralnym elementem przedstawionej strategii jest zwiększanie szans na naukę drugiego i trzeciego języka europejskiego. Oznacza to podwyższenie poziomu nauczania języków obcych na wszystkich szczeblach systemu edukacji. Należy zwiększyć nacisk na nauczanie języków obcych zwłaszcza w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego.
- U podstawy wizji bardziej mobilnej Europy, oprócz kwestii dotyczących edukacji, leży także wymiana kulturowa. Wymiana ta będzie motorem dla stworzenia Europy, która w kreatywny sposób wykorzystuje swoją różnorodność i przygotowuje swoich obywateli do wzięcia udziału w dialogu międzykulturowym w zglobalizowanym świecie.

Osiągnięcie wytyczonych celów stanowić będzie dla państw członkowskich nie lada wyzwanie. Plan działań opracowany przez Forum zostanie osiągnięty tylko wtedy, jeżeli do 2020 r., co roku, mobilność stanie się udziałem powyżej 6% studentów, 3,5% młodzieży uczęszczającej do szkół zawodowych, 0,45% uczniów szkół średnich oraz powyżej 1% młodych wolontariuszy. W 2012 r. mobilność powinna stać się udziałem około 2,5% studentów, nieco ponad 1% młodzieży uczęszczającej do szkół zawodowych, 0,15% uczniów szkół średnich oraz 0,34 % młodych wolontariuszy.

Dla potrzeb realizacji obranych celów Forum przedstawiło pakiet reform dotyczących europejskich programów, których celem jest promowanie mobilności – Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig, Marie Curie – polegających na uproszczeniu procedur i zwiększeniu zaangażowania instytucji edukacyjnych, środowisk biznesowych, władz regionalnych i lokalnych. Zaproponowano sposoby i środki dalszego rozwijania europejskiego obszaru edukacji i mobilności m.in. poprzez promowanie nowych, europejskich ścieżek mobilności edukacyjnej.

Przekazując Państwu kolejny zeszyt z serii Zeszytów informacyjno-metodycznych doradcy zawodowego jesteśmy przekonani, że publikacja poświęcona zagadnieniom mobilności w dokumentach unijnych okaże się przydatna zarówno dla doradców zawodowych, jak i innych pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Departament Rynku Pracy

ZIELONA KSIĘGA

Promowanie mobilności edukacyjnej młodych ludzi

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
Bruksela, 8.7.2009 – COM(2009) 329/3

Dokument

1

1.1 Wprowadzenie

Wzrastające znaczenie mobilności edukacyjnej

Mobilność edukacyjna, czyli transnarodowa mobilność mająca na celu nabycie nowych umiejętności, to jeden z podstawowych sposobów zwiększania szans na zatrudnienie w przyszłości oraz przyczyniania się do osobistego rozwoju zwłaszcza w przypadku młodych ludzi¹. Badania potwierdzają, że mobilność edukacyjna zwiększa wartość kapitału ludzkiego, ponieważ studenci nie tylko zdobywają wiedzę, ale też uczą się języków i rozwijają kompetencje międzykulturowe. Ponadto pracodawcy zauważają i doceniają te korzyści². Europejczycy, którzy są mobilni już jako młodzi uczący się ludzie, prawdopodobnie będą mobilni także w późniejszym życiu, jako pracownicy. Mobilność edukacyjna odegrała ważną rolę w stopniowym otwieraniu systemów i instytucji kształcenia i szkolenia, sprawiła, że są one bardziej europejskie i międzynarodowe oraz zwiększyła ich dostępność

i skuteczność³. Może ona także zwiększyć konkurencyjność Europy, pomagając w budowaniu społeczeństwa opartego na wiedzy i przyczyniając się tym samym do osiągnięcia celów strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia.

W kontekście obecnego międzynarodowego kryzysu gospodarczego Komisja zwróciła uwagę na zasadnicze znaczenie inwestycji w kształcenie i szkolenie. Podkreśliła ona także, że pomimo pojawiającej się w tych okolicznościach skłonności do kierowania środków na inne cele, to właśnie w okresie trudności gospodarczych należy kontynuować inwestycje w wiedzę i umiejętności⁴. Dlatego mobilność osób uczących się powinna stanowić część odnowionych działań na rzecz wzmacniania umiejętności i zdolności Europy do innowacji i konkurowania na poziomie międzynarodowym. Może to także pomóc w przezwyciężeniu paradoksu braku mobilności, z powodu którego nawet dziś, w okresie głębokiego kryzysu, w niektórych krajach i sektorach miejsca pracy nie

¹ Niniejsza zielona księga nie obejmuje kwestii mobilności na rynku pracy, lecz koncentruje się na mobilności edukacyjnej.

² Jedno z badań wykazało na przykład, że 54% byłych studentów, którzy uczestniczyli w programie Erasmus, uważa, że czas spędzony za granicą pomógł im w zdobyciu pierwszej pracy. Zob. Friedhelm Maiworm i Ulrich Teichler: *Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students*, 2004; coroczne badanie przeprowadzone przez Erasmus Student Network; Końcowa ocena programów wspólnotowych Socrates II, Leonardo da Vinci II i eLearning; *Analysis of the Effects of Leonardo da Vinci Mobility Measures on Young Trainees, Employees and the influence of socio-economic factors*, 2007

³ W odniesieniu do szkolnictwa wyższego te korzyści systemowe zostały dowiedzione w analizie: *The impact of Erasmus on European higher education. Quality, openness and internationalisation*, grudzień 2008 r., <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf>

Zob. także: Śródrokresowa ocena programu Erasmus Mundus, CSES, czerwiec 2007 r., http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

W dziedzinie badań naukowych, działania „Marie Curie”, poprzez zwiększenie mobilności naukowców, przyczyniły się do zrównoważonego rozmieszczenia utalentowanych naukowców nie tylko w Europie, ale na całym świecie.

⁴ Europejski plan naprawy gospodarczej – COM(2008) 800, 26.11.2008, s. 15.

mogą być wypełnione z powodu niedoboru wykwalifikowanych pracowników.

Mobilność edukacyjna ma także inne pozytywne aspekty. Może ona na przykład pomagać w zwalczaniu ryzyka izolacjonizmu, protekcyjizmu i ksenofobii, które pojawiają się w okresach kryzysu gospodarczego. Może wzmacniać u młodych ludzi poczucie europejskiej tożsamości i obywatelstwa. Zwiększa ona także przepływ wiedzy, który jest jednym z fundamentów przyszłości Europy opartej na wiedzy.

Mobilność edukacyjna, zamiast, jak obecnie, być wyjątkiem, powinna stać się naturalnym elementem europejskiej tożsamości i być dostępna dla wszystkich młodych ludzi w Europie. W ten sposób w znacznym stopniu przyczyni się ona do zagwarantowania konkurencyjności i spójności Unii Europejskiej w przyszłości.

Dlaczego stworzono Zieloną księgę

Mobilność edukacyjna i jej potencjał w zakresie realizacji europejskich strategii uczenia się i zdobywania umiejętności były w ostatnim okresie przedmiotem pogłębionej refleksji. 20 rocznica istnienia programu Erasmus, która obchodzona była w 2007 r., wywołała liczne dyskusje na temat korzyści, jakie przynosi mobilność w szkolnictwie wyższym, oraz potrzeby rozszerzenia mobilności na inne obszary. W opinii Rady mobilność, w szczególności w szkolnictwie wyższym, należy do klu-

zowych priorytetów⁵. Opracowane przez Komisję Europejską sprawozdanie na temat strategii lizbońskiej z grudnia 2007 r. wzywa do uczynienia z mobilności, takiej jak w programie Erasmus, standardowego elementu edukacji uniwersyteckiej⁶.

W styczniu 2008 r. Komisja Europejska ustanowiła forum ekspertów wysokiego szczebla, którego celem jest analiza sposobów rozszerzenia zjawiska mobilności, nie tylko w obrębie sektora szkolnictwa wyższego, ale na całą młodzież. W czerwcu 2008 r. forum przedstawiło swoje sprawozdanie, w którym wzywa do uczynienia z mobilności edukacyjnej młodych Europejczyków powszechnej reguły, a nie wyjątku⁷. W lipcu 2008 r. w dokumencie „Odnowiona agenda społeczna: Możliwości, dostęp i solidarność w Europie XXI wieku”⁸ Komisja stwierdziła, że nadal rozwijać będzie „piątą swobodę”, obalając bariery w swobodnym przepływie wiedzy i promując mobilność poszczególnych grup społeczeństwa, takich jak młodzież. Zapowiedziała ona także publikację zielonej księgi w tej dziedzinie w 2009 r.

⁵ Rezolucja Rady z dnia 23 listopada 2007 r. w sprawie unowocześniania szkół wyższych, by zwiększyć konkurencyjność Europy w światowej gospodarce opartej na wiedzy

⁶ Sprawozdanie strategiczne na temat odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia: rozpoczęcie nowego etapu (2008-2010), 11.12.2007, COM(2007) 803.

⁷ Sprawozdanie forum ekspertów wysokiego szczebla ds. mobilności, czerwiec 2008 r., http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

⁸ COM (2008) 412

W listopadzie 2008 r. Rada stwierdziła, że „każdy młody człowiek powinien mieć możliwość skorzystania z dowolnej formy mobilności, niezależnie od tego, czy stanie się to w ramach studiów, szkolenia, stażu zawodowego czy działalności wolontariackiej.” Wezwała ona państwa członkowskie i Komisję Europejską do dalszego rozwijania idei mobilności w formie staży zawodowych lub wolontariatu, w szczególności wszystkich młodych ludzi uczących się lub uczestniczących w szkoleniach⁹.

Także komunikat z Leuven przyjęty 29 kwietnia 2009 r. przez ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe w krajach uczestniczących w procesie bolońskim precyzuje, że w 2020 r. co najmniej 20% osób kończących studia w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego powinno przez pewien okres czasu studiować lub odbywać szkolenie za granicą¹⁰.

Komunikat Komisji na temat zatrudnienia z czerwca 2009 r. wymienia promowanie mobilności jako jeden z kluczowych priorytetów służących przezwyciężeniu panującej recesji i wsparciu tworzenia miejsc pracy. Zwraca on w szczególności uwagę na fakt, że mobilność może być dla

młodych bezrobotnych osób okazją do podniesienia ich umiejętności¹¹.

Podsumowując, w kręgach polityków i ekspertów miała miejsce intensywna refleksja nad korzyściami płynącymi z mobilności edukacyjnej i możliwościami jej rozszerzenia. Istnieje jednoznaczna zgoda co do wspierania dążenia do rozszerzania możliwości w zakresie mobilności i zwiększania jej zasięgu na większą grupę młodych ludzi. Dziś potrzebne jest podjęcie działań w oparciu o to porozumienie i określenie strategii realizacji zamierzonych celów. Celem niniejszej zielonej księgi jest otwarcie debaty na wszystkie zainteresowane strony i na społeczeństwo w celu zgromadzenia opinii na temat optymalnych sposobów znacznego zwiększenia możliwości podejmowania mobilności przez młodych ludzi.

Mobilność, ale jaka?

Zakres księgi jest szeroki: obejmuje ona wszystkich młodych ludzi znajdujących się we wszelkich możliwych sytuacjach edukacyjnych, tj. uczących się w szkołach podstawowych, ale także na poziomie maturalnym, magisterskim i doktoranckim, na studiach uniwersyteckich, ale też odbywających staże, praktyki zawodowe, uczestniczących w programach wymiany młodzieży, wolontariacie lub szkoleniach zawodowych, w obrębie Unii Europejskiej i poza nią. Mobilność edukacyjna ma tu

⁹ Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie 20–21 listopada 2008 r. w sprawie mobilności młodzieży, Dz.U. C 320 z 16.12.2008 r., http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf

¹⁰ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf

¹¹ Komunikat Komisji „Wspólne zaangażowanie na rzecz zatrudnienia” – COM(2009)257

zastosowanie do wszystkich dyscyplin i obszarów, takich jak kultura, nauka, technologia, sztuka, sport, a także przedsiębiorczość młodych. Zielona księga ma zachęcić do analizy sposobów pozwalających na lepsze wykorzystywanie istniejących i nowych mechanizmów oraz instrumentów do promowania mobilności młodych ludzi, a także sposobów mobilizowania władz publicznych na różnych poziomach: UE, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz innych zainteresowanych stron, takich jak przedsiębiorstwa, społeczeństwo obywatelskie i poszczególni obywatele.

Zielona księga ma przede wszystkim:

- promować *zorganizowaną mobilność edukacyjną*. Oznacza to, że mobilność powinna prowadzić do konkretnych efektów uczenia się i do osiągnięcia kwalifikacji, zdobycia punktów (w kształceniu i szkoleniu zawodowym) lub do świadczenia zawodowego. Może to również obejmować wolontariat i uczenie się pozaformalne, które, pod warunkiem, że są odpowiednio zatwierdzone, mogą być niezwykle skutecznymi sposobami docierania do młodych ludzi, którzy w innym przypadku mogliby znaleźć się poza programami mobilności edukacyjnej. Oprócz mobilności wspieranej przez programy europejskie, księga obejmuje także inne formy mobilności edukacyjnej, zarówno wspieranej przez państwa członkowskie, jak i podejmowanej w sposób indywidualny;
- zgodnie z zaleceniami Rady zawartymi w jej konkluzjach z listopada 2008 r. księga podejmuje w pierwszym rze-

dzie kwestię mobilności pomiędzy krajami uczestniczącymi obecnie w programach UE, starając się równocześnie rozwijać wymianę z resztą świata. Koncentruje się ona na mobilności transnarodowej, ponieważ przeprowadzka do innego kraju jest zazwyczaj trudniejsza, ale i bardziej owocna, a ponadto jest to najważniejsze zagadnienie w przypadku tego rodzaju konsultacji na poziomie UE;

- księga promuje nie tylko transgraniczną mobilność *w obrębie jednego sektora* (szkolnego, uniwersyteckiego, sektora przedsiębiorstw itp.) ale podejmuje także kwestię *przechodzenia z jednego sektora do innego*, z obszaru edukacji do przedsiębiorstw i w przeciwnym kierunku, z edukacji do wolontariatu, z kształcenia zawodowego do edukacji akademickiej, z publicznych ośrodków badań naukowych do przedsiębiorstw;
- księga koncentruje się na *fizycznej mobilności*, *uwzględniając* jednak także wartość *mobilności wirtualnej*: stosowania technologii informacji i komunikacji (TIK) w działaniach w ramach partnerstw i wymiany pomiędzy młodymi ludźmi w środowiskach edukacyjnych, traktując je jako sposoby przygotowywania, wzbogacania i monitorowania fizycznej mobilności, a także jako działanie pozytywne samo w sobie, gdyż przynoszące przynajmniej część korzyści związanych z fizyczną mobilnością. Wirtualna mobilność, która wspierana jest poprzez program Comenius eTwinning lub sieci społecznościowe, może być szczególnie cenna w zapewnianiu młodzieży w wieku

- szkolnym nowych kontaktów i otwieraniu ich na nowe kultury;
- księga koncentruje się na mobilności *młodych ludzi* co nie oznacza, że mobilność edukacyjna nie jest ważna dla innych grup wiekowych; idea uczenia się przez całe życie nie określa dokładnych granic wieku, ale główną grupą, do której się odnosi, są osoby w wieku 16-35 lat.

Jaka jest obecna sytuacja?

UE ma długie doświadczenie we wspieraniu mobilności edukacyjnej poprzez różne programy i inicjatywy, w szczególności poprzez program „Uczenie się przez całe życie” 2007-2013, który obejmuje szeroki zakres dziedzin¹². Mobilność edukacyjna rozwijana jest także poprzez fundusze strukturalne. Mobilność i wymiany studentów oraz pracowników instytucji szkolnictwa wyższego między uniwersytetami w Europie i poza nią wspierane są poprzez programy Erasmus Mundus i Tempus.

¹² Należą do nich: szkolnictwo wyższe (programy: Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) dla studentów, doktorantów i pracowników; szkolnictwo wyższe i badania naukowe (program Marie Curie oraz mobilność w ramach sieci doskonałości i platform technologicznych); od szkolnictwa wyższego do przedsiębiorstw (praktyki w ramach programów Erasmus i Marie Curie); kształcenie zawodowe i praktyki zawodowe (program Leonardo); szkoły średnie (program Comenius), uczenie się dorosłych i wolontariat osób starszych (program Grundtvig); działania w obszarze kultury (program Kultura); wymiany młodych i wolontariat (program „Młodzież w działaniu”); wolontariat (wolontariat europejski w ramach programu „Młodzież w działaniu”); społeczeństwo obywatelskie (program Europa dla obywateli) i działania przygotowawcze „Erasmus dla młodych przedsiębiorców”.

Komisja Europejska pomogła ponadto w opracowaniu szeregu narzędzi ułatwiających mobilność, takich jak Europass, Europejski system transferu i akumulacji punktów (ECTS) w szkolnictwie wyższym, Suplement do dyplomu, Europejskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie, Europejski system transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET), Youthpass, EURA-XESS, „dyrektywa o wizach studenckich”¹³ i pakiet „wizy naukowe”¹⁴.

Obowiązujące programy, narzędzia i inicjatywy na rzecz mobilności razem wzięte sięgają różnych warstw populacji młodej w Europie. Mobilność nadal jest jednak raczej wyjątkiem niż regułą i jest w większym stopniu dostępna dla niektórych grup, takich jak na przykład studenci, niż dla innych, jak na przykład osoby uczestniczące w szkoleniach zawodowych i praktykanci, którzy nadal napotykają wiele praktycznych przeszkód. W 2006 r. około 310 000 młodych ludzi mogło skorzystać z mobilności w ramach programów europejskich, co odpowiada około 0,3% grupy wiekowej 16-29 lat w UE. Jest oczywiste, że można w tej dziedzinie osiągnąć więcej.

¹³ Dyrektywa Rady 2004/114/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu odbywania studiów, udziału w wymianie młodej szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie.

¹⁴ Włącznie z dyrektywą Rady 2005/71/WE z dnia 12 października 2005 r. w sprawie szczególnej procedury przyjmowania obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych.

A collection of various special characters and symbols in different shades of green, including ð, ů, á, ö, ý, ŷ, ž, ě, ě, č, t, Ÿ, ő, í, and ø. The characters are scattered across the page, with some appearing in larger, bolder fonts than others.

1.2 Przygotowanie do podjęcia mobilności edukacyjnej

Staranne przygotowanie jest kluczem do sukcesu mobilności edukacyjnej i musi znajdować się w centrum każdego projektu lub programu. Młodzi ludzie poszukujący informacji o możliwościach podjęcia mobilności potrzebują dostępu do informacji o istniejących opcjach, o finansowaniu i doradztwie w zakresie istniejących możliwości, a także o sposobach rozwiązywania problemów praktycznych.

Informacje i wskazówki

Internet i inne formy informacji i komunikacji elektronicznej pozwalają młodym ludziom przygotować pobyt za granicą, nauczyć się języka, zaznajomić z krajem pobytu i jego kulturą, a także z przyszłą instytucją goszczącą, nawiązać bezpośrednie kontakty itp. Dostępne są ogromne zasoby informacji i porad w zakresie mobilności, które można pogrupować w trzech głównych kategoriach:

- możliwości uzyskania finansowania: wymieniono już programy Unii Europejskiej w zakresie wspierania mobilności, z których wiele podlega programowi „Uczenie się przez całe życie” lub jest powiązanych z programem „Młodzież w działaniu”. Działania Komisji uzupełniają liczne inicjatywy na poziomie krajowym i regionalnym, włącznie z programami prowadzonymi przez przedsiębiorstwa, fundacje itp.;
- możliwości uczenia się adresowane do młodych ludzi (programy kształcenia i szkolenia): Komisja stworzyła liczne portale informacyjne, takie jak PLOTEUS, Portal o możliwościach

kształcenia w Europie¹⁵, Portal Młodzieżowy¹⁶, Studiować w Europie¹⁷, EURAXESS – portal mobilnych naukowców¹⁸, strona internetowa Marie Curie dla wszystkich działań programu „Marie Curie”¹⁹, portal Twoja Europa²⁰, portal Euroguidance²¹, EURES²² i Eurodesk²³, portal programu „Erasmus” dla młodych przedsiębiorców²⁴ oraz portal wspierający MŚP w zakresie szkoleń i mobilności²⁵;

- praktyczne porady w zakresie zakwaterowania, dofinansowania, kosztów życia, aspektów prawnych, np. przepisów wizowych, pozwoleń na pracę, ubezpieczenia itp.

Wymienione źródła informacji adresowane są nie tylko do indywidualnych osób, ale także do instytucji i stowarzyszeń, które organizują mobilność młodych jako element szkoleń, programu studiów, projektów w zakresie wolontariatu itp.

O ile istniejące działania informacyjne są pomocne, nie ulega wątpliwości, że znajomość istniejących narzędzi i programów nadal jest niepełna i brakuje całościowej wiedzy o możliwościach i formach wspie-

¹⁵ <http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=pl>

¹⁶ http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=pl

¹⁷ <http://www.study-in-europe.org/>

¹⁸ <http://ec.europa.eu/euraxess>

¹⁹ <http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

²⁰ http://ec.europa.eu/youreurope/index_en.html

²¹ <http://www.euroguidance.net/>

²² <http://ec.europa.eu/eures>

²³ <http://www.eurodesk.org>

²⁴ <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu>

²⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

rania mobilności młodych. Informacje muszą być częściej uaktualniane i łatwiej dostępne, co było wielokrotnie podkreślane, ostatnio przez Radę w listopadzie 2008 r. Młodzi ludzie często nie są świadomi istniejących możliwości. Jest tak w przypadku studentów szkół wyższych i naukowców, a w jeszcze większym stopniu w przypadku młodzieży szkolnej, osób uczących się w ramach systemu kształcenia i szkolenia zawodowego, uczestniczących w działaniach wolontariatu, praktykantów itp.

Dobra praktyka:

Study in Germany

Strony internetowe study-in-germany.de udostępniają w ośmiu językach informacje na temat możliwości studiowania i uzyskania stypendiów w Niemczech, a także na temat warunków życia, takich jak warunki zakwaterowania, koszty żywienia i sport. www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net to europejska sieć, której celem jest zwiększanie transnarodowej mobilności w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET). Zapewnia ona dostęp do europejskiej platformy gromadzącej ekspertyzę i umożliwiającą wymianę najlepszych praktyk w zakresie mobilności. Koncentruje się ona na specyficznych potrzebach związanych z praktykami zawodowymi oraz kształceniem i szkoleniem zawodowym prowadzonym w zakładach rzemieślniczych lub małych i średnich przedsiębiorstwach. Skierowana jest ona przede wszystkim do organizacji przedsiębiorców, ośrodków kształcenia i szkolenia zawodowego, pośredników i przedsiębiorstw. www.euronaver.net

W jaki sposób można poprawić dostępność informacji i doradztwa w zakresie mobilności?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk, w tym odpowiednich narzędzi i sposobów, udostępniania tego rodzaju informacji.

Promowanie i zwiększanie motywacji

Większość decydentów zgadza się, że mobilność edukacyjna przynosi korzyści młodym ludziom. Korzyści te mogą jednak nie być wystarczająco doceniane przez samą młodzież. Wiele elementów może powstrzymywać młodych ludzi przed rozważeniem pobytu za granicą: presja szybkiego ukończenia studiów lub szkoleń, wykonywana praca, brak funduszy, nieznajomość języków i brak wiedzy z zakresu międzykulturowości, a także ogólna niechęć do opuszczenia „domu”. Młodzi ludzie będą bardziej otwarci na mobilność, jeżeli korzyści płynące z mobilności edukacyjnej zostaną im lepiej zaprezentowane. W promowaniu mobilności i zachęcaniu do niej kluczową rolę mają do odegrania w szczególności nauczyciele, szkoleniowcy, osoby pracujące z młodzieżą i szefowie przedsiębiorstw, którzy powinni także stanowić pozytywny przykład doceniania wartości dodanej, jaką mobilność edukacyjna wnosi do ich działalności. Odrębnym zagadnieniem jest zwiększanie motywacji strony goszczącej uczestników programów mobilności, w tym młodych przedsiębiorców i praktykantów.

Młodzi ludzie muszą także być pewni pozytywnych wyników mobilności. Podstawową kwestią jest zdobycie uznania dla ich zagranicznych doświadczeń. Czy zdobyte punkty zostaną formalnie uwzględnione w systemach ECTS, ECVET lub w analogicznych systemach transferu i akumulacji punktów? Czy nowo nabyte umiejętności znajdą odpowiednie odzwierciedlenie na przykład w Suplemencie do dyplomu, w dokumentach Europass lub Youthpass? Analizy wykazują, że mimo istniejących od dłuższego czasu porozumień, zbyt często uczniowie, którzy podjęli mobilność edukacyjną, napotykają trudności w zyskaniu uznania, którego oczekują. Jest to ze szkodą dla samych zainteresowanych, a w szerszym kontekście zmniejsza to również entuzjazm dla mobilności edukacyjnej. Kwestie związane z uznaniem są szerzej omówione w części – Uznawanie i walidacja – strona 25.

Europejskie sieci regionów, przedsiębiorstw, instytucji, europejskie stowarzyszenia pracowników i studentów, a także inne sieci, mogą zostać zaproszone do uczestnictwa w promowaniu mobilności młodzieży oraz wzmocnienia roli lokalnych i regionalnych władz w promowaniu i wspieraniu mobilności. Młodzi ludzie powinni uzyskać informacje o korzyściach płynących z doświadczenia mobilności w zakresie osobistego rozwoju, szans na zatrudnienie w przyszłości oraz zdobycia językowych i międzykulturowych umiejętności. Działania mające na celu motywowanie muszą być dostosowane do bardzo różnorodnych korzyści i problemów napotykanych przez tak różne grupy, jak na przykład uczniowie lub młodzi przedsiębiorcy.

Co można zrobić, aby lepiej promować mobilność i zachęcać do niej młodych ludzi? W jaki sposób uzyskać pod tym względem najlepsze rezultaty? Proszę podać konkretne przykłady dobrych praktyk w tym zakresie.

Jakie są główne przeszkody w motywowaniu młodych ludzi do podjęcia mobilności?

Języki i kultura

Języki obce i umiejętności międzykulturowe należą do najważniejszych kompetencji, jakie można zdobyć dzięki mobilności edukacyjnej. Pobyt, studiowanie i praca w obcym kraju umożliwiają pełne zanurzenie się w innym języku i kulturze. Znajomość języków obcych i kompetencje międzykulturowe poszerzają spektrum możliwości zawodowych jednostki, podwyższają umiejętności europejskich pracowników i są podstawowymi składowymi europejskiej tożsamości. Kluczowym instrumentem jest ustanowiony przez Radę Europejską w 2002 r. cel barceloński zakładający nauczanie co najmniej dwóch języków obcych od najmłodszych lat. Postęp w tym kierunku, a także związki pomiędzy umiejętnościami językowymi a mobilnością edukacyjną, zostały przeanalizowane w strategicznym komunikacie na temat wielojęzyczności z 2008 r.²⁶

Obejmująca szersze kręgi nauka języków ułatwiła mobilność, która w innym przypadku nie byłaby możliwa; postęp ten jest

²⁶ Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie – COM(2008)566.

jednak nierównomierny i dla niektórych grupy młodzieży nieznanomość języka jest nadal podstawową przeszkodą, np. w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Ponadto różnorodność językowa Europy jest podstawowym elementem jej bogactwa i ważne jest zagwarantowanie, by kraje, których językami włada mniejsza liczba osób, także były promowane jako miejsca docelowe wyjazdów w ramach mobilności.

Dobra praktyka:

Glossomuseums

Glossomuseums przyczyniają się do promowania nauki języków oraz różnorodności językowej w Europie. Jest to interaktywne partnerstwo 12 organizacji z Grecji, Niemiec, Danii, Hiszpanii, Francji, Włoch i Portugalii. Głównymi celami projektu jest zapoznanie uczniów szkół z kulturowymi cechami niektórych języków urzędowych UE, w szczególności języków rzadziej używanych i nauczanych, oraz motywowanie ich do nauki drugiego języka. Program zachęca także do uczenia się języków przez całe życie oraz do odkrywania wspólnego dziedzictwa kulturowego Europy.

www.ecose.org

W jaki sposób walczyć z językowymi i kulturowymi przeszkodami na drodze do mobilności? Proszę podać przykłady dobrych praktyk.

Zagadnienia prawne

W fazie przygotowawczej ważnym zagadnieniem jest status prawny mobilnych młodych ludzi w kraju goszczącym. Rozszerzenie UE w znacznym stopniu zwiększyło geograficzny zakres mobilności młodych. Na poziomie administracyjnym i prawnym istnieje jednak nadal wiele przeszkód. Choć status prawny osoby studiującej lub podejmującej staż zawodowy za granicą powinien być jasno określony, nie zawsze tak jest w przypadku mobilnych młodych ludzi, którzy nie kwalifikują się jednoznacznie do żadnej z wymienionych wyżej kategorii (np. młodych wykwalifikowanych pracowników, takich jak artyści, projektanci, przedsiębiorcy, którzy podejmują mobilność edukacyjną).

W niektórych krajach uregulowania prawne mogą hamować mobilność, szczególnie na poziomie szkół średnich oraz w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego. Pomocne mogłoby być stworzenie bezpiecznych ram dla mobilności nieletnich. Ustanowienie europejskiego statusu stażysty może pomóc w zniesieniu specyficznych trudności związanych ze stażami zawodowymi za granicą, które są wynikiem znacznie różniących się przepisów stosowanych w przypadku tego rodzaju działalności, np. w odniesieniu do płac lub umów o pracę. W obrębie sektora uniwersyteckiego wciąż istnieje problem statusu studentów doktorantów/młodych badaczy, którzy mogą mieć status studentów stypendystów lub pracowników. Brak jasności co do ich statusu ma konsekwencje w odniesieniu do ich zabez-

pieczenia społecznego i może zniechęcać ich do mobilności²⁷.

Jakie najważniejsze przeszkody prawne napotkali Państwo w odniesieniu do mobilności? Proszę podać konkretne przykłady.

Czy znają Państwo przykłady dobrych praktyk w pokonywaniu przeszkód prawnych w odniesieniu do mobilności?

Możliwość przenoszenia stypendiów i pożyczek

Pobyt za granicą wymaga także przygotowania finansowego. Istotnym źródłem finansowania, oprócz stypendiów, mogą być także świadczenia społeczne i pożyczki zaciągnięte w kraju pochodzenia. Przenoszenie tych i innych bezpośrednich i pośrednich dotacji często jednak nie jest możliwe, co jest sprzeczne z prawem wspólnotowym i zniechęca młodych ludzi do wyjazdu za granicę. Na przykład w obszarze szkolnictwa wyższego bardzo niewiele krajów zapewnia możliwość dowolnego przenoszenia stypendiów i pożyczek, a cztery państwa członkowskie całkowicie tego zabraniają²⁸.

Europejski Trybunał Sprawiedliwości w orzeczeniu z 1990 r. stwierdził, że dzieci pracowników migrujących, które zdecydują się na studia w państwie członkowskim innym niż ich kraj pobytu, mają prawo do takich samych świadczeń, z jakich korzystałyby we własnym kraju²⁹. W decyzji z 2007 r.³⁰ Trybunał rozszerzył to orzeczenie na przypadki inne niż rodziny pracowników migrujących, stwierdzając, że jeżeli państwo członkowskie zapewnia swoim obywatelom wsparcie dla celów edukacyjnych i szkoleniowych, a oni pragną podjąć je w innym państwie członkowskim, państwo to nie może wymagać, by program kształcenia realizowany za granicą był kontynuacją kształcenia w państwie członkowskim pochodzenia. Komisja będzie kontynuować działania przeciwko państwom członkowskim, które łamią przepisy wspólnotowe w tym zakresie.

²⁷ Zob. komunikat Komisji „Rozwój kariery i zwiększona mobilność: europejskie partnerstwo na rzecz naukowców” – COM(2008) 317.

²⁸ Zob. sprawozdanie Eurydice „Szkolnictwo wyższe w Europie 2009: stan procesu bolońskiego” (Higher Education 2009: Developments in the Bologna Process).

²⁹ Sprawa C-308/89, di Leo, Zb. Orz. 1990, s. I-4185.

³⁰ Sprawy połączone C-11/06 Morgan i C-12/06 Bucher, Zb. Orz. 2007, s. I-9161.

**Informacje: Sprawy połączone C-11/06
Rhiannon Morgan przeciw Bezirksregierung
Köln i C-12/06**

**Iris Bucher przeciw Landrat des Kreises
Düren, wyrok z dnia 23 października 2007 r.**

Europejski Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że mimo, iż w kompetencjach państw członkowskich leży określanie treści nauczania i organizacja krajowych systemów edukacyjnych, to realizowanie tych kompetencji musi być zgodne z prawem wspólnotowym, a w szczególności z prawem do swobodnego przemieszczania się obywateli Unii, zgodnie z art. 18 Traktatu WE. W związku z tym, jeżeli państwo członkowskie zapewnia system stypendiów edukacyjnych lub szkoleniowych, który pozwala na ich otrzymywanie w przypadku gdy studenci kontynuują naukę w innym państwie członkowskim, musi ono zagwarantować, że szczegółowe przepisy regulujące przyznawanie tych stypendiów nie powodują nieuzasadnionych ograniczeń swobody przemieszczania się.

Choć państwa członkowskie zazwyczaj są świadome przepisów istniejących w tym zakresie, a przypadki ich naruszenia są częściej wyjątkiem niż regułą, Komisja uważa, że pomocne byłoby opublikowanie wskazówek, adresowanych do władz publicznych i zainteresowanych stron w państwach członkowskich, prezentujących najważniejsze wnioski z orzeczeń dotyczących wydanych przez Trybunał. Wskazówki te mogłyby objąć takie zagadnienia jak dostęp do instytucji edukacyjnych, uznawanie dyplomów, możliwość przenoszenia stypendiów i innych uprawnień, które studenci posiadają w kraju pobytu lub kraju pochodzenia.

Jakie przeszkody napotkali Państwo w odniesieniu do przenoszenia stypendiów i pożyczek oraz dostępu do świadczeń? Proszę podać konkretne przykłady.

**Mobilność w kierunku Unii
Europejskiej i w kierunku
odwrotnym**

Promowanie mobilności młodych Europejczyków i przyciąganie młodzieży z krajów trzecich do Europy stanowi istotny element zagwarantowania przyszłej konkurencyjności Europy. Kwestia wiz była znaczącą przeszkodą w osiągnięciu płynnego przebiegu mobilności studentów w ramach programu Erasmus Mundus w kierunku UE w pierwszej fazie tego programu³¹. Zgodnie z dyrektywą 2004/114/WE („dyrektywa o studentach”)³² państwa członkowskie UE zobowiązane są do ułatwienia procedury przyjmowania studentów, w tym również do terminowego wydawania wymaganych wiz. W dyrektywie zawarte są także przepisy pozwalające studentom z krajów trzecich na podjęcie studiów w dowolnym państwie członkowskim UE. Niemal wszystkie państwa UE dokonały transpozycji dyrektywy do przepisów krajowych i studenci pochodzący z krajów trzecich mogą odwołać się do nich w przypadku poważnych opóźnień w procesie wydawania wiz lub pozwoleń na pobyt.

³¹ Śródkresowa ocena programu Erasmus Mundus, CSES, czerwiec 2007 r., http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf

³² Dyrektywa Rady 2004/114/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie.

Specyficzne przeszkody, zazwyczaj problemy związane z wizami, napotykają w odniesieniu do mobilności poza UE także inne grupy, na przykład uczestnicy programów UE w zakresie wolontariatu, wymian uczniów lub szkoleń bez wynagrodzenia. Państwa członkowskie UE mogą zatem skorzystać z możliwości zastosowania dyrektywy o studentach 2004/114 także do tych grup. W 2010 r. Komisja oceni stosowanie tej dyrektywy oraz przedstawi sprawozdanie z zastosowania tej dyrektywy w państwach członkowskich.

Dyrektywa Rady 2005/71/WE³³ przewiduje specjalne pozwolenia na pobyt dla zagranicznych naukowców, niezależne od ich statusu (pracownik, osoba samozatrudniona, stypendysta). Zwykła umowa („umowa o przyjęciu”) zawarta z akredytowaną publiczną lub prywatną europejską jednostką badawczą, zawierająca opis umiejętności badawczych naukowca, środków finansowych, którymi dysponuje i ubezpieczenia zdrowotnego, jest podstawą szybkiego wydania pozwolenia na pobyt. Procedura ta ma liczne zalety, takie jak pominięcie pozwolenia na pracę, łatwiejsze łączenie rodzin, szybsze procedury administracyjne i łatwiejsza mobilność w obrębie UE³⁴.

³³ Dyrektywa Rady 2005/71/WE z dnia 12 października 2005 r. w sprawie szczególnej procedury przyjmowania obywateli państw trzecich w celu prowadzenia badań naukowych.

³⁴ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189

Dobra praktyka:

Szybka ścieżka wydawania duńskich wiz dla stażystów należących do AIESEC

Duńska gałąź międzynarodowego stowarzyszenia studentów AIESEC uzgodniła z duńskim ministerstwem spraw zagranicznych przyspieszoną procedurę w zakresie przepisów wizowych mającą zastosowanie do członków AIESEC z krajów spoza UE przybywających do Danii w celu odbycia stażu. W rezultacie czas rozpatrywania wniosków o wydanie wizy w przypadku członków AIESEC skrócił się z 2-3 miesięcy do 3-4 tygodni.

<http://www.aiesec.org>

Co jeszcze można zrobić dla promowania mobilności w kierunku Unii Europejskiej i w kierunku odwrotnym? W jaki sposób działać?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk.

Przygotowanie do wyjazdu w ramach mobilności i zagadnienia związane z zagwarantowaniem jakości

Mobilność przyniesie młodym ludziom najlepsze rezultaty, a młodzież będzie w większym stopniu przekonana o jej wartości, jeżeli towarzyszyć jej będzie dobre przygotowanie i całościowe podejście do takiego doświadczenia. Organizatorzy mobilności edukacyjnej powinni zapewnić odpowiednie mechanizmy selekcji kandydatów. Selekcja ta powinna być sprawiedliwa i przejrzysta. Instytucje wysyłające i przyjmujące muszą współpracować w doborze uczestników i instytucji przyjmujących. Częścią tego etapu powinno być

odpowiednie przygotowanie uczestników, także w zakresie umiejętności językowych i wiedzy o kulturze. Wyjazd za granicę w ramach mobilności powinien w jak największym możliwym stopniu być zgodny z osobistym tokiem nauki, umiejętnościami i motywacją uczestników, powinien je rozwijać lub uzupełniać. Europejska karta na rzecz jakości mobilności może być źródłem wytycznych w tym zakresie, ponieważ zawiera listę ogólnych zasad, które powinny zostać uwzględnione (zob. ramka informacyjna obok). Inne karty opracowane zostały dla poszczególnych sektorów, np. dla kształcenia zawodowego (Leonardo da Vinci Mobility Quality Commitment), dla badań naukowych (European Charter for Researchers and Code of Conduct³⁵), szkolnictwa wyższego (Erasmus Student Charter³⁶), wolontariatu (European Voluntary Service Charter³⁷) i przedsiębiorstw (Erasmus for Young Entrepreneurs Commitment³⁸). Podsumowując, obie instytucje/organizacje: wysyłająca i goszcząca powinny wyraźnie zobowiązać się do przestrzegania zasad jakości.

Zaleca się także opracowanie porozumienia o kształceniu lub szkoleniu, uwzględniającego poziom wiedzy, umiejętności i przygotowania językowego uczestnika, które zostałyby zatwierdzone przez organizację wysyłającą i przyjmującą oraz przez uczestnika. Porozumienie powinno zawie-

rać zarys celów i spodziewanych wyników nauczania, jak również sposoby ich osiągnięcia, wdrożenia i zatwierdzenia.

Informacje:

Europejska karta na rzecz jakości mobilności

Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z 2006 r. w sprawie mobilności transnarodowej we Wspólnocie w celach edukacji i kształcenia zawodowego zawiera zwięzły opis zagadnień związanych z tym rodzajem mobilności. Europejska karta na rzecz jakości mobilności, będąca elementem tego zalecenia, zawiera wykaz najważniejszych zagadnień, które powinny zostać uwzględnione w organizacji mobilności edukacyjnej, i które mogą zostać zaadaptowane do różnych kontekstów, takich jak szkoły, praktyki zawodowe itd. W karcie uwzględniona została w szczególności potrzeba opracowania „planu nauki”, który musi zostać zaakceptowany przez wszystkie strony (instytucję wysyłającą, instytucję goszczącą i osobę przemieszczającą się).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/l_394/l_39420061230pl00050009.pdf

Dobra praktyka:

Ap 'n go

Ap 'n go jest platformą, poprzez którą studenci i praktykanci mogą zgłosić wniosek o odbycie stażu za granicą, a przedsiębiorstwa zainteresowane przyjęciem młodych ludzi – opisać swoje wymagania. Pozwala ona tym dwóm stronom nawiązać kontakt. Strona internetowa zawiera ponadto praktyczne rady i informacje adresowane do studentów/praktykantów, a także do przedsiębiorstw oraz wielojęzyczne narzędzia internetowe i umożliwia praktykantom i przedsiębiorstwom dzielenie się doświadczeniami i przykładami dobrych praktyk.

www.ap-and-go.eu

³⁵ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3

³⁶ http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html

³⁷ http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf

³⁸ Zob. załącznik do przewodnika do programu Erasmus dla młodych przedsiębiorców: <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf>

Jakie środki można podjąć, aby zapewnić wysoką jakość mobilności?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk.

Dotarcie do grup w niekorzystnej sytuacji

Niezbędne jest dotarcie do grup, które bywają wykluczone z możliwości podjęcia mobilności. Argumenty przemawiające za mobilnością edukacyjną, takie jak umiejętne poruszanie się w zglobalizowanym świecie, zwiększanie konkurencyjności i spójności społecznej, w jeszcze większym stopniu stosują się do grup w niekorzystnej sytuacji, które są najbardziej narażone na zagrożenia. Wszystkie działania mające na celu zwiększenie mobilności powinny w szczególności wspomagać i angażować osoby, które napotykają specyficzne trudności, np. grupy znajdujące się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej lub społecznej, osoby o specjalnych potrzebach i mniej uprzywilejowane społeczności migrantów. Programy „Uczenie się przez całe życie”, „Młodzież w działaniu” i Erasmus Mundus zapewniają szczególne wsparcie dla osób o specjalnych potrzebach. Takie podejście powinno być rozszerzone także na inne programy i działania w zakresie mobilności, gdyż pozytywne aspekty rozwijania osobowości, którą niesie ze sobą mobilność edukacyjna, są dla tych grup szczególnie ważne.

Dobra praktyka:

Spread the sign

Język migowy jest niezbędnym narzędziem komunikacji osób niesłyszących lub słabo słyszących. Wbrew powszechnie panującemu przekonaniu język migowy nie jest językiem uniwersalnym i niesłyszący studenci napotykają trudności w wyjeździe i studiowaniu za granicą. „Spread the sign” jest pierwszym internetowym słownikiem, który udostępnia zainteresowanym osobom wizualną prezentację specyficznych terminów w innych językach migowych. Został on opracowany, aby wspierać osoby wyjeżdżające na zagraniczne staże w celu kształcenia zawodowego. Słownik obejmuje aktualnie języki migowe z 11 krajów.

www.spreadthesign.com

Jakie są najważniejsze trudności napotykane przez grupy znajdujące się w niekorzystnej sytuacji w odniesieniu do mobilności edukacyjnej?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk w zakresie radzenia sobie z tego rodzaju trudnościami.

1.3 Pobyt za granicą i okres następujący po nim

Wysyłanie za granicę większej liczby młodych ludzi jest tylko elementem większej całości. Niezbędne jest także zapewnienie warunków dla odpowiedniego ich przyjęcia. Brak możliwości zakwaterowania w przystępnych cenach, szczególnie w dużych miastach, oraz odpowiedniej infrastruktury (biur doradztwa, stołówek, służb opieki zdrowotnej itp.) nadal jest problemem, który może się pogłębić, jeżeli dojdzie do planowanego wzrostu liczby osób decydujących się na takie doświadczenie.

Mentoring i integracja

Podmiot goszczący (placówka edukacyjna, organizacja młodzieżowa, przedsiębiorstwo itd.) powinien zapewnić możliwość zwrócenia się do mentora doradzającego uczestnikom i pomagającego im w efektywnej integracji z otoczeniem w kraju goszczącym oraz pełnić rolę punktu kontaktowego w celu uzyskania bieżącej pomocy.

Proszę podać konkretne przykłady dobrych praktyk w tym zakresie.

Uznawanie i walidacja

Właściwe dokumentowanie, uznawanie i walidacja okresów mobilności edukacyjnej mają zasadnicze znaczenie. Proces boloński (odnoszący się do szkolnictwa wyższego), proces kopenhaski (mający zastosowanie do kształcenia i szkolenia zawodowego) i europejska przestrzeń badawcza przyczyniły się do zwiększe-

nia przejrzystości i uproszczenia uznawania kwalifikacji i punktów w dziedzinie edukacji, która należy do kompetencji krajowych. Do dostępnych obecnie europejskich instrumentów należą:

- europejski system transferu i akumulacji punktów ECTS (w szkolnictwie wyższym);
- europejski system transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET, przyjęty w 2009 r.);
- europejskie ramy kwalifikacji (EQF);
- jednolite ramy wspólnotowe w zakresie przejrzystości kwalifikacji i kompetencji Europass (decyzja 2241/2004/WE). Należą do nich: Europass Mobilność, czyli zapis doświadczeń w zakresie mobilności, Suplement do dyplomu szkolnictwa wyższego (opracowany wspólnie przez UNESCO-CEPES, Radę Europy i Komisję Europejską), a także suplement do świadectwa szkolenia zawodowego;
- świadectwo Youthpass w zakresie wymiany młodych i wolontariatu;
- Europejska karta na rzecz jakości mobilności.

W odniesieniu do szkolnictwa wyższego istnieje także Konwencja o uznaniu kwalifikacji związanych z uzyskaniem wyższego wykształcenia w Regionie Europejskim (lizbońska konwencja o uznawaniu kwalifikacji), która została opracowana przez Radę Europy i UNESCO w 1997 r.

Odpowiedzialność za odpowiednie stosowanie większości tych instrumentów ponoszą władze krajowe. Postęp w uznawaniu może zostać przyspieszony, jeżeli

istniejące instrumenty będą stosowane w celu osiągnięcia porozumień w zakresie uznawania na poziomach regionalnym i sektorowym. Obecne zorientowanie nauczania i szkolenia na efekty uczenia się³⁹ oraz pojawienie się ram kwalifikacji pomoże szkołom, uniwersytetom, przedsiębiorstwom, organizacjom młodzieżowym itp. w opracowaniu porozumień dotyczących uznawania okresów mobilności. Systemy gwarantujące je są najbardziej rozwinięte w szkolnictwie wyższym, choć i tu istnieją pewne problemy.

Odpowiednie wykorzystywanie okresu następującego po mobilności może jednak wykraczać poza formalne uznawanie. W odpowiedni sposób udokumentowana powinna zostać nie tylko nabyta formalna wiedza, np. w Europass Mobilność, YouthPass lub Suplemencie do dyplomu. W duchu uczenia się przez całe życie zatwierdzone powinno zostać także uczenie się pozaformalne i nieformalne⁴⁰.

³⁹ Efekty uczenia się: określenie, co uczący się wie, rozumie i może wykonać po zakończeniu procesu dydaktycznego.

⁴⁰ Na poziomie europejskim stosowane są następujące definicje: uczenie się formalne zwykle odbywa się w ramach instytucji kształcenia lub szkolenia, towarzyszą mu ustrukturyzowane cele, czas i pomoce w uczeniu się. Jest ono zamierzone przez uczącego się i prowadzi do certyfikacji. Pozaformalne uczenie się nie odbywa się w ramach instytucji kształcenia lub szkolenia i zwykle nie prowadzi do zdobycia certyfikacji. Jest ono jednak zamierzone przez uczącego się i towarzyszą mu ustrukturyzowane cele, czas i pomoce w uczeniu się. Nieformalne uczenie się jest związane z codzienną aktywnością w pracy, w rodzinie lub w czasie wolnym. Nie jest ono ustrukturyzowane i zwykle nie prowadzi do certyfikacji. W większości przypadków nie jest ono zamierzone przez uczącego się.

Informacje:

Europejski system transferu i akumulacji punktów ECTS

ECTS jest narzędziem pozwalającym studentom na gromadzenie punktów za naukę w ramach szkolnictwa wyższego. Jest to system skoncentrowany na osobie uczącej się, którego celem jest zwiększenie przejrzystości efektów i procesów uczenia się. Jego celem jest ułatwianie planowania, zdobywania, oceniania, uznawania i walidacji kwalifikacji oraz jednostek uczenia się, a także mobilności studentów. System ECTS jest powszechnie wykorzystywany w szkolnictwie wyższym i może być stosowany w innych formach uczenia się przez całe życie. Pierwotnie rozwinięty został w ramach programu Erasmus i stał się jednym z podstawowych narzędzi europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego (proces boloński).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Czy w oparciu o Państwa doświadczenia uznawanie i walidacja formalnego i pozaformalnego uczenia się jest nadal istotną przeszkodą dla mobilności?

Proszę podać konkretne przykłady i Państwa opinie na temat sposobów poprawienia sytuacji.

1.4 Nowe partnerstwo na rzecz mobilności

Mobilizacja zaangażowanych stron i środków

Jedna organizacja nie jest w stanie dokonać znacznego poszerzenia możliwości mobilności młodych, wykraczającego poza istniejące programy. Pokonanie barier nadal obecnych na drodze ku mobilności wymaga wspólnego działania wszystkich sektorów, poczynając od nauczania języków, a skończywszy na działaniach wolontariuszy. Niezbędne jest nowe partnerstwo, w ramach którego władze publiczne będą działać wspólnie z partnerami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie i środowisko przedsiębiorców. Do uczestnictwa w promowaniu mobilności młodzieży mogą zostać zaproszone stowarzyszenia branżowe, organizacje pozarządowe i młodzieżowe. Mobilność powinna zostać włączona do głównego nurtu wszystkich odpowiednich obszarów polityki edukacyjnej, szkoleniowej, kulturalnej, a także badawczej, dotyczącej przedsiębiorstw i innowacji⁴¹. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego powinny być zachęcane do współpracy z analogicznymi organizacjami zagranicą, na zasadzie podobnej do współpracy miast i organizowania ram dla dialogu. Działania takie mogą być stymulowane poprzez istniejące programy europejskie. Europejskie regiony mają

potencjał niezbędny do odegrania ważnej roli w tym nowym partnerstwie dla mobilności. Wiele z nich zalicza się już do ważnych podmiotów w dziedzinie wspierania mobilności, zapewniając między innymi finansowanie, infrastrukturę pozwalającą na goszczenie uczestników i doradztwo w zakresie zagadnień prawnych.

Dobra praktyka:

Współpraca międzyregionalna

Regiony Toskanii, Katalonii i Västra Götaland podpisały dwustronne porozumienia na rzecz promowania mobilności pomiędzy nimi w ramach różnych sektorów: szkół, praktyk zawodowych, kształcenia na poziomie pomaturalnym, a także obejmujące młodych absolwentów i przedsiębiorców. Regiony te opracowały kartę jakości mobilności międzyregionalnej, która ma zapewnić większą przejrzystość zasad jakości w odniesieniu do planowania kierunków mobilności.

<http://www.mob-reg.eu>

Szkoły i uniwersytety mogą wspólnie opracowywać działania, które pomogą przygotować uczniów do podjęcia mobilności, gdy zostaną studentami np. letnie uniwersytety dla uczniów szkół średnich w określonych dziedzinach. Opierając się na inicjatywie Comenius-Regio⁴² oraz związanych z mobilnością elementach programu „Młodzież w działaniu” zwiększona powinna

⁴¹ W obszarze badań naukowych partnerstwo zostało wprowadzone w życie w oparciu o Konkluzję Rady w sprawie europejskiego partnerstwa na rzecz naukowców: rozwój kariery i zwiększona mobilność z 26 września 2008 r.
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/pl/08/st13/st13671.pl08.pdf>

⁴² Partnerstwo Comenius Regio: nowe możliwości współpracy regionalnej w dziedzinie edukacji szkolnej, 3.11.2008,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&lang=ge=EN&guilanguage=fr>

zostać interakcja z innymi aktorami sektora kształcenia pozaformalnego.

Informacje:

Partnerstwo Comenius Regio

Partnerstwo to wspiera finansowo współpracę regionalną w dziedzinie edukacji szkolnej i promuje wymianę doświadczeń i dobrych praktyk między regionami i gminami w Europie. Wraz ze szkołami i innymi odpowiednimi partnerami z regionu lub gminy władze regionalne działające w obszarze edukacji szkolnej zachęcane są do zawiązywania partnerstw z innymi regionami oraz do współpracy we wszystkich ważnych dla obu stron dziedzinach. Wspieranie mobilności między dwoma partnerskimi regionami oraz rozwijanie trwałych systemów mobilności uczniów mogą należeć do działań podejmowanych w ramach partnerstwa Comenius Regio. Pierwsze partnerstwo Comenius Regio zaczęło funkcjonować jesienią 2009 r.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

Finansowanie jest ważnym aspektem mobilności młodych. Choć nie jest ono jedyną, a często nawet nie najważniejszą, barierą dla rozszerzenia dostępu do mobilności, nie ulega wątpliwości, że aby otworzyć możliwości mobilności dla wszystkich grup młodych ludzi, źródła finansowania powinny być znacząco rozszerzone poza istniejący i potencjalny zakres europejskich programów na rzecz mobilności. Niektóre regiony wspierają już mobilność, korzystając z Europejskiego Funduszu Społecznego, szczególnie w sektorze kształcenia zawodowego. W ramach działań programu „Marie Curie” opracowany został nowy mechanizm finansowa-

nia w celu wspierania istniejących i tworzonych programów regionalnych, krajowych i międzynarodowych, co pozwoli na pobudzenie transnarodowej mobilności mającej na celu rozwój szkoleń i kariery. Fundusze strukturalne mogą zapewnić w przyszłości inne formy wspierania mobilności. Europejski Bank Inwestycyjny wspiera obecnie wiele inicjatyw na poziomie krajowym i regionalnym mających na celu udostępnianie pożyczek studentom szkół wyższych. Możliwe jest korzystanie z zasobów Banku w celu zwiększenia dostępnych środków przeznaczanych na mobilność. Wszystkie te źródła finansowania pozwalają UE odgrywać kluczową rolę w pobudzaniu mobilności edukacyjnej. Aby zrealizować plan rozszerzenia mobilności na znacznie szerszą grupę, zmieniona musi jednak zostać struktura finansowania europejskiego, a istniejące instrumenty powinny zostać użyte do nadania tym działaniom większej widoczności i skuteczności. Mimo tego finansowanie ze środków europejskich nie zaspokoi wszystkich potrzeb; niezbędne jest zatem znalezienie innych źródeł finansowania. Konieczna jest współpraca władz europejskich, krajowych i regionalnych z instytucjami edukacyjnymi, organizacjami społecznymi i lokalnymi władzami aktywnymi w dziedzinie mobilności, która pozwoli na połączenie ich możliwości w celu finansowania mobilności.

W jaki sposób można w większym stopniu zmobilizować podmioty i środki krajowe, regionalne i lokalne na rzecz mobilności młodych?

Czy mogą Państwo podać przykłady udanego partnerstwa terytorialnego?

Czy mogą Państwo podać pozytywne przykłady i innowacyjne pomysły w zakresie finansowania mobilności młodzieży?

Bardziej aktywne zaangażowanie środowisk biznesu

Istnieje potencjał wzmocnienia motywacji i zaangażowania środowisk biznesu na rzecz mobilności młodzieży. Staże, programy badawcze i projekty prowadzone w ramach współpracy, które umożliwiają młodym ludziom pracę dla lub w obrębie przedsiębiorstwa, indywidualnie lub w interdyscyplinarnych grupach, powinny być promowane we wszystkich dziedzinach i sektorach. Aby przedsiębiorstwa podjęły dodatkowy wysiłek, niezbędny by zaofertować więcej miejsc młodym ludziom, muszą one być przekonane o wartości mobilności edukacyjnej. Mogą one także włączyć się do finansowania mobilności młodych we współpracy z władzami europejskimi, krajowymi i regionalnymi⁴³.

Mobilność młodych przedsiębiorców przyczynia się do nadawania międzynarodowego wymiaru i zwiększania konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT), gdy rozpocznie działalność, będzie źródłem przykładów zwiększonej mobilności studentów, pracowników uczelni i badaczy w różnych obszarach jego działalności⁴⁴.

⁴³ Zob. także komunikat Komisji „Nowe partnerstwo na rzecz modernizacji uczelni: Forum UE na rzecz dialogu uczelni i przedsiębiorstw” – COM(2009) 158.

⁴⁴ <http://eit.europa.eu/>

Informacje:

Działania w ramach programu „Marie Curie”

Działania w ramach programu „Marie Curie” oferują szeroki zakres możliwości geograficznej i międzysektorowej mobilności badaczy. I tak na przykład sieci szkolenia początkowego (ITN) oferują młodym badaczom możliwość doskonalenia ich umiejętności badawczych, dołączenia do działających zespołów badaczy zorganizowanych w międzynarodowe sieci i rozszerzenia perspektyw kariery. Sieci zajmują się rekrutacją i zatrudniają badaczy, a także zapewniają wyspecjalizowane moduły szkoleniowe i kontakt z sektorem prywatnym. Innym przykładem są związane z programem „Marie Curie” partnerstwa i ścieżki rozwoju między przemysłem a uczelniami wyższymi (IAPP), w których uczestniczą uczelnie i przedsiębiorstwa, bez względu na rodzaj i wielkość, powiązane w ramach wspólnych projektów badawczych. Celem IAPP jest zintensyfikowanie wymiany umiejętności między sektorami komercyjnym i niekomercyjnym, poprzez wymianę pracowników.

<http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

Dobra praktyka:

Go for Europe

Celem tej wspólnej inicjatywy izb handlowych i przemysłowych, a także sektorów przemysłu metalurgicznego i elektrycznego niemieckiego regionu Badenii-Wirtembergii jest wspieranie zagranicznych staży praktykantów, a także nadanie szkoleniu praktykantów wymiaru międzynarodowego, aby lepiej przygotować ich do udziału w europejskim rynku pracy.

<http://www.goforeurope.de/home.html>

Co może motywować przedsiębiorstwa do większego zaangażowania w mobilność młodych?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk.

Tworzenie wirtualnych sieci i eTwinning

Mobilność wirtualna, czyli korzystanie z internetu i innych elektronicznych narzędzi informacji i komunikacji jest często katalizatorem dla podjęcia fizycznej mobilności. Choć mobilność wirtualna nie może być jej substytutem, pozwala ona młodzieży przygotować pobyt za granicą i może stworzyć odpowiednie warunki dla przyszłej fizycznej mobilności, ułatwiając nawiązanie przyjaźni, kontaktów, tworzenie sieci społecznościowych itp. Jest to także sposób na utrzymanie kontaktu z krajem goszczącym po zakończeniu okresu mobilności. Może ona także zapewnić wymiar międzynarodowy tym uczącym się, którzy z różnych przyczyn nie mogą lub nie chcą wyjechać za granicę. W tym kontekście TIK może być stosowana do tworzenia „elektronicznych partnerstw” i jako wirtualne platformy dla nauczycieli, innych grup opiniotwórczych, zainteresowanych jednostek, interaktywnych społeczności, inicjatyw open source itp. Wirtualna mobilność może także być odpowiednią i praktyczną formą mobilności młodszych uczniów, którzy nie mogą wyjechać za granicę. Elektroniczne partnerstwo może poprawić jakość inicjatyw mobilności (np. dzięki lepszemu ich przygotowaniu) i nadać im większą trwałość.

Informacje:

Comenius eTwinning

eTwinning jest rozwijany w ramach programu Comenius w celu włączenia stosowania technologii informacji i komunikacji do głównego nurtu w celu promowania uczenia się opartego na współpracy, europejskiego wymiaru, dzielenia się zasobami i wypracowywaniu praktykami oraz używania TIK w celach pedagogicznych w całej Europie. W ramach eTwinning szkoły podstawowe i średnie nawiązują za pośrednictwem internetu partnerstwa ze szkołami w całej Europie. Głównym rezultatem projektu eTwinning są wspólne projekty pedagogiczne rozwijane przez współpracujące szkoły z użyciem narzędzi i przestrzeni internetowej udostępnianej w europejskim portalu eTwinning. Najoryginalniejszym elementem eTwinning jest nie tyle finansowanie indywidualnych projektów, co wspieranie usług, pomysłów, narzędzi i upowszechniania służących ułatwianiu współpracy szkół. W całej Europie w eTwinning zaangażowanych jest ponad 50 000 szkół.

<http://www.etwinning.net/pl/pub/index.htm>

Dobra praktyka:

Wirtualny kampus dla cyfrowych studentów

Ta europejska sieć dostawców kształcenia otwartego i kształcenia na odległość stworzyła wirtualny kampus dla „cyfrowych studentów”, którego celem jest udostępnienie otwartych edukacyjnych zasobów i narzędzi oraz zapewnienie kompatybilności różnych systemów eLearning stosowanych przez partnerskie uniwersytety.

www.vicadis.net

Jak najlepiej używać TIK dla umożliwienia wartościowej wirtualnej mobilności w celu wzbogacenia mobilności fizycznej?

Czy podejście oparte na eTwinning może być stosowane w innych sektorach związanych z uczeniem się, np. wolontariacie lub kształceniu zawodowym?

Włączenie grup opiniotwórczych

Jak pokrótce wspomniano w części – Promowanie i zwiększanie motywacji – na stronie 17, pełni entuzjazmu nauczyciele, szkoleniowcy lub osoby pracujące z młodzieżą, którzy sami zakosztowali mobilności, mogą być dla młodych ludzi ważnym źródłem motywacji do podjęcia mobilności za granicą. Osoby takie w wiarygodny sposób mogą zaprezentować korzyści płynące z mobilności i działać jako ambasadorzy mobilności młodzieży.

Bycie mobilnym i pomoc młodym ludziom w wyjeździe za granicę w większości przypadków wymaga jednak znacznego osobistego zaangażowania ze strony nauczycieli, szkoleniowców i osób pracujących z młodzieżą. Mobilność nauczycieli i szkoleniowców pracujących w szkołach, na uczelniach i w sektorze kształcenia zawodowego powinna być promowana i uwzględniana, jako nieodłączny element rozwoju ich kariery, podobnie jak mobilność osób pracujących z młodzieżą w organizacjach młodzieżowych.

Także czas i starania nauczycieli, szkoleniowców i osób pracujących z młodzieżą poświęcone na pomoc młodym ludziom w przygotowaniu ich pobytu zagranicą muszą być odpowiednio uwzględniane w opisie ich zadań i planie pracy. Zbyt często możliwości podjęcia mobilności są

wynikiem osobistego zaangażowania nauczyciela, szkoleniowca lub osoby pracującej z młodzieżą, którzy poświęcają swój wolny czas i prywatne środki na stworzenie tego rodzaju możliwości. Osoby te potrzebują zachęt i uznania dla cennej pracy, którą wykonują.

Częścią działań w tym zakresie powinno być rozwijanie możliwości mobilności nauczycieli i szkoleniowców we wszystkich obszarach docelowych, np. systemy wymiany nauczycieli. Szczególną uwagę należy poświęcić szkoleniu nauczycieli w strategicznych dziedzinach, w których istnieją niedobory wykwalifikowanych pracowników, zidentyfikowanych dzięki inicjatywie „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”⁴⁵.

Szczególnie ważną grupą opiniotwórczą są nauczyciele języków. Choć wydaje się oczywiste, że nauczyciele języków powinni spędzić pewien okres czasu w kraju, którego języka uczą, to w żadnym razie nie jest to regułą w całej Europie. Podobnie, nauczyciele języków powinni mieć możliwość nauczania swojego języka ojczystego za granicą.

Inną grupą osób, które mogłyby być w tym kontekście pomocne, są osoby, które same podjęły mobilność, np. absolwenci szkół wyższych i różne sieci uczniów, studentów i byłych wolontariuszy.

⁴⁵ Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy: Przewidywanie wymogów rynku pracy i potrzeb w zakresie umiejętności oraz ich wzajemne dopasowywanie – SEC(2008) 3058, http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf

Dobra praktyka:

Stowarzyszenie uczestników programu „Marie Curie”

(Marie Curie Fellows Association – MCFS)

MCFS jest stowarzyszeniem młodych naukowców, którzy otrzymali dotację wspólnotową na wyjazd zagraniczny w celu szkolenia w zakresie prowadzenia badań naukowych. Jest ono źródłem informacji i forum dyskusji młodych europejskich naukowców.

<http://mcfa.eu>

Sieć studentów Erasmusa

(Erasmus Student Network – ESN)

ESN jest nienastawioną na zysk międzynarodową organizacją studencką. Jej celem jest zwiększanie mobilności studentów szkół wyższych zgodnie z zasadą „studenckiej samopomocy”. Sieć jest źródłem pomocy i informacji dla 150 000 studentów.

www.esn.org

Stowarzyszenie absolwentów

Erasmus Mundus

(Erasmus Mundus Alumni Association – EMAA)

Celem EMAA jest udostępnianie przestrzeni służącej nawiązywaniu kontaktów, komunikacji i współpracy oraz promowaniu programu Erasmus Mundus jako europejskiego programu doskonałości w kształceniu międzynarodowym. Absolwenci Erasmus Mundus dowiedli, że są najbardziej skutecznymi ambasadorami programu w swoich krajach ze względu na doskonałą znajomość potrzeb, problemów i języka studentów.

www.em-a.eu

Czy możliwości podejmowania mobilności przez grupy opiniotwórcze (nauczycieli, szkoleniowców, osoby pracujące z młodzieżą itp.) powinny być dodatkowo wspierane i zyskać wysoką rangę w ramach programów europejskich?

Jakie są, Państwa zdaniem, najważniejsze przeszkody utrudniające większe zaangażowanie nauczycieli i szkoleniowców w promowanie mobilności?

Docelowy poziom mobilności

W listopadzie 2008 r. ministrowie uczestniczący w Radzie ds. Edukacji wyrazili poparcie dla nowej mobilizacji mającej na celu zwiększenie mobilności. Wysiłki powinny teraz zostać skierowane na wykorzystanie tego szerokiego poparcia w celu osiągnięcia konkretnych celów. Określenie poziomów docelowych dla poszczególnych obszarów może być cennym narzędziem zachęcenia państw członkowskich, władz regionalnych, instytucji i organizacji do nakierowania na nie ich strategii. W ramach strategii lizbońskiej wyznaczono poziomy docelowy w dziedzinie kształcenia i szkolenia, ale dotychczas nie włączono do nich mobilności. Określenie poziomów docelowych okazało się użytecznym narzędziem otwartej metody koordynacji, służącym zwłaszcza zwiększaniu motywacji zainteresowanych stron do osiągania nowych celów. Konkretny poziomy docelowy w dziedzinie mobilności są obecnie dyskutowane w kontekście odnowionej strategii kształcenia i szkolenia. Znaczącym przełomem było wyznaczenie, w kontekście procesu bolońskiego

go, poziomów docelowych mobilności w szkolnictwie wyższym w kwietniu 2009 r. Stwierdzono wówczas, że do 2020 r. co najmniej 20% osób kończących studia w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego powinno przez pewien okres czasu studiować lub odbywać szkolenie za granicą (zob. przypis nr 10). Na tej podstawie w maju 2009 r. Rada Europejska wezwała Komisję do przeanalizowania możliwości rozszerzenia tego rodzaju poziomów docelowych na kształcenie i szkolenie zawodowe oraz mobilność nauczycieli⁴⁶.

Oprócz europejskich i krajowych poziomów docelowych, także regiony, uniwersytety, szkoły, przedsiębiorstwa i stowarzyszenia mogłyby określić przydatne strategiczne poziomy docelowe zgodne z ich własną strategią w zakresie rozwijania edukacji i umiejętności. Pomogłoby to wzbudzić poczucie odpowiedzialności i motywować do osiągania poziomów docelowych.

Dobra praktyka:

Poziomy docelowe mobilności w szkolnictwie wyższym na poziomie kraju i organizacji

W opracowanej niedawno „Strategii nadawania międzynarodowego wymiaru szkołom wyższym w Finlandii 2009-2015” określono docelowe poziomy mobilności na 2015 r. Na uniwersytetach liczba studentów i stażystów wyjeżdżających za granicę powinna osiągnąć 6% (w 2007 r.: 3,8%), a na politechnikach 8% (w 2007 r.: 6,1%).

Wyznaczonym przez rząd Austrii celem jest podjęcie mobilności związanej ze studiami, przed ich zakończeniem, przez 50% studentów do 2020 r.

Tego rodzaju cele istnieją nie tylko na poziomie rządowym; niemieckie służby wymiany studentów DAAD także wzywają do podjęcia mobilności „w perspektywie średnioterminowej” przez co najmniej 50% studentów.

Czy sądzą Państwo, że poziomy docelowe są użytecznym narzędziem definiowania strategii mobilności, a jeśli tak, to na jakim poziomie powinny być określone (europejskim, krajowym, instytucji, sektora)?

Proszę podać przykłady dobrych praktyk.

⁴⁶ Konkluzje Rady w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/pl/09/st09/st09845.pl109.pdf>

1.5 Wnioski

Niniejsza zielona księga została opracowana w celu zwrócenia uwagi na szereg zagadnień związanych z mobilnością edukacyjną podejmowaną przez młodych Europejczyków w różnych dziedzinach i kontekstach.

Komisja Europejska zaprasza teraz wszystkie zainteresowane strony, od rządów po obywateli, do wspierania jej starań o to, by mobilność młodzieży stała się regułą, a nie wyjątkiem. Mimo, iż w kontekście obecnego kryzysu gospodarczego jest to duże wyzwanie, należy pamiętać, że mobilność edukacyjna jest kluczowym elementem ogólnej strategii mającej na celu wyposażenie Europy w umiejętności, które będą niezbędne w przyszłości.

Niniejsza zielona księga zwraca uwagę na obszary, w których niezbędne jest podjęcie dodatkowych wysiłków. Wiele z nich wymaga działań na poziomie krajowym, regionalnym i instytucjonalnym, a także aktywnego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstw i innych zainteresowanych stron.

W księdze przedstawiono sugestie w zakresie możliwych sposobów działania, które mogą być podejmowane na różnych poziomach. Ich celem jest zebranie opinii i nie są one traktowane jako wyczerpujące. Wszystkie zainteresowane strony zaproszone są do uczestnictwa w debacie i przedstawienia możliwych sposobów działania w przyszłości. Komisja starannie przeanalizuje otrzymane w ramach konsultacji opinie i przygotuje propozycję praktycznych działań następnych.

GREEN PAPER
Promoting the learning mobility
of young people

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
Brussels, 8.7.2009 – COM(2009) 329 final

Dokument
2

2.1 Introduction

The increasing importance of learning mobility

Learning mobility, i.e. transnational mobility for the purpose of acquiring new skills is one of the fundamental ways in which individuals, particularly young people, can strengthen their future employability as well as their personal development¹. Studies confirm that learning mobility adds to human capital, as students access new knowledge and develop new linguistic skills and intercultural competences. Furthermore, employers recognise and value these benefits². Europeans who are mobile as young learners are more likely to be mobile as workers later in life. Learning mobility has played an important role in making education and training systems and institutions more open, more European and international, more accessible and efficient³. It can also strengthen Europe's competitiveness by

helping to build a knowledge-intensive society, thereby contributing to the achievement of the objectives set out in the Lisbon strategy for growth and jobs.

In the context of the current international economic crisis, the Commission has stressed that investment in education and training, is crucial. It has also underlined that while there may be a temptation in such circumstances to divert resources away from such activities, it is precisely in times of economic difficulty that investment in knowledge and skills needs to be safeguarded⁴. Thence the mobility of learners should form part of a renewed drive to build Europe's skills and ability to innovate and compete at international level. It can also help to overcome the immobility paradox whereby even today, during a severe crisis, there are unfilled vacancies in some countries and sectors, due to skills shortages.

Learning mobility has other positive features. It can, for example, help combat the risks of isolationism, protectionism and xenophobia which arise in times of economic crisis. It can help foster a deepened sense of European identity and citizenship among young people. It also

¹ This Green Paper does not include mobility in the labour market but focuses on mobility for learning purposes.

² For example a study showed that 54% of former Erasmus students believe that the period abroad was helpful in obtaining a first job. See Friedhelm Maiworm and Ulrich Teichler: Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students, 2004; annual surveys of the Erasmus Student Network; Final Evaluation of the Community Programmes Socrates II, Leonardo da Vinci II and eLearning; Analysis of the Effects of Leonardo da Vinci Mobility Measures on Young Trainees, Employees and the influence of socioeconomic factors, 2007.

³ For the higher education sector this systemic benefit has been proved by a study on "The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation", Dec. 2008, <http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf>

See also the Interim evaluation of Erasmus Mundus by CSES, June 2007, http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.

In the area of research, the Marie Curie Actions, by enhancing the mobility of researchers, contribute to a balanced circulation of scientific talents, not only across Europe, but all over the world.

⁴ A European Economic Recovery Plan – COM(2008) 800, 26.11.2008, p. 15.

boosts the circulation of knowledge which is key to Europe's knowledge-based future.

Rather than being the exception, as is currently the case, learning mobility should become a natural feature of being European and an opportunity open to all young people in Europe. In this way it can make an important contribution to securing the future competitiveness and cohesion of the European Union.

Why a Green Paper?

Learning mobility and its potential to contribute to European strategies for learning and skills has been the subject of considerable recent reflection. The 20th anniversary of the Erasmus programme in 2007 triggered many debates on the benefits of mobility in higher education and the need to expand mobility to other areas. The Council concluded that mobility, in particular in higher education, was a key priority⁵. The European Commission's Lisbon Report in December 2007 called for Erasmus-type mobility to become a standard part of university education⁶.

In January 2008, the European Commission established a High Level Expert Forum with the mandate to explore how to

expand mobility, not only within the university sector, but among young people more generally. The Forum presented its report in June 2008 which called for learning mobility to become the rule, not the exception among Europe's young people⁷. In July 2008, the "Renewed social agenda: Opportunities, access and solidarity in 21st century Europe"⁸ affirmed that the Commission would continue to develop a "fifth freedom" by removing barriers to the free movement of knowledge and promoting the mobility of specific groups like young people. It signalled that a Green Paper was planned for 2009 on the latter issue.

The Council concluded in November 2008 that "every young person should have the opportunity to take part in some form of mobility, whether this be during their studies or training, in the form of a work placement, or in the context of voluntary activities." It invited the Member States and the European Commission in particular to further develop the concept of mobility for all young people, during their studies or training, in the form of a work placement, or in the context of voluntary activities⁹.

⁵ Council Resolution of 23 November 2007 on modernising universities for Europe's competitiveness in a global knowledge economy.

⁶ Strategic report on the renewed Lisbon strategy for growth and jobs: launching the new cycle (2008-2010) – COM(2007) 803.

⁷ Report of the High Level Expert Forum on Mobility, June 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

⁸ COM(2008) 412.

⁹ Conclusions of the Council and the Representatives of the Governments of the Member states on youth mobility, 20 and 21 November 2008 (OJ C 320, 16.12.2008), http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf

Finally, the Leuven Communiqué, adopted on 29 April 2009 by the Ministers in charge of higher education in the countries participating in the Bologna Process, stipulates that in 2020, at least 20% of those graduating in the European Higher Education Area should have had a study or training period abroad¹⁰.

The Commission Communication on employment of June 2009 listed the promotion of mobility as one of the key priorities to overcome the present recession and boost job creation. In particular it underlined that mobility can be considered an opportunity for the young unemployed to improve their skills¹¹.

In short, there has been much reflection in political and expert circles on the benefits of learning mobility and how it could be expanded. A clear consensus exists in support of the objective of expanding mobility opportunities and extending them more broadly to young people. What is now needed is to build on this consensus and define strategies to achieve these ambitions. The purpose of this Green Paper is to open up the debate to stakeholders and the wider public, seeking their views on how best to boost substantially the opportunities for young people to have a mobility experience.

¹⁰ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiq  _April_2009.pdf

¹¹ Commission Communication "A shared Commitment for Employment" – COM(2009)257

What kind of mobility?

The scope of the Paper is broad; it aims to address the situation of all young people in all different learning contexts, i.e. at school; at bachelor, master and PhD levels within university studies, as well as in internships, apprenticeships, youth exchanges, volunteer work or vocational training, in or outside the European Union. It sees learning mobility as relevant in all disciplines and areas, such as culture, science, technology, arts, sports, and also young entrepreneurs. It aims to invite an exploration of how existing and new mechanisms and instruments can be better mobilised to promote the mobility of young people and how the different levels of public authorities – the EU, national, regional and local – together with other stakeholders – business, civil society, private individuals – can be mobilised.

In particular, this Green Paper:

- seeks to promote *organised learning mobility*. This means that mobility should be linked to specific learning outcomes and lead to the attainment of qualifications, credits and/or professional experience. This can also encompass voluntary work and non-formal learning – both can be very effective ways of reaching young people who would otherwise risk falling outside learning mobility programmes – provided the activities are appropriately validated. In addition to addressing mobility supported by European programmes, the Paper also covers other forms of learning mobility sup-

ported within the Member States as well as that undertaken on a private basis;

- deals firstly with mobility between the countries currently participating in EU programmes,, reflecting the wishes of the Council in its Conclusions of November 2008, while at the same time seeking to develop exchanges with the wider world. The focus is on transnational mobility on the basis that a move to another country is likely to be more challenging and enriching and is an appropriate focus for a EU consultation of this nature;
- promotes not only “like-to-like” mobility across borders but within sectors (schools, universities, enterprises etc.). It also deals with *cross-sector* movements from the world of education to the world of business and vice versa; from education to voluntary action; from vocational education to academia; from public research bodies to business;
- focuses on *physical mobility*, while *recognising* also the value of *virtual mobility* – the use of ICTs for twinning and exchange between young people in learning environments – both as a means to prepare, enrich and follow up on physical mobility moves and as an activity conveying at least some of the benefits of physical mobility in its own right. Virtual mobility, such as that supported via Comenius eTwinning or via social networking, can in particular be valuable in opening up school-age young people to new contacts and cultures;
- concentrates on the mobility of *young people*, which is not to say that learn-

ing mobility is not important for all age groups; in the spirit of Lifelong Learning no precise age limits are set but the main cohort envisaged would be 16-35 year olds.

Where do we stand?

The EU has a long track record of supporting learning mobility through various programmes and initiatives, and in particular through the Lifelong Learning Programme 2007-2013, which cover a broad range of areas¹². The Structural Funds also support learning mobility. Mobility and exchanges of higher education staff and students between European and extra-European universities is supported under the Erasmus Mundus and Tempus programmes.

In addition, the European Commission has helped to develop a number of tools to facilitate mobility, such as the Europass, the European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS, for higher education), the Diploma Supplement, the

¹² They include the following: higher education (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) for students, doctoral candidates and staff; higher education and research (Marie Curie, mobility within Networks of Excellence and Technology Platforms); from higher education to business (placements within Erasmus and Marie Curie); vocational education and apprentices (Leonardo); second level education (Comenius) adult learning and senior volunteering (Grundtvig); the cultural sphere (Culture Programme); youth exchanges and volunteering (Youth in Action); volunteering (European Voluntary Service within the Youth in Action Programme); the civil society (Europe for Citizens Programme) and the preparatory action “Erasmus for Young Entrepreneurs”.

European Qualifications Framework for Lifelong Learning, the European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET), Youthpass, EURAXESS, the “students visa Directive”¹³ and the “scientific visa” package¹⁴.

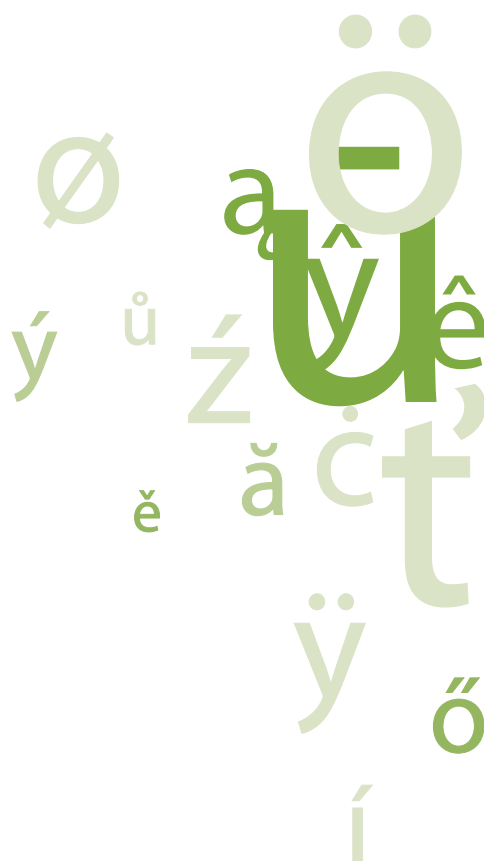
Taken together, the current mobility programmes, tools and initiatives reach out to the different strata of Europe’s youth population. However, mobility still remains the exception rather than the rule and it is more accessible by some groups, e.g. students, than others, e.g. vocational trainees and apprentices for whom many practical obstacles remain. In 2006, around 310 000 young people were able to benefit from mobility within European programmes, which represents a mere 0.3% of the age cohort of 16-29 year olds in the EU. Clearly, much more could be done in this area.

Structure

The Green Paper is structured in three sections. Section 1 deals with issues regarding the preparation of a mobility period, i.e. information, motivation, linguistic preparation etc. Section 2 deals with the actual period spent abroad (including housing and mentoring issues) and examines the follow-up to a mobility period, such as validation and recognition of the experience. Section 3 presents proposals for a new partnership on youth mobility.

¹³ Council Directive 2004/114/EC of 13 December 2004 on the conditions of admission of third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, unremunerated training or voluntary service.

¹⁴ Including the Council Directive 2005/71/EC of 12 October 2005 on a specific procedure for admitting third-country nationals for the purposes of scientific research («Scientific visa»).

2.2 Preparing for a period of learning mobility

Careful preparation is the key to successful learning mobility and has to be at the heart of any project or programme. When young people are exploring mobility opportunities, they need access to information on options, on funding and guidance regarding their choice and on practical issues.

Information and Guidance

Internet and other electronic forms of information and communication allow young people to prepare a stay abroad, learn the language, acquaint themselves with the host country and its culture, their future host institution, developing direct contacts etc. There is a wealth of information and guidance available on mobility-related issues that can be grouped into three main areas:

- funding opportunities: the European Union programmes to support mobility, many under the umbrella of the Lifelong Learning Programme or through the Youth in Action Programme, have already been listed. The Commission's initiatives are complemented by numerous initiatives at the national and regional level, including programmes run by businesses, foundations etc.
- learning opportunities for young people (education and training programmes): the Commission has set up various information portals, such as PLOTEUS, the Portal on Learning Opportunities throughout the European Space¹⁵, the Youth portal¹⁶, Study in Europe¹⁷, Euraxess – Researchers in motion¹⁸, the Marie Curie website for all Marie Curie Actions¹⁹, YourEurope²⁰,

Euroguidance²¹, EURES²² and Eurodesk²³, Erasmus for Young Entrepreneurs²⁴ and support for training and mobility for SME's²⁵.

- practical guidance on housing, funding, living costs, legal aspects e.g. visa regulations, work permits, insurance, etc.

These information sources address not only individuals but also institutions and associations that organise youth mobility as part of a training course, study programme, volunteer project, etc.

While current information initiatives are helpful, it is clear that knowledge of existing tools and programmes is still incomplete and an understanding of opportunities and support for youth mobility as a whole is missing. Information needs to be better updated and made more easily accessible; this has been emphasised time and again, most recently by the Council in November 2008. Young people are often unaware of the opportunities which exist. This is true for higher education students and researchers, but even more so for young people in schools, vocational education and training, voluntary activities, apprentices, etc.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=en>

¹⁶ http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=en

¹⁷ <http://www.study-in-europe.org/>

¹⁸ <http://ec.europa.eu/euraxess>

¹⁹ <http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

²⁰ http://ec.europa.eu/youreurope/index_en.html

²¹ <http://www.euroguidance.net/>

²² <http://ec.europa.eu/eures>

²³ <http://www.eurodesk.org>

²⁴ <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu>

²⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

Good practice:

Study in Germany

The website study-in-germany.de provides a one stop shop in eight languages that informs on study possibilities and scholarships in Germany and provides relevant information on general living conditions such as housing, food and sports.

www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net is a European network to enhance transnational mobility in vocational education and training (VET). It offers access to a European platform of expertise and the exchange of good practice in mobility. It focuses on the specific needs of apprenticeship and Initial Vocational Education and Training within skilled crafts and small and medium sized enterprises. It is mainly directed towards business organisations, VET providers, intermediaries and enterprises.

www.euronaver.net

How can the availability of information and guidance related to mobility be improved?

Please provide examples of good practice, including appropriate tools and ways to make such information available.

Promotion and motivation

There is consensus among many decision makers that learning mobility is good for young people. However, the benefits of learning mobility may not be sufficiently understood among young people themselves.

A number of factors may contribute to keeping many young people from even considering a stay abroad: time pressure to finish their studies or training, jobs, lack of funding, lack of language skills and intercultural knowledge, as well as a general reluctance to leave “home”. Young people will be more open to mobility if the benefits of learning mobility are better explained to them. Teachers, trainers, youth workers and managers in particular have a key role to play in encouraging and promoting mobility and in setting positive examples by recognising the added value of learning mobility in their activities. Another issue is how to increase the motivation of those who host participants in mobility programmes, including young entrepreneurs and apprentices.

Young people need also to be confident of a positive outcome of their period of mobility. A crucial issue is the recognition they can expect for their stay abroad. Will credits be formally recognised, through ECTS, ECVET or similar credit systems? Will the newly acquired skills be adequately recorded, e.g. in the Diploma Supplement, the Europass or the Youthpass? Evaluations show that, despite longstanding arrangements, too often students who have undertaken learning mobility periods have difficulty in getting the recognition they had expected. This is damaging for those directly concerned and will clearly dampen enthusiasm for learning mobility more broadly. The issues surrounding recognition are discussed in section – Recognition and Validation – page 51.

European networks of regions, companies, institutions, European professional and students' associations and other relevant networks could be invited to become active in promoting youth mobility and to reinforce the role of local and regional authorities in promoting and supporting mobility. Young people should be informed about the benefits they could draw from a mobility experience, in terms of personal development, employability, intercultural competences and language skills. Motivation efforts need to be tailored to very different benefits and challenges related to the various groups, from school pupils to young entrepreneurs.

What can be done to better promote and motivate young people to be mobile? How should this be done to ensure maximum effect? Please provide concrete examples of good practice in this area.

What do you see as the main barriers to the motivation of young people to become mobile?

Languages and culture

Some of the key competences to be acquired through learning mobility are foreign languages and intercultural skills. Living, studying and working in a foreign country provides an opportunity for total immersion in another language and culture. Foreign language skills and intercultural competences widen an individual's professional options, upgrade the skills of the European workforce and are essential elements of genuine European identity.

A key instrument is the Barcelona objective, established by the European Council in 2002 that at least two foreign languages should be taught from a very early age. The progress towards this objective, as well as the connections between language skills and learning mobility, has been examined in the strategic Communication on multilingualism from 2008²⁶.

The wider learning of languages has facilitated mobility that would otherwise be impossible; however, this progress is uneven and for some groups of young people language is still a major barrier, e.g. in vocational education and training. Moreover, Europe's linguistic diversity is a key part of its richness and it is important to ensure that countries with less spoken languages are also promoted as mobility destinations.

Good practice: Glossomuseums

Glossomuseums contributes to the promotion of language learning and linguistic diversity in Europe. It is an interactive partnership of 12 organizations from Greece, Germany, Denmark, Spain, France, Italy and Portugal. The project's main objectives are to familiarize schoolchildren with the cultural characteristics of some of the official EU languages – especially the less-widely used and taught ones – while motivating them to learn a second language. The program also encourages life-long language learning and the discovery of the collective European cultural heritage.
www.ecose.org

²⁶ Multilingualism – An asset for Europe and a shared commitment – COM(2008) 566.

How can the linguistic and cultural obstacles to mobility be best addressed?

Please provide examples of good practice.

Legal issues

One important aspect during the preparatory phase concerns the legal status of mobile young people in their host country. The enlargement of the EU has greatly increased the geographical scope for youth mobility. However, many obstacles remain in the areas of administration and legislation. While the legal status of someone studying or undertaking a work placement abroad should normally be fairly clear, this is not always the case for young people who are mobile but who do not fall neatly into either of the above-mentioned categories (e.g. young professionals, such as artists, designers, entrepreneurs, who engage in learning mobility).

Legal regulations in some countries can inhibit mobility, especially at secondary school level and also in the area of vocational education and training. It could be helpful to set up a secure framework for the mobility of minors. A European Trainee Statute could help to overcome the specific difficulties linked to work placements abroad that arise from the very different regulations applying to this kind of activity, e.g. regarding such aspects as salaries or employment contracts. Within the university sector a specific problem persists for doctoral students/young researchers whose status may vary between student/scholarship holder and employ-

ee. Lack of clarity about their status has implications for their social security claims and can discourage them from becoming mobile²⁷.

What are the main legal obstacles to mobility that you have encountered?

Please give concrete examples.

Can you provide examples of good practice in overcoming legal obstacles to mobility?

Portability of Grants and Loans

A stay abroad also requires financial preparation. Apart from scholarships, social benefits and loans from the home country can be an important source. However, these and other direct and indirect subsidies are often not portable, in certain cases in contravention of Community law, thereby discouraging young people from going abroad. For example, in the area of higher education, very few countries allow for full portability of grants and loans, and four Member States do not authorise any portability at all²⁸.

The European Court of Justice, in its 1990 ruling stated that the children of migrant workers, if they decide to study in a Member State different from their host country, are entitled to the same benefits they

²⁷ See also Commission Communication "Better Careers and more Mobility: a European Partnership for Researchers" – COM(2008) 317.

²⁸ See Eurydice Report Higher Education 2009: Developments in the Bologna Process.

would enjoy in their host country²⁹. In a 2007 decision³⁰ the Court has extended this case-law beyond the families of migrant workers by stating that, if a Member State offers its nationals support for education and training purposes and if they want to undertake this education or training in another Member State, the home Member State cannot require that the programme followed abroad be the continuation of that taken in the state of origin. The Commission will continue to take action against Member States which contravene Community law in this area.

Info:

Joined cases C-11/06 Rhiannon Morgan v Bezirksregierung Köln and C-12/06 Iris Bucher v Landrat des Kreises Düren, judgement of 23 October 2007

The European Court of Justice stated that although the Member States are competent to determine the content of teaching and the organisation of their respective education systems, that competence must be exercised in compliance with Community law and, in particular, in compliance with freedom of movement for citizens of the Union, as conferred by article 18 EC. In that light, where a Member State provides for a system of education or training grants which enables students to receive such grants if they pursue studies in another Member State, it must ensure that the detailed rules for the award of those grants do not create an unjustified restriction on freedom of movement.

While Member States are generally aware of the *acquis* in this area and violations tend to be the exception rather than the rule, the Commission believes it would be helpful to publish guidance for public authorities and stakeholders in the Member States, drawing out the key implications of the case law established by the Court thus far. This guidance could cover issues such as access to educational institutions, recognition of diplomas, the portability of grants and other rights of students in the host country or in the country of origin.

What kind of obstacles have you encountered regarding the portability of grants and loans and access to benefits? Please give concrete examples?

Mobility to and from the European Union

Promoting the mobility of young Europeans as well as attracting young people to Europe from third countries is an important element of future European competitiveness. Visa issues have been a significant obstacle to the smooth mobility of Erasmus Mundus students to the EU in the first phase of the programme³¹. Under Directive 2004/114/EC (the "students Directive")³², EU Member States shall fa-

²⁹ Case C-308/89, di Leo, European Court Reports 1990, p. I-4185.

³⁰ Joined Cases C-11/06 Morgan and C-12/06 Bucher, European Court Reports 2007, p. I-9161.

³¹ Interim evaluation of Erasmus Mundus by CSES, June 2007 http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf

³² Council Directive 2004/114/EC of 13 December 2004 on the conditions of admission of third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, unremunerated training or voluntary service.

cilitate the admission procedure for students, including by issuing the necessary visa in a timely manner. Provision is also made to allow third-country national students to study in various EU Member States. The Directive has been transposed into national law by almost all EU countries and third-country students may invoke its provisions when they experience serious delays in the delivery of their visas or residence permits.

Specific obstacles – mostly visa problems – also exist for other groups with regard to extra-EU mobility, for example participants in EU volunteer programmes, pupil exchanges or unremunerated training. EU Member States could therefore make use of the option to apply the students Directive 2004/114 to these groups as well. The Commission will evaluate and report on the application of this Directive in Member States in the course of 2010.

Council Directive 2005/71/EC³³ foresees a specific residence permit for foreign researchers, independent of their contractual status (employee, self-employed, grant holder). A simple contract (“hosting agreement”) with an accredited public or private European research organisation specifying the researcher’s scientific skills, financial means and health insurance is the basis for a rapid delivery of the residence permit. This scheme has numerous advantages, such as the waiver of

work permits, an easier family reunion, faster admission procedures, and smoother intra-UE mobility³⁴.

Good practice:

Fast visa track for AIESEC trainees in Denmark

The Denmark chapter of the international students’ association AIESEC agreed with the Danish Ministry of External Affairs on a fast track procedure regarding the visa regulations for AIESEC members from non-EU countries coming to Denmark for a training period. As a result the processing time of visa applications for AIESEC members is reduced from 2-3 months to 3-4 weeks.

<http://www.aiesec.org>

What more should be done to promote mobility to and from the European Union? How should this be done?

Please provide examples of good practice.

Preparation of the mobility period and quality assurance issues

It is clear that mobility will work best for young people and they will be more easily persuaded of its value, where there is good preparation and overall management of the experience. Organisers of learning mobility need to set up appropriate mechanisms for selecting participants. Selec-

³³ Council Directive 2005/71/EC of 12 October 2005 on a specific procedure for admitting third-country nationals for the purposes of scientific research (OJ L 289, 3.11.2005, p. 15).

³⁴ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189

tion should be fair and transparent. Sending and receiving institutions need to co-operate in matching participants and receiving institutions. Preparing participants properly, including in terms of linguistic skills and cultural knowledge, should be part of this phase. A mobility period abroad should fit in as much as possible with the personal learning pathways, skills and motivation of the individual participant, and should develop or supplement them. The European Quality Charter for Mobility can provide guidance on this point as it provides a list of general principles to be taken into account (see Info box below). Other charters have been developed for particular sectors e.g. vocational training (Leonardo da Vinci Mobility Quality Commitment), research (European Charter for Researchers and Code of Conduct³⁵) higher education (Erasmus Student Charter³⁶), voluntary work (European Voluntary Service Charter³⁷) and enterprise (Erasmus for Young Entrepreneurs Commitment³⁸). Generally speaking, there should be a clear commitment to quality from both the sending and the host institution/organisation.

It is also advisable to draw up a learning or training agreement, taking account of the level of knowledge and skills and the linguistic preparation of the participant,

and to have it agreed by the sending and hosting organisations and the participant. The agreement should outline the objectives and expected learning outcomes, as well as how these can be achieved and implemented and recognised.

Info:

European Quality Charter for Mobility

The 2006 Recommendation of the European Parliament and Council on transnational mobility within the Community for education and training purposes provides a concise description of the issues surrounding this type of mobility. The European Quality Charter for Mobility, which is part of the recommendation, offers a “check list” of the most important issues to be taken into account in organising learning mobility and can be adapted to different settings, from schools to apprenticeships etc. In particular it describes the need for a “learning plan”, to be agreed to by all parties (sending institution, host institution, mobile person).

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00050009.pdf

Good practice:

Ap ‘n go

Ap ‘n go is a platform where students and apprentices can request a placement abroad, and where companies interested in hosting young people on placements can describe their requirements. The website facilitates a matching between the two. In addition the website provides practical advice and information for students/apprentices and companies, online tools in various languages and allows to share experiences and good practices from apprentices and companies.

www.ap-and-go.eu

³⁵ http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3

³⁶ http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html

³⁷ http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf

³⁸ See annex of the Erasmus for Young Entrepreneurs Users' Guide at <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf>

What measures can be taken to ensure that the mobility period is of high quality?

Please provide examples of good practice.

Reaching out to Disadvantaged Groups

There is a need to reach out to groups who tend to be excluded from mobility opportunities. The arguments in favour of learning mobility – coping with globalisation, increasing competitiveness and strengthening social cohesion – apply even more so to disadvantaged groups as these are the most vulnerable. Any measures to increase mobility ought to aim in particular at including those already struggling with specific difficulties, e.g. economically or socially disadvantaged groups, people with special needs, and underprivileged migrant populations. The Lifelong Learning, Youth in Action and Erasmus Mundus Programmes provide specific support to people with special needs. This practice could be widened to other programmes and mobility actions as the beneficial aspect of developing one's personality through learning mobility is particularly important for these groups.

Good practice: Spread the sign

*Sign language is an absolutely necessary tool for communication between deaf or hard of hearing people. However, against the common belief, sign language is not a universal language and it has been difficult for deaf students to go abroad and study. "Spread the sign", a web-based sign language dictionary, for the first time gives a visual support to persons concerned on how to express specific terms in other sign languages. It has been developed to support persons in vocational training going abroad for placement. Sign languages from 11 countries are presently available.
www.spreadthesign.com*

Which are the most important difficulties encountered by disadvantaged groups with regard to learning mobility?

Please provide examples of good practice of how such difficulties can be overcome.

2.3 The stay abroad and follow-up

Sending more young people abroad is only one side of the coin. There also ought to be arrangements in place to receive them properly. The lack of affordable housing, especially in big cities, and of reception facilities (counselling offices, canteens, health services, etc.) continues to be a problem, and may increase if the envisaged boost to mobility figures were to come about.

Mentoring and Integration

The host organisation (educational establishment, youth organisation, company, etc.) should provide schemes such as mentoring to advise participants and help with their effective integration into the host environment, and act as a contact point for obtaining ongoing assistance.

Can you give some concrete examples of good practice in this area?

Recognition and Validation

It is vital to record, recognise and validate periods of learning mobility in an appropriate way. The Bologna Process (for higher education), the Copenhagen Process (for vocational education and training) and the European Research Area have helped to improve the transparency and facilitate the recognition of qualifications and credits for educational purposes, which remain a national competence. European instruments now available include:

- the European Credit Transfer and Accumulation System ECTS (for higher education)

- the European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET, adopted in 2009)
- the European Qualifications Framework (EQF)
- a single Community framework for the transparency of qualifications and competences, Europass (Decision 2241/2004/EC). It includes the Europass Mobility, a record of mobility experiences, the Diploma Supplement for higher education (developed jointly by UNESCO-CEPES, the Council of Europe and the European Commission), as well as the Certificate Supplement for vocational training
- the Youthpass certificate for youth exchanges and volunteering
- The European Quality Charter for Mobility.

For higher education there is also the Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region (Lisbon Recognition Convention) which was developed by the Council of Europe and UNESCO in 1997. The responsibility for the proper implementation of most of these instruments lies with national authorities. Progress in recognition could be sped up if the existing instruments were used to reach recognition agreements at regional and sectoral levels. The ongoing orientation of teaching and training towards learning outcomes³⁹ and the emergence of qualifications frameworks will make it easier

³⁹ Learning outcome: a statement of what a learner knows, understands and is able to do on completion of a learning process.

for schools, universities, businesses, youth organisations etc. to formulate agreements for the recognition of mobility periods. Policies to secure recognition are most developed in higher education, but even here problems persist.

However, proper follow-up to mobility can go beyond formal recognition. Not only should the acquired formal knowledge be properly recorded, e.g. in the Europass Mobility, the Youth Pass or the Diploma Supplement, but in the spirit of Lifelong Learning, also non-formal and informal learning should be validated⁴⁰.

Info:

European Credit Transfer and Accumulation System ECTS

ECTS is a tool that enables students to collect credits for learning achieved through higher education. ECTS is a learner-centred system which aims to increase transparency of learning outcomes and learning processes. It aims to facilitate planning, delivery, evaluation, recognition and validation of qualifications and units of learning as well as student mobility. ECTS is widely used in formal higher education and can be applied to other lifelong learning activities. Originally developed within the Erasmus Programme, it has become one of the central tools of the European Higher Education Area (Bologna Process).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

In your experience, is the validation and recognition of both formal and non-formal learning still a significant obstacle to mobility?

Please give concrete examples and your views on what can be done to improve the situation.

⁴⁰ At European level, the following definitions are used: Formal learning is typically provided by education or training institutions, with structured learning objectives, learning time and learning support. It is intentional on the part of the learner and leads to certification. Non-formal learning is not provided by an education or training institution and typically does not lead to certification. However, it is intentional on the part of the learner and has structured objectives, times and support. Informal learning results from daily activities related to work, family life or leisure. It is not structured and usually does not lead to certification. In most cases, it is unintentional on the part of the learner.

2.4 A new partnership for mobility

Mobilising actors and resources

Extending opportunities for youth mobility significantly beyond existing programmes cannot be done by any one player. Overcoming the continuing obstacles to mobility requires a concerted approach by all sectors, from language teaching to volunteer services. A new partnership is needed, with public authorities teaming up with partners from the worlds of civil society and business. Professional associations, NGOs and youth organisations could be encouraged to become active in promoting youth mobility. Mobility can be mainstreamed into all relevant policy areas, from education, training and culture to research, enterprise and innovation⁴¹. Civil society organisations could be encouraged to twin, following the example of town twinning, and to set up dialogue frameworks. This could be stimulated through existing European programmes. European regions have the potential to assume an important role in this new partnership for mobility. Many are already key players in supporting mobility, providing inter alia funding, reception facilities, and counselling on legal problems.

⁴¹ In the area of research a partnership is being implemented, based on the Council Conclusions on better careers and more mobility: a European partnership for researchers of 26 September 2008, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13671.en08.pdf>

⁴² Comenius Regio Partnerships: new opportunities for regional cooperation in school education, 3.11.2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

Good practice:

Interregional Cooperation

The regions of Tuscany, Catalonia, and Västra Götaland have signed bilateral agreements to promote mobility among themselves in the different sectors, i.e. in schools, in apprenticeships, at post-secondary level, for young graduates or for entrepreneurs. These regions have defined a Quality Charter for interregional mobility, to provide greater transparency to quality issues in the planning of mobility flows.
<http://www.mob-reg.eu>

Schools and universities can jointly develop actions which help prepare pupils to be mobile when they become students, e.g. summer universities for upper secondary school pupils in specific subject fields. Building on the Comenius-Regio initiative⁴² and the mobility components within the Youth in Action programme, interaction with other actors from the non formal education sector could be increased.

Info: Comenius Regio Partnerships

These partnerships offer funding to support regional cooperation in school education and the exchange of experiences and good practice between regions and municipalities in Europe. Together with schools and other relevant partners from their region or municipality, regional authorities with a role in school education are invited to set up partnerships with other regions and to collaborate on any topic of common interest. To support mobility between the two partner regions and to develop sustainable mobility schemes for pupils can be one of the activities within Comenius Regio Partnerships. The first Comenius Regio Partnerships will start in autumn 2009. http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

One important aspect of youth mobility is funding. Whilst the availability of finance is not the only – and often not the most significant – barrier to expanding mobility, it is clear that in order to offer mobility opportunities to all groups of young people the funding base has to be broadened considerably, beyond the existing and potential scope of the European mobility programmes. Some regions are already using the European Social Fund to support mobility, most notably in the vocational sector. Under the Marie Curie Actions, a new funding mechanism (COFUND) has been developed to support existing or newly created regional, national or international programmes to boost transnational mobility for training and career development. The Structural Funds may offer other possibilities to support mobility in the future. The European Investment Bank currently supports a number of initiatives at national and regional level for the provision of student lending in the higher education area. Potential exists to use the Bank's resources to expand the funding available for mobility. All these different sources of funding help the EU to play a key role in stimulating learning mobility. However, to meet the ambition of expanding this opportunity to a much wider group, European funding may need to be restructured and the existing instruments reoriented to give these activities more visibility and effectiveness. Nevertheless, European funding will not be sufficient and a much broader financial base will have to be found. European, national and regional authorities need to cooperate with education institutions, civil society bodies and local authorities engaged in mo-

bility to combine their capacities to fund mobility.

How can all actors and resources at national, regional and local levels be better mobilised in the interest of youth mobility?

Can you provide examples of successful territorial partnerships?

Can you provide good examples and innovative ideas on the funding of youth mobility?

More active involvement from the business world

There is a potential for further strengthening the motivation and engagement of business in youth mobility. Internships, research programmes and collaborative projects, which allow young people to work with or within a company, alone or in interdisciplinary groups, should be encouraged in all disciplines and sectors. Businesses need to be convinced of the value of learning mobility so that they will undertake the extra effort needed to offer more placements to young people. Businesses can also contribute to the funding of youth mobility, in cooperation with European, national and regional authorities⁴³. The mobility of young entrepreneurs contributes to enhancing the internationalisation and competitiveness of European enterprises. The European Institute for

⁴³ See also Commission Communication "A new partnership for the modernisation of universities: the EU Forum for University Business Dialogue" – COM(2009) 158.

Innovation and Technology (EIT) will, once fully operational, provide examples of increased mobility of students, academics and researchers in its various fields of activities⁴⁴.

Info:

Marie Curie Actions

Marie Curie Actions offer a wide range of opportunities for geographical and intersectorial mobility of researchers. For example, Initial Training Networks (ITN) offer early-stage researchers the opportunity to improve their research skills, join established research teams organised in international networks and enhance their career prospects. The networks recruit and employ researchers, and provide specialised training modules and exposure to the private sector. Another example are the Marie Curie Industry-Academia Partnerships and Pathways (IAPP) which can include universities and companies of all shapes and sizes focussing on joint research projects. IAPP aims to boost skills exchange between the commercial and noncommercial sectors through the secondments of staff. <http://ec.europa.eu/mariecurieactions/>

Good practice:

Go for Europe

This joint initiative of chambers of commerce and craft as well as the metal and electrical industries of Baden-Württemberg/Germany aims to support internships of apprentices abroad and to internationalise the training of apprentices to prepare them better for the European labour market. <http://www.goforeurope.de/home.html>

How can businesses be motivated to become more strongly involved in youth mobility?

Please provide examples of good practice.

Virtual Networking and eTwinning

Virtual mobility, i.e. the use of the internet and other electronic forms of information and communication, is often a catalyst for embarking on a period of physical mobility. Although not a substitute for physical mobility, it does enable young people to prepare a stay abroad and can create conditions for future physical mobility by facilitating friendships, contacts and social networking etc. It also provides a means to keep in contact with the host country once the mobility period is over. It can also provide an international dimension to those learners who, for different reasons, are not able or willing to go abroad. In that context, ICT can be used for “electronic twinning” and for virtual platforms, for teachers, other “multipliers”, interested individuals, interactive communities, open source initiatives etc. Virtual mobility may also be an appropriate and practical form of mobility for young pupils, where travelling abroad may not be an option. Electronic twinning can enhance the quality of mobility initiatives (e.g. through better preparation) and make them more sustainable.

⁴⁴ <http://eit.europa.eu/>

Info:

Comenius eTwinning

Within the Comenius programme, eTwinning is being developed to mainstream the use of Information and Communication technologies to promote collaborative learning, the European dimension, the sharing of resources and practice and the pedagogical use of ICT in schools Europe-wide. In eTwinning, primary and secondary schools establish an Internet twinning link with a partner school elsewhere in Europe. The main output of eTwinning are the joint pedagogical projects developed by the participating schools using the tools and the Internet spaces made available for them through the European eTwinning portal. The most original feature of eTwinning is that, rather than financing individual projects, it offers support, services, ideas, tools and recognition for facilitating school collaboration. More than 50,000 schools are involved in eTwinning throughout Europe.

<http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>

Good practice:

Virtual Campus for Digital Students

This European network of providers of open and distance learning is building a virtual campus for “digital students” aimed at providing open educational sources and tools and to ensure the compatibility of the different eLearning environments used in the partner universities.

www.vicadis.net

How can we best make use of ICTs to provide valuable virtual mobility opportunities to enrich the physical mobility?

Can the eTwinning approach be used in other learning sectors e.g. voluntary service, vocational sector?

Engaging the “multipliers”

As briefly mentioned in section – Promotion and motivation – page 44, an enthusiastic teacher, trainer or youth worker who has been mobile him or herself, can be an important motivator for young people to undertake a mobility period abroad. Such individuals have the credibility to explain the benefits of and act as an ambassador for youth mobility.

However, being mobile themselves and helping young people to go abroad requires, in most cases, a considerable personal investment on the part of the teachers, trainers and youth workers. Mobility periods of teachers and trainers in school, university and vocational education should be encouraged and recognised as an integral part of their career development, as well as mobility of youth workers in youth organisations.

Likewise, the time and effort of teachers, trainers and youth workers to invest in helping young people to prepare their stay abroad needs to be recognised accordingly in their task descriptions and work plan. All too often mobility opportunities are the result of the personal commitment of a teacher, trainer or youth worker who invests his or her free time and private resources to create these opportunities. This group needs incentives and recognition for the valuable work they do.

This could include the development of mobility opportunities for educators and trainers in all target areas, e.g. reciprocal

teacher exchange schemes. Particular attention could be given to the training of trainers in areas of strategic importance and skills shortages identified by the “New Skills for New Jobs Initiative”⁴⁵.

Language teachers are a particularly important group of multipliers. However, while it would seem elementary that language teachers should have spent some time in the country whose language they teach, this is by no means the rule everywhere in Europe. Equally, language teachers ought to have the opportunity to teach their mother tongue abroad.

Another pool of people that could be made use of in this context are those who have themselves been mobile, i.e. higher education alumni and various networks of pupils, students and former volunteers.

Good practice:

Marie Curie Fellows Association

The MCFA is the association of young scientists who were awarded a mobility research training grant by the European Community. It provides information and a discussion forum to young European researchers.
<http://mcfa.eu>

Erasmus Student Network

The Erasmus Student Network (ESN) is a non-for-profit international student organisation. Its mission is to foster student mobility in Higher Education under the principle of “Students Helping Students”. The network provides services and information to 150.000 students.

www.esn.org

Erasmus Mundus Alumni Association

The mission of the Erasmus Mundus Students and Alumni Association (EMA) is to provide a forum for networking, communication and collaboration and to promote Erasmus Mundus as a European programme of excellence in international education. The EM Alumni have proven to be the most effective ambassadors to promote EM programme in their countries of origin due to their first-hand knowledge of students' needs, problems and language.

www.em-a.eu

Should mobility opportunities for “multipliers” (teachers, trainers, youth workers, etc.) be given additional support and prominence in European programmes?

What do you see as the main obstacles to a stronger engagement of teachers and trainers in promoting mobility?

⁴⁵ New Skills for New Jobs: Anticipating and matching labour market and skills needs – SEC(2008) 3058, http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf

Mobility Targets

Ministers in the Education Council of November 2008 indicated their broad support for a new mobilisation to increase mobility; efforts should now focus on turning this broad support into precise objectives. Concrete targets to be achieved in a specific area can be a powerful tool to encourage Member States, regional authorities, institutions and organisations to focus their strategy. Targets currently exist within the education and training area as part of the Lisbon Strategy, but so far they do not include mobility. The existing targets have proved to be a useful tool within the Open Method of Coordination, particularly to motivate stakeholders to reach new goals. Specific mobility targets are presently being discussed in the context of the renewed Education and Training Strategy. A significant breakthrough was achieved in April 2009 when a mobility target in higher education was adopted in the context of the Bologna Process. This stipulates that by 2020, at least 20% of those graduating in the European Higher Education Area should have a study or a training period abroad (see footnote 10). On the foot of this, in May 2009, the European Council invited the Commission to study the possibility of extending such a benchmark to include vocational education and training and teacher mobility⁴⁶.

In addition to European and national benchmarks, it might also be useful for regions, universities, schools, businesses and associations to set strategic benchmarks of their own, in line with their own education and skills strategies. This develops a sense of ownership and motivation to reach the benchmarks.

Good practice:

National and organisational mobility targets in higher education

A newly developed "Strategy for the Internationalisation of Higher Education Institutions in Finland 2009-2015" sets mobility goals for 2015: thus the outgoing student and trainee mobility in universities is to reach 6% (2007: 3.8%) and in polytechnics 8% (2007: 6.1%). The Austrian Government has set the objective that 50% of graduates should have a mobility experience relevant to their studies by 2020. Targets exist not only at governmental level; the German Academic Exchange Service DAAD also calls for at least 50% of graduates to have a mobility experience "in the medium term".

Do you consider targets a useful tool in defining a mobility strategy and if so, at what level (European, national, institutional, sectoral, etc.)?

Please provide examples of good practice.

⁴⁶ Council Conclusions in a strategic framework for European cooperation in education and training, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st09/st09845.en09.pdf>

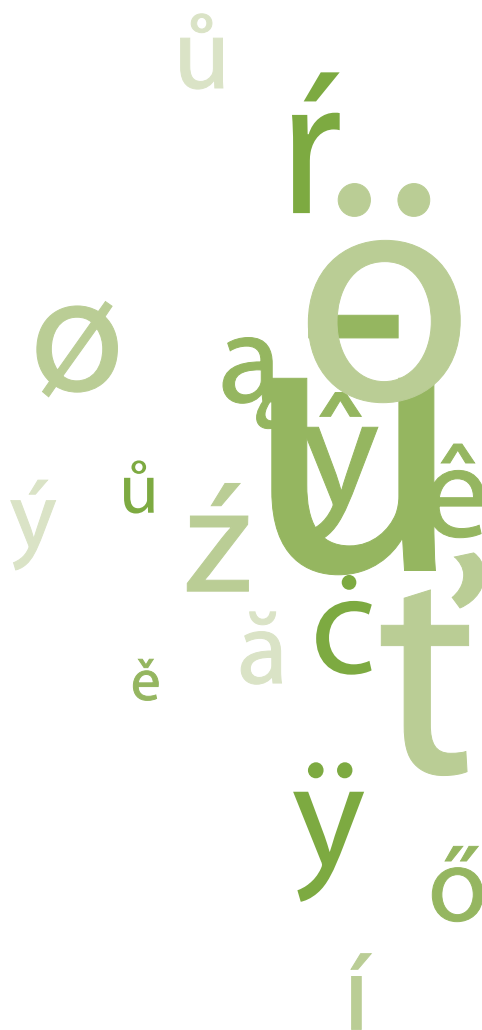
2.5 Conclusions

This Green Paper is being put forward with a view to raising a wide number of issues linked to the learning mobility of young Europeans in all disciplines and contexts.

The European Commission is now calling upon all stakeholders, from governments to individuals, to support its efforts to make youth mobility the rule rather than the exception. While recognising that this is a challenging objective in the current economic context, learning mobility is a key element in the overall strategy to equip Europe with the skills needed for the future.

This Green Paper highlights a number of areas where further efforts are required. Many of these efforts imply action at national, regional and institutional level, as well as the active involvement of civil society, business and other stakeholders.

Suggestions of possible courses of action which could be explored at different levels are put forward. These are intended to stimulate feedback and are not meant to be exhaustive. All interested parties are welcome to contribute to this debate and put forward their options for the future. The Commission will carefully evaluate the feedback to the consultation and prepare a proposal for the practical follow-up.

2.6 How to take part in the consultation?

Responses to this Green Paper will be collected at two levels.

First, the Commission invites stakeholders to provide responses to the open questions raised in the text, as well as further reflections and examples of good practice.

All data concerning individuals will remain anonymous. If you are responding on behalf of an organisation, please indicate the name and nature of the entity you represent. Professional organisations are invited to register in the Commission's Register for Interest Representatives. (<http://ec.europa.eu/transparency/regrin>).

You can send your contributions via e-mail to:

EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu

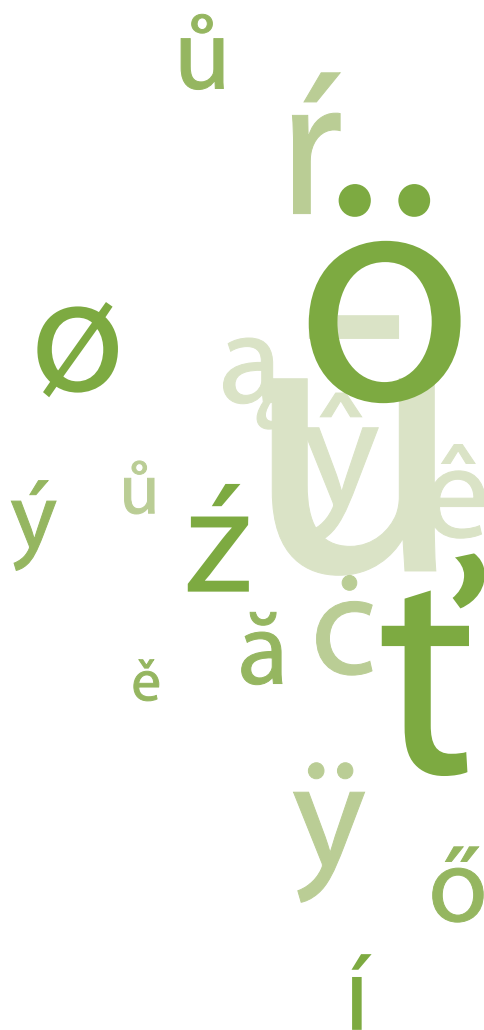
or via mail to:

EAC GREEN PAPER MOBILITY
DG EAC/B3
MADO 11/14
European Commission
B-1049 Brussels

Second, there is an on-line multiple-choice questionnaire, tailored to the wider public, at:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_en.html

The public consultation period for consultations at both levels ends on 15 December 2009.

Mobilność edukacyjna szansą dla wszystkich

SPRAWOZDANIE FORUM EKSPERTÓW
WYSOKIEGO SZCZEBŁA DS. MOBILNOŚCI

Dokument

3

3.1 Forum Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Mobilności

W odpowiedzi na wnioski wyciągnięte z instrumentów polityki mobilności stosowanych w roku 2007 oraz na życzenie francuskiej administracji dotyczące przygotowania gruntu pod zwrócenie uwagi politycznej na kwestię mobilności w czasie francuskiej prezydencji Komisarz Jan Figel' podjął w grudniu 2007 r. decyzję o utworzeniu Forum ekspertów wysokiego szczebla ds. mobilności. Komisarz nadał Forum następujący mandat:

podejmowanie refleksji i formułowanie zaleceń z myślą o promowaniu rozwoju mobilności studentów i młodzieży między państwami członkowskimi. Celem Forum jest, czerpiąc z dotychczasowego powodzenia programu Erasmus, zbadanie możliwości dalszego rozwoju mobilności w UE nie tylko w sektorze uniwersyteckim, ale także wśród szer-

szego grona młodych odbiorców, przykładowo wśród młodych przedsiębiorców i artystów oraz w sektorach takich, jak szkolenie zawodowe, nauczanie osób dorosłych oraz działalność wolontariacka. W celu wsparcia realizacji ogólnych celów UE Forum powinno zbadać istniejące przeszkody w mobilności oraz potencjał przyszłych działań na szczeblu UE i na poziomie państw członkowskich.

Komisarz Figel' zaapelował do Forum o jak najszybsze rozpoczęcie prac, w okresie od stycznia do czerwca 2008 r., celem uzyskania sprawozdania Forum przed rozpoczęciem francuskiej prezydencji.

Członkami Forum ekspertów wysokiego szczebla ds. mobilności są:

Członkowie Forum

Maria João Rodrigues (PT), Przewodnicząca Forum

Specjalny doradca premiera Portugalii ds. prezydencji UE; od samego początku zaangażowana w kwestię strategii lizbońskiej; członek wielu innych grup doradczych przy Komisji Europejskiej. Była portugalska Minister ds. Zatrudnienia

Jean-Francois Michel (FR)

Sekretarz generalny Europejskiego Biura Muzyki, aktywny działacz na rzecz promocji mobilności wśród muzyków.

Allan Larsson (SW)

Były szwedzki Minister Finansów, później dyrektor generalny Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia. Obecnie przewodniczący Rady Uniwersytetu w Lund.

Peter Clever (DE)

Prezes rady nadzorczej Konfederacji Stowarzyszeń Pracodawców Niemieckich, BDA; aktywny działacz na polu szkolenia zawodowego na szczeblu UE.

John Reilly (UK)

Były dyrektor Administracji Akademickiej na Uniwersytecie w Kent, były dyrektor Rady Socrates-Erasmus w Zjednoczonym Królestwie, odpowiedzialny za biuro informacji Tempus w Zjednoczonym Królestwie, aktywny na polu promocji systemu ECTS i mobilności wśród studentów. Bierze udział w realizacji projektu „Harmonizacja struktur kształcenia w Europie” („Tuning Educational Structures in Europe”); jest także członkiem grupy zainteresowanych stron przygotowujących program Erasmus do bieżącego programu „Uczenie się przez całe życie”.

Annick Weiner (FR)

Wice-Rektor Uniwersytetu Paris-Sud 11 odpowiedzialna za stosunki międzynarodowe, aktywna działaczka na polu promocji mobilności studentów, współfinansowania na szczeblu krajowym i regionalnym oraz międzynarodowych partnerstw uczelni prowadzących programy magisterskie i doktorskie.

Julia Gonzalez (ES)

Wice-Rektor ds. stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Deusto w Bilbao odpowiedzialna za prowadzenie stosunków międzynarodowych, biorąca aktywny udział w koordynacji programów mobilności Erasmus Mundus, Marie Curie, Okno Współpracy Zewnętrznej Erasmus Mundus, aktywnie działająca w Sieciach Tematycznych i na rzecz promocji systemu ECTS; koordynator projektu „Harmonizacja struktur kształcenia w Europie” (Tuning Educational Structures in Europe).

Ewa Krzaklewska (PL)

Była wice-przewodnicząca Sieci Studentów Erasmus, doktorantka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Frans Van Vught (NL)

Członek grupy doradców ds. polityki socjalnej przy Komisji Europejskiej, prezes European Center for Strategic Management of Universities (Europejskiego Centrum Strategicznego Zarządzania Uniwersytetami) (ESMU), członek zarządu Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersyteckiego (EUA), przewodniczący Holenderskiej Izby ds. Edukacji i Badań (Nether) z siedzibą w Brukseli oraz były rektor Uniwersytetu w Twente w Niderlandach. Międzynarodowy ekspert w dziedzinie polityki szkolnictwa wyższego.

Mary Ann de Vlieg (BE)

Sekretarz Generalny Międzynarodowej Sieci Współczesnych Sztuk Teatralnych (IETM), była wiceprezes EFAH (Europejskiego Forum Sztuki i Dziedzictwa); współzałożycielka i skarbnik Funduszu Roberta Cimetty na rzecz mobilności artystów i organizatorów sztuki z obszaru śródziemnomorskiego, a także współzałożycielka portalu mobilności zawodowej www.on-the-move.org.

Jillian Van Turnhout (IRL)

Wiceprzewodnicząca Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego; dyrektor generalny Children's Rights Alliance (Irlandia), aktywna działaczka na polu kwestii dotyczących młodzieży zarówno na szczeblu lokalnym, krajowym, jak i na szczeblu UE.

3.2 Spis zawartości dokumentu

- ▼ Streszczenie
- ▼ Dlaczego należy zwrócić uwagę na mobilność właśnie teraz?
- ▼ Dwa powody dla sformułowania nowej polityki mobilności: konkurencyjność i obywatelstwo
- ▼ Wizja przyszłości – dwa rozbieżne scenariusze
- ▼ Z jakim rodzajem mobilności mamy do czynienia?
- ▼ Jakie są tendencje, przeszkody i czynniki sprzyjające mobilności?
- ▼ Które elementy obecnej polityki i programów sprawdzają się, a które nie?
- ▼ Partnerstwo europejskie na rzecz nowego celu: mobilność edukacyjna regułą, a nie wyjątkiem
- ▼ Realizacja nowego celu: wymagane działania priorytetowe
 - Priorytety we wszystkich obszarach programu
 - Priorytety w poszczególnych obszarach programu

3.3 Streszczenie

W Europie do roku 2020 liczebność pokolenia młodzieży – osób w wieku 16-29 lat – zmniejszy się z 90 do 81 milionów, co oznacza spadek o 9 milionów lub 10%. Taka sytuacja będzie miała ogromny wpływ na edukację, gospodarkę oraz społeczeństwo – zarówno w chwili obecnej, jak i w przyszłości. W tym samym okresie zmiany w zakresie technologii staną się jeszcze bardziej znamienne, a globalna konkurencja zaostrzy się, podobnie jak konkurencja o osoby najbardziej uzdolnione. Dlatego też istnieje pilna potrzeba wzmocnienia polityki w celu przygotowania Europy na wzrost konkurencji i umożliwienia młodym Europejczykom nauki i rozwoju swoich zdolności.

Unia Europejska powinna kształtować nowe pokolenie Europejczyków w pełni przygotowanych na konfrontację z nowymi globalnymi wyzwaniami, posiadających głębokie poczucie europejskiej tożsamości, otwartych i zdolnych do współpracy. Stąd mobilność edukacyjna powinna stać się nieodłącznym elementem europejskiej tożsamości oraz szansą dostępną dla wszystkich młodych osób w Europie. Powyższy wniosek stanowi wkład w dwa istotne cele w zakresie polityki:

- ▼ wzmocnienie konkurencyjności Europy poprzez budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy;
- ▼ oraz pogłębienie poczucia tożsamości europejskiej i obywatelstwa europejskiego w pokoleniu młodzieży.

Niniejsze sprawozdanie zawiera zalecenia dotyczące tego, w jaki sposób mobilność transgraniczna w celu nauki i rozwoju umiejętności może stać się podsta-

wowym elementem powstającego społeczeństwa opartego na wiedzy, a także bardziej konkurencyjnej i atrakcyjniejszej Europy.

- ▼ Występujemy o obranie przez UE jako długoterminowego celu dążenia do tego, aby mobilność edukacyjna była podejmowana powszechnie, a nie tak, jak obecnie – sporadycznie. Wnioskujemy o to, aby mobilność edukacyjna była dostępna dla wszystkich młodych Europejczyków we wszystkich formach edukacji, a także w ramach zajęć nieformalnych takich, jak wolontariat, czy prace społeczne.
- ▼ Proponujemy następujące cele średnioterminowe: w 2012 r. przynajmniej 15% młodego pokolenia powinno mieć możliwość uczestniczenia w mobilności transgranicznej, w roku 2015 – przynajmniej 30%, a w roku 2020 – przynajmniej 50%.
- ▼ To oznacza rozbudowę istniejących programów mobilności, które obecnie umożliwiają wzięcie udziału w mobilności około 300 000 osób rocznie. Liczba odbiorców przedmiotowych programów powinna zwiększyć się do 900 000 w 2012 r., 1 800 000 w 2015 r. i 2 900 000 osób w roku 2020. Wirtualne formy mobilności – tworzenie sieci i budowanie partnerstw szkół, instytucji, grup – powinny wzmacniać i uzupełniać fizyczną mobilność transgraniczną we wszystkich obszarach.

Przedstawiona wizja nie stanie się rzeczywistością jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze i uzgodnione działania mające na celu jej realizację. Istnieje potrzeba utworzenia nowego Europejskiego

partnerstwa na rzecz promowania mobilności edukacyjnej, w którym aktywny udział wzięłyby następujące strony: UE, państwa członkowskie oraz regiony, przedsiębiorstwa, instytucje edukacyjne, społeczeństwo obywatelskie i sama młodzież.

- ▼ Proponujemy zatem, aby, w celu szybkiego osiągnięcia planowanego wzrostu, mobilność stała się nadrzędnym priorytetem w śródkresowym przeglądzie perspektywy finansowej.
- ▼ Ponadto Komisja Europejska powinna uwzględnić mobilność we wszystkich istotnych aspektach polityki, a zwłaszcza w funduszach strukturalnych oraz w programie ramowym w zakresie badań i rozwoju;
- ▼ Komisja i państwa członkowskie powinny, korzystając z otwartej metody koordynacji, współpracować na rzecz eliminacji przeszkód w mobilności, wytyczania celów w zakresie mobilności transgranicznej, gwarantowania jakości oraz wymiany najlepszych praktyk. Komisja i państwa członkowskie powinny także prowadzić współpracę z regionami, europejskimi sieciami przedsiębiorstw, fundacjami oraz europejskimi stowarzyszeniami zawodowymi wspierającymi rozwój mobilności edukacyjnej.
- ▼ Znacznie zwiększone nakłady finansowe niezbędne dla wsparcia nowego celu powinny pochodzić ze zwiększonych przydziałów środków dla programów mobilności UE, ze zwiększonych nakładów w ramach funduszy UE (zwłaszcza funduszy strukturalnych), ze źródeł krajowych i regionalnych oraz ze wsparcia środowisk biznesowych.

- ▼ Planowana wizja powinna także obejmować świat biznesu. Powinniśmy dążyć do zwiększenia mobilności wśród przedsiębiorstw oraz między środowiskami biznesowymi a sektorem edukacji, szkoleń i badań.

Centralnym elementem przedmiotowej strategii jest zwiększenie szans na naukę drugiego i trzeciego języka europejskiego. To pociąga za sobą potrzebę podwyższenia jakości nauczania języków na wszystkich szczeblach systemu edukacji i szkolenia oraz konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na kwestie językowe przy planowaniu wyjazdów w ramach mobilności. Należy zwiększyć nacisk na nauczanie języków zwłaszcza w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego.

U podstawy wizji bardziej mobilnej Europy, oprócz kwestii dotyczących edukacji, leży także wymiana kulturowa. Znacznie zwiększona interakcja europejskich podmiotów kulturalnych oraz prowadzona przez nich na skalę światową współpraca w połączeniu z możliwością dotarcia do milionów obywateli poprzez prowadzoną działalność będą motorem dla stworzenia Europy, która w kreatywny sposób wykorzystuje swoją różnorodność i przygotowuje swoich obywateli do wzięcia udziału w dialogu międzykulturowym w zglobalizowanym świecie. Pociąga to za sobą konieczność usunięcia przeszkód w mobilności artystów i osób zawodowo zajmujących się kulturą poprzez zebranie danych dotyczących tego rodzaju mobilności oraz wyznaczenie celów w zakresie jej rozwoju.

A collection of various accented and special characters in different colors and sizes, including ð, ů, á, ö, ü, ý, Ź, ă, ĉ, t, ý, ő, í, and ø.

3.4 Dlaczego należy zwrócić uwagę na mobilność właśnie teraz?

W Europie do roku 2020 liczebność pokolenia młodzieży – osób w wieku 15-29 lat – zmniejszy się z 90 do 81 milionów, co oznacza spadek o 9 milionów lub 10%. Taka sytuacja będzie miała ogromny wpływ na edukację, gospodarkę oraz społeczeństwo – zarówno w chwili obecnej, jak i w przyszłości. W tym samym okresie zmiany w zakresie technologii staną się jeszcze bardziej znamienne, a globalna konkurencja zaostrzy się, podobnie jak konkurencja o osoby najbardziej uzdolnione. Dlatego też istnieje pilna potrzeba wzmocnienia istniejącej polityki oraz stworzenia nowych jej aspektów, które przygotują Europę na zwiększoną konkurencję i które umożliwią młodym osobom zdobywanie wiedzy i rozwijanie zdolności tak, aby bez obaw spoglądali w przyszłość. Unia Europejska powinna kształtować nowe pokolenie Europejczyków w pełni przygotowanych na konfrontację z nowymi globalnymi wyzwaniami, posiadających głębokie poczucie europejskiej tożsamości, otwartych i zdolnych do współpracy. Stąd mobilność edukacyjna powinna stać się nieodłącznym elementem europejskiej tożsamości oraz szansą dostępną dla wszystkich młodych osób w Europie. Powyższy wniosek stanowi wkład w dwa istotne cele w zakresie polityki: wzmocnienie konkurencyjności Europy poprzez budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy oraz pogłębienie poczucia tożsamości europejskiej i obywatelstwa europejskiego wśród pokolenia młodzieży.

Program Erasmus stał się wzorem do naśladowania: w ciągu 20 lat gwałtownie się rozwinął, a jego „marka” jest obecnie powszechnie rozpoznawana. To pokazu-

je, w jaki sposób mobilność może przynosić powiązane korzyści, o których mowa wyżej – korzyści dla kapitału ludzkiego jako stanowią osoby, które biorą w niej udział; nawiązywanie więzi osobistych ponad granicami; uczenie się języków oraz przełamywanie barier instytucjonalnych. Szczególnie istotną rolę odgrywa aspekt finansowy – Erasmus był jednym z czynników napędowych procesu bolońskiego, który przyniósł istotną poprawę spójności i modernizację struktur szkolnictwa wyższego. Przykład programu Erasmus pokazuje, co można by osiągnąć w sektorze takim, jak sektor kształcenia i szkolenia zawodowego, gdzie odświeżony program Leonardo mógłby przyczynić się do sukcesu procesu kopenhaskiego.

Program Erasmus wskazuje jednak także na pilną potrzebę podjęcia natychmiastowych działań. Pomimo swojej rozpoznawalności obejmuje nadal zaledwie niewielki procent populacji studentów – mniej niż 4% studentów decyduje się na wyjazd w ramach programu Erasmus w trakcie studiów. Ponadto jego oddziaływanie w pewnych krajach i w pewnych dziedzinach jest jeszcze bardziej znikome. Nie ma pewności, że obserwowany obecnie stabilny wzrost popularności programu utrzyma się – osiągnięcie celu wyznaczonego na bieżący okres programowania, liczby ponad 3 milionów wyjazdów do końca roku 2012, jest poważnie zagrożone. Jeżeli określona przez Komisję w Sprawozdaniu strategicznym na temat strategii lizbońskiej z grudnia 2007 r. długoterminowa wizja – „aby [program Erasmus] z czasem stał się [...] integralną częścią studiów wyższych” – ma zostać spełnio-

na potrzebne będzie przeprowadzenie gruntownych zmian.

Wyzwania, które stawia popularyzacja mobilności edukacyjnej w innych obszarach są jeszcze większe.

Istnieje pilna potrzeba zerwania z przeszłymi wzorcami i nadania nowego rozmachu mobilności obywateli europejskich – mobilności skupiającej się głównie w obszarze edukacji, ale, w dalszej perspektywie, także w sferze zatrudnienia, konkurencyjności, wymiany kulturowej i obywatelstwa.

Istnieją także pewne osiągnięcia polityczne, które przyczyniły się do zwrócenia szczególnej uwagi politycznej na omawianą kwestię i rozpoznania jej potencjału:

- ✔ przedmiotowa kwestia była tematem dyskusji na posiedzeniu Rady ds. Edukacji w listopadzie ubiegłego roku przy okazji obchodów 20 rocznicy programu Erasmus;
- ✔ w Sprawozdaniu strategicznym Komisji na temat strategii lizbońskiej z grudnia 2007 r. zwrócono uwagę na kwestię mobilności;
- ✔ zbliżająca się prezydencja francuska zadeklarowała wolę zwrócenia nowej uwagi politycznej na promowanie mobilności wśród studentów i ogółu młodych osób.

Obecnie na szczeblu europejskim mają miejsce inicjatywy, które także sprzyjają tworzeniu odpowiedniego kontekstu:

- ✔ W maju 2007 r. Komisja przyjęła Europejską agendę kultury w dobie globalizacji świata, której cele obejmują

mobilność artystów i osób zaangażowanych zawodowo w obszar kultury oraz obieg wyrazów artystycznych ponad granicami państw. Agenda została zatwierdzona przez Radę, a mobilność pracowników z sektora kultury w Europie została uwzględniona jako nadrzędny priorytet w planie prac Rady na okres 2008-2010.

- ✔ W lipcu 2008 r. Komisja przyjęła nową agendę społeczną: możliwości, dostęp i solidarność, która kładzie szczególny nacisk na umiejętności jako główny czynnik sprzyjający osiągnięciu bezpieczeństwa i poprawie sytuacji społecznej obywateli europejskich.
- ✔ W grudniu 2008 r. Komisja uruchomiła nową inicjatywę „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”, w ramach której zostaną przewidziane możliwe mechanizmy określania i przewidywania przyszłych potrzeb w zakresie umiejętności w gwałtownie zmieniającym się świecie. Wykwalifikowana i mobilna europejska siła robocza, pracująca w Europie, gdzie nie ma przeszkód w mobilności, stanie się istotnym elementem przedmiotowej strategii.
- ✔ Zbliża się śródkresowy przegląd bieżącej perspektywy finansowej UE 2007-2013. Będzie on okazją do przekierowania środków w celu wzmocnienia wsparcia UE dla mobilności.

Nadszedł czas, by zerwać z przeszłością i opracować nową strategię na miarę XXI wieku.

3.5 Dwa powody dla sformułowania nowej polityki mobilności: konkurencyjność i obywatelstwo

Naszym zdaniem nowa polityka dotycząca mobilności edukacyjnej powinna mieć dwa nadrzędne cele:

- ▼ wzmocnienie konkurencyjności Europy poprzez budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy;
- ▼ oraz pogłębienie poczucia tożsamości europejskiej i obywatelstwa europejskiego, zwłaszcza w pokoleniu młodzieży.

Prawo do mobilności ponad granicami państw należy do podstawowych wolności, które zapewnia swoim obywatelom UE. UE chce nie tylko zagwarantować to prawo, ale także aktywnie promuje wysoki poziom mobilności. Mobilność stanowi istotny element elastyczności, której Europa poszukuje u swoich pracowników i która jest istotna z punktu widzenia wyzwania, jakie stanowi zaspokojenie przyszłych potrzeb w zakresie umiejętności dyktowanych gospodarką opartą na wiedzy, charakteryzującą się ciągłą zmiennością. Mobilność europejskich pracowników w połączeniu ze zorientowaną na umiejętności imigracją z krajów trzecich odegra jeszcze większą rolę, zważywszy na starzenie się ludności, którego skutki staną się w nadchodzących latach coraz bardziej widoczne.

Mobilność przyczynia się także do innych istotnych celów politycznych:

- ▼ Jest istotna dla rozwoju osobistego, zwiększając umiejętności i zdolność do zatrudnienia. Daje ludziom możliwość zdobycia nowej wiedzy, uczenia się od różnych nauczycieli i sprawdzenia się oraz weryfikacji swoich założeń i kompetencji w nowych sytuacjach. Mobil-

ność była często elementem edukacji wielkich innowatorów i osób posiadających najwyższe umiejętności. Zgodnie z wizją zaproponowaną przez Forum mobilność może stać się istotną częścią każdej formy edukacji, dla wszystkich grup uczniów, przez cały okres życia.

- ▼ Mobilność pozwala na przełamanie barier dzielących ludzi i grupy poprzez budowanie świadomości obywatelstwa europejskiego. Rezultaty kolejnych badań pokazują, że osoby, które zdecydowały się na wyjazd w ramach programów mobilności UE są bardziej entuzjastycznie nastawione do integracji europejskiej. Jeżeli Europa zdoła zrealizować zarysowaną w niniejszym sprawozdaniu wizję szerokiego wachlarza możliwości udziału w mobilności edukacyjnej, przyczyni się to do zwiększenia znaczenia integracji europejskiej i przybliżenia jej szerokiej grupie młodych odbiorców. Należy dążyć do zwiększenia zrozumienia i wsparcia dla Europy wśród młodzieży.
- ▼ W coraz bardziej wielokulturowym społeczeństwie przyszłości doświadczenie mobilności jest decydującym czynnikiem kształtującym młode osoby na przyszłych przywódców i obywateli, może się ono zatem przyczynić do zwiększenia poszanowania różnorodności, pogłębienia współpracy, a w końcu także do stabilizacji i pokoju na świecie.
- ▼ Mobilność ma fundamentalne znaczenie dla artystów i osób zawodowo zajmujących się kulturą. Osoby te muszą wyjeżdżać zagranicę, aby poszerzać swoje horyzonty, rozszerzać zakres swojej działalności i zyskiwać nowych

odbiorców; odnajdywać nowe źródła inspiracji, aby ich twórczość ewoluowała; oraz aby wymieniać doświadczenia i uczyć się od siebie nawzajem. Podczas gdy niektóre formy mobilności są niezależne, ponieważ opierają się na indywidualnej inicjatywie (takiej, jak artyści-rezydenci), inne są nieodłącznie związane z mobilnością dzieł sztuki i artystycznych wykonań.

- ▼ Mobilność przyczynia się do promowania nauki języków. Nie można przecenić znaczenia, jakie ma nauka języków zarówno dla wspierania integracji i obywatelstwa europejskiego, jak i dla funkcjonowania jednolitego rynku. Mobilność do krajów, których języki próbujemy opanować jest i powinna być istotnym elementem uczenia się tych języków.
- ▼ Mobilność przyczynia się do zwiększenia przepływu i wymiany wiedzy między instytucjami pomagając im zerwać z krajowymi i lokalnymi schematami („krążenie talentów”), otwierając je na potencjalne wpływy z Europy i z całego świata. Powoduje, że ludzie zaczynają kwestionować przyjęte sposoby postrzegania i działania; jest istotnym motorem zmian, modernizacji i poprawy jakości we wszystkich dziedzinach życia. Promowanie tworzenia sieci i wymiany między instytucjami stanowi istotny element wysiłków politycznych Europy w zakresie promowania „piątej swobody” – swobodnego przepływu wiedzy (zob. konkluzje Rady Europejskiej z dnia 14 maja 2008 r.). Mobilność wykwalifikowanych pracowników, pracowników akademickich i studentów między jednostkami edukacyjnymi

mi i badawczymi jest kluczowym elementem krążenia talentów.

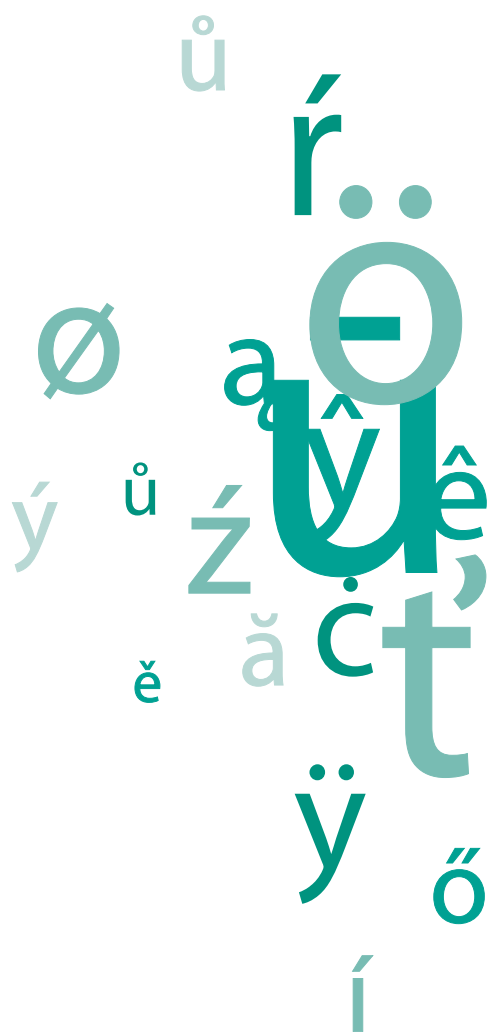
- ▼ Mobilność dotycząca przedsiębiorstw – między przedsiębiorstwami oraz między przedsiębiorstwami a instytucjami edukacyjnymi i badawczymi – może prowadzić do pojawienia się efektu korzyści aglomeracji i tworzenia klastrów, co przyczyni się do wzmocnienia konkurencyjności i zdolności do innowacji w Europie. Co więcej, przedmiotowe efekty mogą zostać przeniesione nawet do oddalonych regionów i niewielkich rozmiarów instytucji.

Od pewnego już czasu wiadomo, że Europa cierpi na deficyt mobilności – tutaj siła robocza wykazuje mniejszą gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w poszukiwaniu nowych szans, niż to ma miejsce w przypadku innych wiodących gospodarek. Dowody jasno wskazują na fakt, iż największą skłonność do mobilności wykazują osoby młode i najlepiej wykształcone. Krajowe systemy podatkowe, emerytalne i programy zabezpieczenia społecznego powodują przeszkody w mobilności. Równie ważną rolę odgrywają bariery psychologiczne ograniczające gotowość do mobilności¹.

¹ Zob. kolejne badania Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, najnowsze opracowanie zawierające wyniki badań fundacji – „Foundation findings – Mobility in Europe: The way forward”, październik 2007 r.

Istnieje możliwość reagowania na tę sytuację i poszukiwania mechanizmów politycznych, które przyczynią się do zwiększenia gotowości ludzi do mobilności. Podobnie, jak w edukacji upatrujemy przygotowania ludzi do życia w nowoczesnym świecie, w mobilności edukacyjnej powiązanej z działalnością edukacyjną możemy upatrywać sposobu otwarcia ich na przyszłą mobilność zawodową. Promowanie mobilności zawodowej jest głównym celem działań UE w zakresie mobilności, zwłaszcza, choć nie tylko, działań w zakresie programu uczenia się przez całe życie oraz innych programów realizowanych przez Dyрекję Generalną ds. Edukacji i Kultury. Przedmiotowe programy są głównym, ale nie jedynym, przedmiotem niniejszego sprawozdania. Zostały w nim uwzględnione także działania prowadzone przez inne Dyrekcje Generalne, zwłaszcza RTD, ENTR i EMPL. Istotną rolę w zakresie badań odgrywają fundusze strukturalne i program ramowy. Niniejsze

sprawozdanie ma na celu pokazanie, że mobilność może zostać uwzględniona w szerokim zakresie działań wspólnotowych, a co więcej, że w przyszłości kwestia ta powinna być przedmiotem działań nie tylko UE, ale także państw członkowskich, regionów i innych podmiotów takich, jak środowiska biznesowe.

3.6 Wizja przyszłości – dwa rozbieżne scenariusze

Forum opracowało następującą wizję przyszłej Europy, w której mobilność edukacyjna jest szansą dla wszystkich:

Unia Europejska jest wspólnym domem dla europejskich obywateli, konsumentów, pracowników, artystów, stażystów i studentów. Bardziej mobilni i zintegrowani pracownicy, stażyści i studenci przyczyniają się do rozwoju europejskich społeczności specjalistów, które tworzą wyższej jakości produkty i usługi. Kwitnie także kreatywność kulturalno-naukowa oraz wspólne inicjatywy obywateli europejskich na innych obszarach – działalność obywatelska, partnerstwa miast i dialog międzykulturowy. Mobilność stanowi kluczowy element powyższych procesów wiążących się z wzajemnym uczeniem się, kreatywnością, pracą i uczestnictwem w życiu społecznym. Mobilność może przybierać zarówno formę fizyczną, jak i wirtualną. W związku z ciągłym rozwojem TIK większość obywateli posiada podłączenie do Internetu, stanowi element sieci, jest wyposażona w szereg inteligentnych bezprzewodowych urządzeń służących do pobierania i przetwarzania informacji. Mobilność wirtualna jest powszechnie dostępna, szybka i przystępna cenowo. Mobilność fizyczna umożliwia jednak uzyskanie bardziej intensywnego i głębszego doświadczenia i dlatego jest niezaścąpana. Wytwarzanie efektu synergii pomiędzy mobilnością wirtualną a fizyczną jest największą sztuką w ramach nowego stylu życia.

Ogólne warunki uprawiania obu rodzajów mobilności są obecnie bardziej sprzyjające. Mobilność geograficzna jest łatwiej-

szą, jest większa możliwość przenoszenia świadczeń socjalnych i kredytów, łączy szerokopasmowe są ogólnie dostępne, świeżo wykształcona europejska młodzież jest zdolna opanować TIK i języki obce. Europejskie ramy kwalifikacji umożliwiają budowanie i transfer kompetencji na terytorium całej Europy poprzez korzystanie z szerokiego wachlarza możliwości uczenia się przez całe życie, które oferują. Proces boloński i kopenhaski przyczyniają się do przełamywania barier i tworzenia prawdziwie europejskiej przestrzeni edukacyjnej. Szkoły łączą się w międzynarodowe partnerstwa (umożliwiając, przykładowo, uczniom imigranckim utrzymywanie kontaktu z rodzimą kulturą); grupy wolontariackie zaś wymieniają się pomysłami, wspólnie realizują projekty i prowadzą wymianę swoich członków. Powyższe instrumenty wpływają na wszelkie formy i fazy cyklu mobilności.

Europejskie władze regionalne i lokalne wspierają partnerstwa instytucji edukacyjnych, organów społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstw i władz lokalnych zaangażowanych w kwestię mobilności przez połączenie rozmaitych form finansowania. Przedmiotowe współfinansowanie może zostać uzupełnione o kredyty edukacyjne, które mogą być przenoszone na terenie całej Europy.

Mobilność edukacyjna nie zamyka się w granicach Europy. Najzdolniejsi europejscy studenci otrzymują wsparcie na wzięcie udziału w najlepszych na świecie programach nauczania. Na całym świecie można spotkać wolontariuszy z Europy. Studenci, stażyści i wolontariusze z ca-

łego świata mogą natomiast zyskać doświadczenie pracy i nauki w Europie, wśród swoich europejskich rówieśników. Europejscy naukowcy mają możliwość pracy w najlepszych na świecie ośrodkach i wniesienia swojego doświadczenia i wiedzy do europejskiej przestrzeni badawczej. Mobilność nie polega wyłącznie na wymianie ludzi w ramach analogicznych jednostek na uniwersytetach, czy w szkołach. Wiąże się ona także z przenoszeniem ludzi do nowych środowisk – ze świata nauki do świata biznesu i na odwrót; z nauki do działań wolontariackich; ze szkolenia zawodowego do świata akademickiego; z publicznych ośrodków badawczych do biznesu.

Z drugiej strony...

Istnieje także alternatywny, zgoła odmienny scenariusz. Przedstawiona powyżej optymistyczna wizja nie stanie się rzeczywistością jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze i uzgodnione działania mające na celu jej realizację. Wręcz przeciwnie, istnieją czynniki ryzyka, które mogą w przyszłości poddać w wątpliwość uzyskany do tej pory poziom mobilności. Przykładowo, znaczne zwiększenie skali mobilności, które leży u podstawy przedmiotowej wizji nie zostanie osiągnięte, jeżeli nie uda się w znacznym stopniu zwiększyć nakładów finansowych przeznaczonych na ten cel. W perspektywie długoterminowej będzie to niemożliwe jeżeli jedynym źródłem finansowania pozostaną programy UE. Kluczową rolę odgrywa tu utworzenia nowego partnerstwa na rzecz uzyskania większej liczby bardziej zróżnicowanych źródeł

finansowania. W bardzo krótkiej perspektywie program uczenia się przez całe życie i inne programy uzyskają, na podstawie obecnych alokacji środków w ramach budżetu, fundusze wystarczające zaledwie na utrzymanie obecnej liczby uczestników mobilności przez pozostały okres bieżącej perspektywy finansowej – do roku 2013.

Istnieją pewne przesłanki świadczące o tym, że młodzi ludzie w Europie mogą powoli tracić zainteresowanie mobilnością edukacyjną. Narastający nacisk ze strony pewnych środowisk naukowych sprawia, że niektóre osoby mają poczucie, że mobilność jest luksusem, na który ich nie stać.

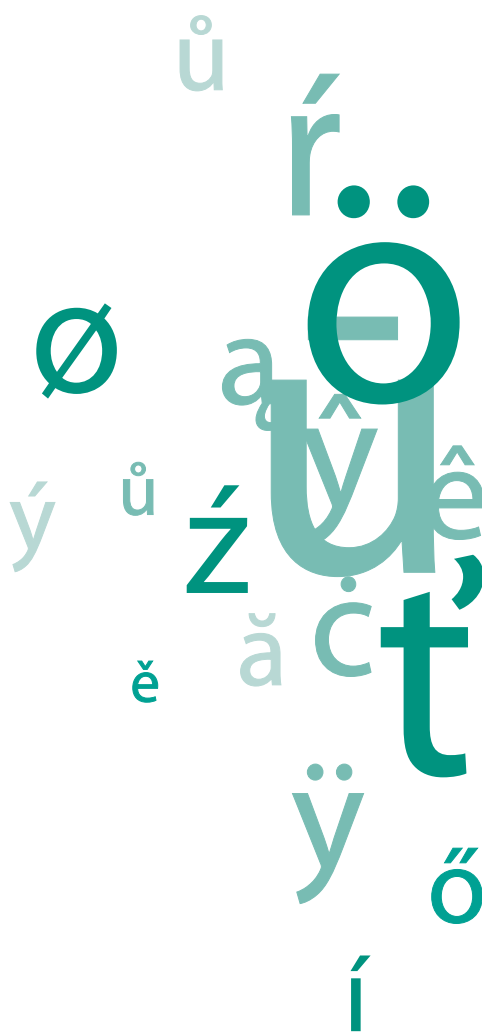
Bez odpowiednio ukierunkowanego wsparcia mobilność może stać się przywilejem elit, a młodzież pochodząca z niższych grup ekonomiczno-społecznych zostanie odizolowana ze względu na znaczne koszty mobilności i brak wymiernych rezultatów w tej grupie społecznej.

Przy braku odpowiedniego ukierunkowania uczenie się języków coraz częściej oznacza uczenie się języka angielskiego. Stąd kraje, w których nie mówi się w tym języku mogą być postrzegane jako mało atrakcyjny cel mobilności. Ponadto zainteresowanie uczeniem się języków obcych wśród młodych użytkowników języka angielskiego maleje wraz ze wzrostem ich oczekiwań wobec reszty świata dotyczących umiejętności porozumiewania się w języku angielskim.

Technologie umożliwiające mobilność wirtualną wraz z coraz silniejszą tendencją do tworzenia sieci, które stanowią integralną część optymistycznej wizji przedstawionej w niniejszym sprawozdaniu mogą także potencjalnie przyczynić się do pogłębienia izolacji i rozproszenia młodych osób.

Brakuje działań skierowanych na eliminację określonych przed laty przeszkód w mobilności. Zniesienie przedmiotowych barier, odwrócenie negatywnych tendencji, a w końcu działanie na rzecz realizacji przedstawionej powyżej pozytywnej wizji wymaga ponownego zwrócenia uwagi na mobilność w wysiłkach politycznych UE, państw członkowskich i regionów. Pociąga to za sobą konieczność stworzenia nowych form partnerstw i finansowania, nowej mobilizacji podmiotów i nowego impulsu politycznego.

3.7 Z jakim rodzajem mobilności mamy do czynienia?

Sprawozdanie dotyczy następujących form i typów mobilności:

- ▼ Mobilność edukacyjna. Uczenie się i rozwój osobisty stanowi istotny czynnik, który można odnaleźć we wszystkich formach mobilności będących przedmiotem niniejszego sprawozdania. Uczenie się może mieć formę formalną – w ramach systemu edukacji – lub nieformalną – w ramach programów dla młodzieży i wolontariatu. Niniejsze sprawozdanie nie ma na celu określenia sposobów promowania mobilności zawodowej – mobilności na rynku pracy. Niemniej jednak, głównym celem jest tu zwiększenie gotowości do mobilności wśród pracowników europejskich. Granica między mobilnością edukacyjną a zawodową jest dość płynna. Zwłaszcza w częściach niniejszego sprawozdania dotyczących mobilności naukowców i mobilności w sektorze kultury mowa jest o mobilności osób już aktywnych zawodowo.
- ▼ Zorganizowana mobilność edukacyjna wiąże się z określonymi celami w zakresie uczenia się i rozwoju. To rodzaj działalności, który jest promowany przez europejskie i krajowe programy mobilności. Powinien on zawsze pro-

wadzić do zyskiwania kwalifikacji lub odpowiedniej formy punktów. Przedmiotowy rodzaj mobilności jest głównym tematem niniejszego sprawozdania. Niezależna mobilność edukacyjna odbywa się poza ramami programów mobilności, i jak wskazują na to dość niejednoznaczne dowody, osiąga znaczne rozmiary. Jak wynika z danych szacunkowych Eurostatu każdego roku około 550 000 studentów podejmuje studia zagranicą, tj. znacznie więcej, niż wynosi liczba uczestników programu Erasmus.

- ▼ Mobilność na terenie Europy oraz wymiany z resztą świata (obejmujące zarówno wyjazdy Europejczyków poza granice Europy, jak i przyjazdy obywateli krajów partnerskich na Stary Kontynent).
- ▼ Mobilność fizyczna polegająca na wyjeździe do innego kraju i mobilność wirtualna, zarówno jako środek przygotowujący, wzbogacający i uzupełniający mobilność fizyczną oraz jako niezależna forma mobilności, mają ten sam cel – zdobycie doświadczenia/punktów w przypadku osób indywidualnych, czyli strategiczne cele mobilności zbiorowej.

3.8 Jakie są tendencje, przeszkody i czynniki sprzyjające mobilności?

W toku dyskusji prowadzonej między swoimi członkami a stronami zainteresowanymi Forum dokonało analizy przeszkód i czynników sprzyjających mobilności w Europie. Jak wynika z dostępnych dowodów mobilność wewnątrz i poza granicami Europy charakteryzuje się następującymi cechami:

- ▼ obecnie poziom mobilności geograficznej jest niski. Zaledwie 18% Europejczyków decyduje się na opuszczenie własnego regionu, natomiast tylko 4% wyjeżdża do innego państwa członkowskiego, a 3% poza granice Unii. Prawie jedna czwarta obywateli przemieszcza się jednak w ramach swojego regionu. Całkowicie przeciwna sytuacja ma miejsce w USA, gdzie blisko jedna trzecia (32%) obywateli mieszka poza swoim ojczystym stanem. Mimo, że blisko 70% Europejczyków nie wykazuje gotowości do wyjazdu w niedalekiej przyszłości, większość z nich ma bardzo pozytywny stosunek do mobilności.
- ▼ różne państwa członkowskie i grupy społeczne wykazują różne cele mobilności; skłonność do mobilności jest obecnie większa w nowych państwach członkowskich i państwach członkowskich o liberalnym lub socjalno-demokratycznym systemie opieki społecznej; bardziej narażeni pracownicy częściej spotykają się z koniecznością mimowolnej zmiany pracy, niż pracownicy lepiej wykształceni lub lepiej chronieni; dobrowolna mobilność idzie w parze z sukcesem gospodarczym zarówno na szczeblu krajowym, jak i dla poszczególnych osób; młodzi i wykształceni pracownicy wykazują największą gotowość do wyjazdu.

Forum określiło następujące najważniejsze przeszkody, które należy znieść jeżeli skala mobilności edukacyjnej ma się zwiększyć. Repertuar szans wzięcia udziału w zorganizowanej mobilności edukacyjnej jest zbyt wąski, a poza środowiskiem uniwersyteckim, także zbyt mało znany młodym osobom. Ponadto wśród młodzieży pokutuje brak świadomości korzyści, jakie przynosi doświadczenie mobilności – wykazywane we wszystkich badaniach dodatnie połączenie mobilności edukacyjnej i zatrudnienia lub rozwoju kariery nie jest powszechnie rozumiane. Nauczyciele, osoby prowadzące szkolenia, młodzi pracownicy i menadżerowie, którzy mogliby odgrywać rolę organizatorów mobilności nie posiadają do tego celu odpowiedniej wiedzy, ani motywacji (stosunkowo niewielka ich grupa wzięła udział w mobilności edukacyjnej). Skomplikowane i odstręczające procedury administracyjne zniechęcają administratorów i instytucje.

Istnieją także czynniki zniechęcające do mobilności dotyczące samego wyjazdu w ramach mobilności. Brak znajomości języka i kultury innych krajów stanowi nadal istotną barierę we wszystkich obszarach, zwłaszcza w środowisku pozauniwersyteckim. Istotne są także koszty finansowe mobilności. Obejmują one bezpośrednio koszty podróży, zakwaterowania i utrzymania, ale także fakt, iż wyjazd zagranicę może wiązać się z utratą rozmaitych bezpośrednich i pośrednich dotacji w kraju ojczystym (jest to istotny czynnik w kontekście mobilności w sektorze kultury, co zostanie w dalszej części wykazane). To, jak ważną rolę odgrywa

bariera finansowa wynika bezpośrednio ze społeczno-ekonomicznego pochodzenia studentów i stażystów. Forum jest przekonane, że w przyszłości dostęp do mobilności nie powinien zależeć od wielkości osobistych zasobów finansowych.

Kwestie uznawania i poświadczenia odgrywają ważną rolę w kontekście mobilności edukacyjnej – znaczna grupa mobilnych uczniów nadal nie uzyskuje odpowiedniego uznania umiejętności; przedłużająca się niepewność w tej kwestii z pewnością działa odstraszająco na innych.

W końcu brak możliwości przenoszenia ubezpieczenia, emerytur, dostępu do opieki zdrowotnej i innych świadczeń społecznych stanowią znaczne przeszkody dla ludzi aktywnych na rynku pracy. Ze wszystkich grup, o których mowa w niniejszym sprawozdaniu wspomniane bariery będą najbardziej odczuwalne dla naukowców, młodych przedsiębiorców i osób zawodowo zajmujących się sztuką. W przypadku tej ostatniej grupy może istnieć kolejna przeszkoda dotycząca obowiązku płacenia podatku VAT i podatku dochodowego od prowadzonej działalności artystycznej.

Z drugiej jednak strony istnieje kilka istotnych czynników sprzyjających mobilności edukacyjnej, na bazie których powinna być tworzona polityka europejska:

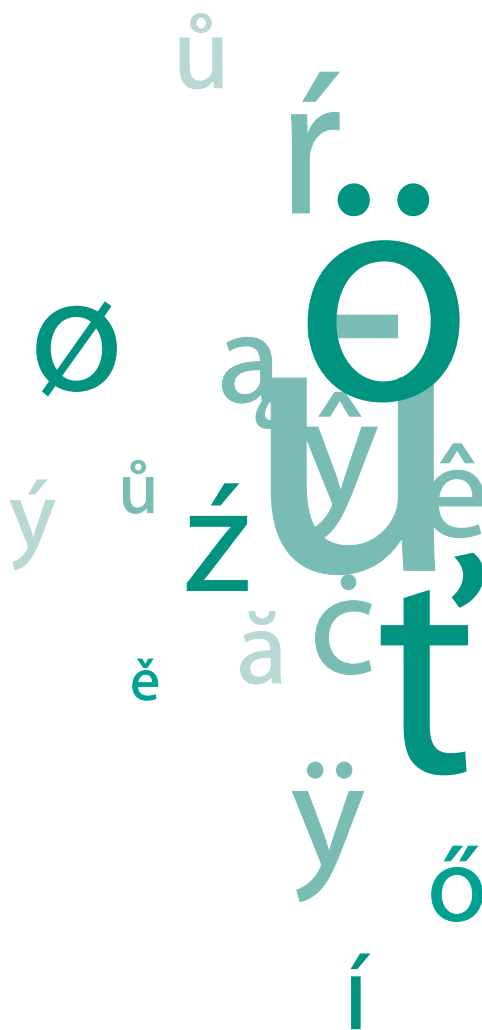
- ▼ istnienie wspólnej europejskiej przestrzeni poprzez połączone oddziaływanie kanałów telewizyjnych, stron internetowych, występów w językach obcych, waluty euro oraz łatwości podróżowania, które zwiększają wiedzę obywateli każdego państwa członkowskiego na te-

mat obywateli innych państw. Poszukiwanie nowego doświadczenia osobistego w innym kraju jest teraz łatwiejsze i coraz bardziej popularne, zwłaszcza wśród młodzieży;

- ▼ jednolity rynek i rynki światowe pobudzają przedsiębiorstwa, a coraz częściej także uniwersytety, ośrodki badawcze i szkoleniowe, do rozszerzenia swoich ram odniesienia na skalę międzynarodową. Proces ten będzie szczególnie intensywny w obszarach, w których w Europie występują braki umiejętności takich, jak badania, przemysł kreatywny i kulturalny, energetyka i technologie środowiskowe, usługi zdrowotne i biznesowe lub w działaniach zewnętrznych UE;
- ▼ postęp osiągnięty dzięki procesowi bolońskiemu dotyczącemu szkolnictwa wyższego, a także, w mniejszym stopniu, dzięki procesowi kopenhaskiemu w połączeniu z niedawno przyjętymi europejskimi ramami kwalifikacji i mającym zostać wprowadzonym Europejskim systemem transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) zapewniają stabilniejsze podstawy dla europejskiej mobilności edukacyjnej;
- ▼ Co więcej obecnie trwa proces ulepszania ram prawnych ogólnej i zawodowej mobilności w granicach Unii Europejskiej poprzez:
 - lepsze określenie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich (dyrektywa 2004/38/WE);
 - uznawanie kwalifikacji zawodowych (dyrektywa 2005/36/WE);

- jednolite ramy wspólnotowe dla przejrzystości kwalifikacji i kompetencji (Europass) (dyrektywa 2241/2004/WE);
- koordynację systemów zabezpieczenia społecznego (rozporządzenie 883/2004);
- wspieranie poszukiwania pracy na terytorium całej Europy za pośrednictwem EURES – Europejskiego Portalu Mobilności Zawodowej.

Forum ekspertów proponuje nowe podejście do polityki w zakresie mobilności edukacyjnej, które zakłada eliminację istniejących przeszkód i wykorzystanie czynników sprzyjających mobilności.

3.9 Które elementy obecnej polityki i programów sprawdzają się, a które nie?

Pole X.

Obszary mobilności

oraz wspierające je polityki i programy

Różnorodne programy mobilności UE wspierają zorganizowaną mobilność edukacyjną w szerokim zakresie obszarów. Obejmują one:

- ✓ szkolnictwo wyższe (Erasmus, Erasmus Mundus) zarówno dla studentów, jak i pracowników;
- ✓ szkolnictwo wyższe/badania (Marie Curie, mobilność w ramach sieci doskonałości i platform technologicznych);
- ✓ transfery ze szkolnictwa wyższego do biznesu (staże w ramach programu Erasmus);
- ✓ kształcenie zawodowe i praktykę (Leonardo);
- ✓ przedsiębiorców (program „Erasmus dla młodych przedsiębiorców”, którego inauguracja nastąpi w tym roku);
- ✓ edukację w szkołach średnich (Comenius);
- ✓ edukację osób dorosłych (Grundtvig);
- ✓ sferę kultury (Program Kultura);
- ✓ wolontariat (Młodzież w Działaniu) oraz społeczeństwo obywatelskie (Prawa Podstawowe i Obywatelstwo).

Na podstawie przedmiotowej oceny Forum opracowało następujące wnioski:

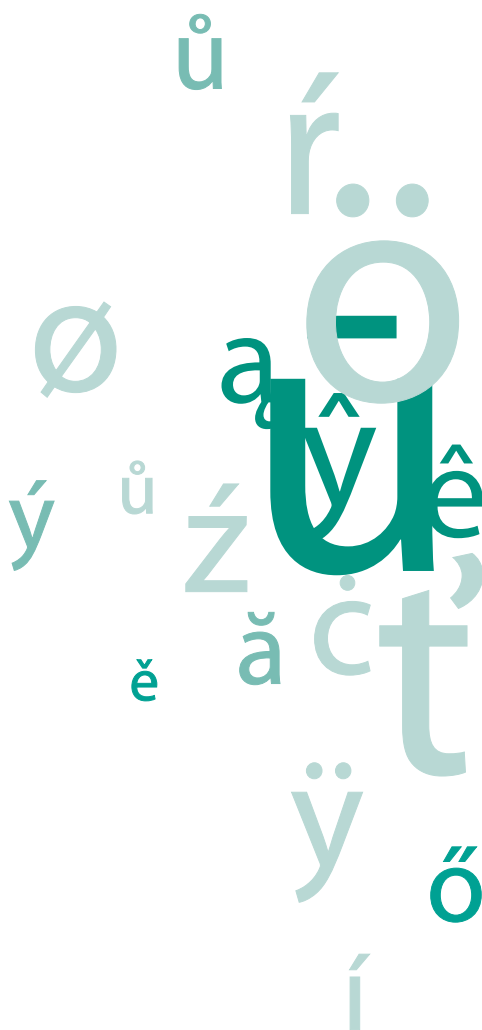
- ✓ Działania w ramach każdego obszaru są uzasadnione i faktyczne. Programy mobilności, rozpatrywane zbiorczo, mają możliwość dotarcia do całego pokolenia europejskiej młodzieży. Forum wskazało grupę, która nie uzyskała wystarczającego wsparcia w ramach bieżących programów i na którą należy zwrócić szczególną uwagę – osoby aktywne zawodowo, które zakończyły okres edukacji, bądź szkolenia. W stosunku do reszty, jeżeli programy mobilności mają przyczynić się do re-

alizacji wizji Forum o uczynieniu mobilności integralną częścią edukacji i szkolenia młodych Europejczyków, należy działać na rzecz znacznego zwiększenia skali możliwości uczestniczenia w mobilności oraz poprawy zarówno kontekstu, jak i sposobu działania programów.

- ✓ Zakres wszystkich programów bez wyjątku jest niski w stosunku do rozmiarów populacji ich odbiorców – każdego roku mniej niż 0,4% populacji młodzieży w wieku 16-29 lat decyduje się na wzięcie udziału w mobilności edukacyjnej. Takie tendencje obserwuje się także w sektorze uniwersyteckim, gdzie mobilność jest najsilniej rozwinięta (rocznie około 0,8% populacji studentów uczestniczy w mobilności edukacyjnej). Jeżeli wizja Forum ekspertów – wprowadzenia mobilności jako integralnej części wszystkich etapów kształcenia i szkolenia we wszystkich obszarach objętych programami – ma zostać zrealizowana, należy zniwelować braki obecne we wszystkich tych obszarach.
- ✓ Istnieje wiele dowodów świadczących o tym, że we wszystkich obszarach objętych programami złożoność procedur zniechęca do udziału w programach. To demobilizujące oddziaływanie jest z pewnością największe w przypadku programów angażujących niewielkie i zdecentralizowane podmioty, przykładowo w Programie Kultura, w sektorze wolontariatu lub wśród MŚP biorących udział w programie Leonardo. Istnieje pilna potrzeba uproszczenia procedur. Przedmiotowa potrzeba jest tym bardziej silna, że wizja Forum

✓ Efekt synergii między poszczególnymi programami jest znikomy, a podział prac często niejasny. Jak to zostanie pokazane w dalszej części sprawozdania, programy stworzone z myślą o pewnej grupie odbiorców mogą oferować szanse także dla innych grup, np. program Comenius Regio jest skierowany do sektora wolontariatu. Należy podnosić poziom świadomości tego, do jakich grup odbiorców skierowane są poszczególne działania, a także zwiększyć możliwości informowania o nich potencjalnych partnerów.

-

3.10 Partnerstwo europejskie na rzecz nowego celu: mobilność edukacyjna regułą, a nie wyjątkiem

W oparciu o ustalenia Forum zaprezentowane w niniejszym sprawozdaniu, apelujemy do głów państw i rządów, posłów Parlamentu Europejskiego oraz członków Komisji Europejskiej o podjęcie jednego zdecydowanego zobowiązania:

Uczynienie mobilności edukacyjnej regułą, a nie wyjątkiem zarezerwowanym dla niewielu, tak jak ma to miejsce obecnie. Mobilność edukacyjna powinna być nieodłącznym elementem europejskiej tożsamości przyczyniając się do promowania konkurencyjności i otwartości na świat oraz pogłębionego i bardziej namacalnego obywatelstwa europejskiego.

Forum wnioskuję o:

Wykorzystanie powyższego zobowiązania jako podstawy do stworzenia strategii, której celem byłoby umożliwienie udziału w mobilności, z czasem, wszystkim młodym ludziom w wieku 16-29 lat, bez względu na ich pochodzenie społeczne, zarówno uczącym się w szkołach, studiującym na uniwersytetach, jak i odbywającym szkolenie zawodowe, zarówno w ramach formalnej, jak i nieformalnej edukacji.

Aby osiągnąć ten cel, strategia musi opierać się na osiągnięciu następujących pomniejszych celów:

- ▼ w 2012 r. możliwość udziału w mobilności transgranicznej powinno mieć co najmniej 15% pokolenia młodzieży (w wieku 16-29 lat),
- ▼ w 2015 r. – przynajmniej 30%,
- ▼ a w 2020 r. – przynajmniej 50%.

Szanse uczestniczenia w mobilności mogą dotyczyć szkół średnich, studiów licencjackich, magisterskich, doktoranckich, stażów, praktyk, wolontariatu lub szkolenia zawodowego zarówno na terytorium Unii Europejskiej, jak i poza nią.

- ▼ To oznacza znaczną rozbudowę istniejących programów mobilności, które obecnie umożliwiają wzięcie udziału w mobilności około 300 000 osób rocznie. Liczba odbiorców przedmiotowych programów powinna zwiększyć się do 900 000 w 2012 r., 1 800 000 w 2015 r. i 2 900 000 osób w roku 2020. Forum jest przekonane o możliwości osiągnięcia wyznaczonych celów.
- ▼ Powyższe cele pociągają za sobą konieczność wyznaczenia równie ambitnych celów dla każdego z obecnych obszarów mobilności. Szczegółowe opracowanie tej kwestii w perspektywie krótkoterminowej powinno być przedmiotem prac Komisji i państw członkowskich.
- ▼ Ponadto mają miejsce przepływy ludności w ramach mobilności całkowicie niezależnej od programów UE, których wielkość szacowana jest na 500 000 osób rocznie. Z powodu braku jednoznacznej wiedzy na temat tego zjawiska Forum wstrzymało się od formułowania jakichkolwiek zaleceń i założeń dotyczących przyszłego rozwoju sytuacji w tym zakresie. Uwzględniając jednak to zjawisko, jest wielce prawdopodobne, że za dziesięć lat mobilność transgraniczna w celach edukacyjnych będzie regułą, a nie wyjątkiem.
- ▼ Mobilność wirtualna powinna wzmocniać i uzupełniać fizyczną mobilność transgraniczną we wszystkich obszarach.

Osiągnięcie wytyczonych celów stanowi nie lada wyzwanie. Forum uznaje, że przy wytyczaniu poszczególnych celów należy zachować realistyczne podejście i uwzględnić stan rozwoju, wiedzy oraz istnienie przeszkód w poszczególnych obszarach.

Niemniej jednak, plan opracowany przez Forum zostanie osiągnięty do roku 2020 jeżeli każdego roku mobilność obejmie nieco powyżej 6% studentów, 3,5% osób biorących udział w kształceniu lub szkoleniu zawodowym, 0,45% uczniów szkół średnich oraz jeśli nieco powyżej 1% młodych osób zaangażuje się w wolontariat oparty na mobilności. Do 2012 r. mobilność powinna stać się udziałem około 2,5% studentów, nieco ponad 1% osób biorących udział w kształceniu lub szkoleniu zawodowym, 0,15% uczniów szkół średnich, a 0,34% młodych osób powinno zaangażować się w wolontariat oparty na mobilności. Forum jest przekonane o możliwości osiągnięcia wyznaczonych celów.

Forum przewiduje także, że przedstawione wyżej ogólne cele na szczeblu UE powinny zostać rozbite na poszczególne państwa członkowskie i regiony. Z pewnością państwa członkowskie i regiony będą chciały potraktować priorytetowo promocję mobilności w niektórych sektorach i obszarach, zgodnie z własnymi strategiami w zakresie edukacji i umiejętności.

Zrealizowanie tego celu nie będzie możliwe jeżeli nie zostanie powołane nowe europejskie partnerstwo na rzecz promo-

wania mobilności edukacyjnej, w którym aktywny udział wzięłyby następujące strony: UE, państwa członkowskie oraz regiony, przedsiębiorstwa, instytucje edukacyjne i społeczeństwo obywatelskie.

- ✔ Ponadto Komisja Europejska powinna uwzględnić mobilność we wszystkich istotnych aspektach polityki, a zwłaszcza w funduszach strukturalnych oraz w programie ramowym w zakresie badań i rozwoju;
- ✔ Komisja i państwa członkowskie powinny, korzystając z otwartej metody koordynacji, współpracować na rzecz eliminacji przeszkód w mobilności, wytyczania celów w zakresie mobilności transgranicznej, gwarantowania jakości oraz wymiany najlepszych praktyk.

Komisja i państwa członkowskie powinny także prowadzić współpracę z regionami, europejskimi sieciami przedsiębiorstw, fundacjami oraz europejskimi stowarzyszeniami zawodowymi w celu budowania poczucia wspólnej odpowiedzialności za kwestię mobilności. Poszczególne podmioty uczestniczące miałyby różnego rodzaju wkład w przedmiotową współpracę.

- ✔ Znacznie zwiększone nakłady finansowe niezbędne dla wsparcia nowego celu powinny pochodzić nie tylko ze zwiększonych przydziałów środków dla programów mobilności UE, ale także ze zwiększonych nakładów w ramach funduszy UE (zwłaszcza funduszy strukturalnych), ze źródeł krajowych i regionalnych oraz ze wsparcia środowisk biznesowych.
- ✔ Instytucje UE powinny określić priorytety, ramy umożliwiające zagwaranto-

wanie odpowiedniej jakości, uznawania i poświadczenia oraz umożliwić tworzenie partnerstw na rzecz mobilności przez wszystkie rodzaje podmiotów.

- ▼ Państwa członkowskie powinny zagwarantować dopełnienie europejskich dotacji, zwłaszcza w celu zapewnienia równych szans dostępu do kluczowych kompetencji. Powinny wytyczyć cele w zakresie wykorzystania na ten cel funduszy strukturalnych.
- ▼ Do regionów powinno należeć zapewnienie infrastruktury w zakresie przyjęcia i zakwaterowania, a także wkładu do dotacji; regiony także powinny wyznaczyć cele dotyczące wykorzystania na ten cel funduszy strukturalnych.
- ▼ Przedsiębiorstwa powinny mieć swój wkład lub bezpośrednio oferować dotacje na mobilność edukacyjną, które mogą zostać zintegrowane w programy mobilności UE i nosić ich nazwy, pod warunkiem zgodności ze wspólnymi ramami wspólnotowymi; należy do tego celu wykorzystać ich konta edukacyjne, jeżeli takie istnieją.
- ▼ Poszczególne osoby mogą przyczynić się do własnej mobilności dzięki zasobom własnym lub zasobom rodziny wspieranym przez kredyty. Apelujemy do Europejskiego Banku Inwestycyjnego o przygotowanie ogólnoeuropejskiego programu kredytów na ten cel.

Należy założyć „Club Mobility 2012” („Klub Mobilność 2012”) zrzeszający kluczowych partnerów ze społeczeństwa obywatelskiego i świata biznesu (zainteresowane organizacje pozarządowe, fundacje, przedsiębiorstwa takie, jak banki) w celu mobilizowania uczestników w ramach nowego partnerstwa. Należy także zbadać możliwość utworzenia jako jednego z elementów partnerstwa Europejskiej Fundacji na rzecz Mobilności o statusie europejskim. Konieczne będzie określenie skutków finansowych realizacji nowego celu zarówno dla budżetu wspólnotowego, jak i dla władz krajowych i lokalnych z udziałem wszystkich zaangażowanych stron. Po zakończeniu zbliżającego się śródkresowego przeglądu środki dostępne w ramach budżetu wspólnotowego należy wykorzystać na zwiększenie mobilności edukacyjnej w okresie do 2012 r.

3.11 Realizacja nowego celu: wymagane działania priorytetowe

3.11A Priorytety we wszystkich obszarach programu

Forum wnioskuje o podjęcie działań we wszystkich obszarach obecnie objętych programami mobilności, a także poza tymi obszarami w celu:

- ▼ zwiększenia możliwości wzięcia udziału w mobilności;
- ▼ usprawnienia ścieżek mobilności oraz
- ▼ zwiększenia możliwości wsparcia mobilności.

Zwiększanie możliwości wzięcia udziału w mobilności powinno polegać na:

- ▼ uwzględnieniu mobilności edukacyjnej we wszystkich aspektach polityki europejskiej: poczynając od edukacji i szkolenia, kultury, badań, na innowacji, przedsiębiorczości, zatrudnieniu, polityce środowiskowej oraz polityce zagranicznej UE skończywszy. Może to przyczynić się do zwiększenia szans i mobilizacji większej ilości zasobów z budżetu Wspólnoty;
- ▼ ustaleniu celów w zakresie mobilności edukacyjnej korzystając z odpowiednich otwartych metod koordynacji dla edukacji oraz polityki w zakresie młodzieży i kultury; to ułatwi wykonanie na szczeblu krajowym i umożliwi mobilizację nowych zasobów publicznych i prywatnych;
- ▼ benchmarkingu wyników mobilności poszczególnych instytucji – edukacyjnych, szkoleniowych, badawczych oraz organizacji wolontariackich i przedsiębiorstw. To pomoże zaangażować te

podmioty w sponsorowanie mobilności edukacyjnej na terytorium i spoza terytorium UE;

- ▼ utworzeniu w ramach każdego programu trzech rodzajów inicjatyw w zakresie mobilności.

Po pierwsze utworzenie partnerstw łączących kilka instytucji, które będą odpowiedzialne za zapewnienie mobilności grup studentów, naukowców, stażystów lub wolontariuszy w ramach szerokiego wachlarza motywów i dyscyplin.

Po drugie, korzystając z analogicznego podejścia partnerskiego, stworzenie możliwości uczestniczenia w mobilności zorientowanych na konkretne strategiczne kwestie – mobilność osób prowadzących szkolenia, młodych pracowników i menadżerów oraz mobilność w odpowiedzi na braki określonych umiejętności.

Po trzecie, odpowiednio dla każdego obszaru objętego programem, stworzenie możliwości tworzenia przez osoby indywidualne własnej dopasowanej do ich potrzeb i elastycznej możliwości wyjazdu w ramach mobilności, określając konkretnych sponsorów i instytucje przyjmujące;

- ▼ zachęcaniu europejskich sieci przedsiębiorstw, europejskich stowarzyszeń zawodowych, europejskich sieci regionów i innych istotnych sieci do prowadzenia działań na rzecz promocji mobilności edukacyjnej;
- ▼ zapewnieniu specjalnego wsparcia dla uczestnictwa w mobilności grup najmniej uprzywilejowanych.

Usprawnienie ścieżek mobilności powinno obejmować:

- ▼ wdrażanie europejskich ram uznawania i certyfikacji takich, jak Europejskie ramy kwalifikacji (EQF), Europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) oraz Youthpass tak, aby wszystkie okresy mobilności były odpowiednio uznawane;
- ▼ pogłębienie procesów konwergencji w Europie, np. procesu bolońskiego i kopenhaskiego oraz Europejskiej Przestrzeni Badawczej (EPB) tak, aby struktury narodowe przestały stanowić przeszkody w mobilności;
- ▼ utworzenie europejskiej sieci organizatorów mobilności edukacyjnej, odpowiedzialnych za inaugurację kampanii informacyjno-promocyjnej w zakresie możliwości udziału w mobilności edukacyjnej, skierowanej do osób młodych, moderatorów mobilności – nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i menadżerów oraz instytucji;
- ▼ uzyskanie silnego efektu synergii między poszczególnymi programami tak, aby mobilność w jednym obszarze prowadziła do mobilności w innym obszarze oraz, aby infrastruktura i powiązania wypracowane w jednym obszarze mogły być wykorzystywane także w innych obszarach.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności powinno obejmować:

- ▼ promowanie mobilności wśród organizatorów – nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i menadżerów – przyczyniając się do budowania w nich silnego oddania mobilności i zapew-

nienia motywacji do rozwoju kariery;

- ▼ wykorzystanie potencjału mobilności wirtualnej w celu wsparcia i dopełnienia mobilności fizycznej we wszystkich obszarach;
- ▼ uwzględnienie we wszystkich działaniach w zakresie mobilności edukacyjnej modułu przygotowawczego, który umożliwi przygotowanie młodych osób na bariery, z którymi się zetkną, a w szczególności będzie wspierać uczenie się języków i zdobywanie podstawowej wiedzy na temat europejskiego obywatelstwa; oraz
- ▼ wspólne prace Komisji Europejskiej i państw członkowskich mające na celu ograniczenie barier prawnych na drodze do mobilności edukacyjnej.

3.11B Priorytety w poszczególnych obszarach programu

Szkolnictwo wyższe, mobilność studentów i pracowników

Zwiększenie możliwości udziału w mobilności w sektorze uniwersyteckim poprzez:

- ▼ Osiągnięcie w nadchodzących latach szybkiego, odpowiednio ukierunkowanego postępu w celu stworzenia nowego partnerstwa – państw członkowskich, regionów, uniwersytetów i świata biznesu – z myślą o zintegrowaniu mobilności edukacyjnej w programie szkolnictwa wyższego i udostępnieniu jej wszystkim studentom.

- ▼ Forum wnioskuje o szybkie zwiększenie możliwości uczestniczenia w mobilności przez studentów tak, aby objęła ona 450 000 osób w 2012 r., 900 000 w 2015 r. i 1 400 000 osób w 2020 r.²
- ▼ Głównym mechanizmem przedmiotowego wzrostu będzie program Erasmus, który powinien zostać w znacznym stopniu rozbudowany tak, aby oferował możliwości wyjazdu i był atrakcyjny dla znacznie większej grupy studentów.
- ▼ W parze z tym działaniem powinna iść inicjatywa „pionowa”, której celem byłoby umożliwienie najzdolniejszym europejskim studentom wzięcia udziału w najlepszych na świecie programach nauczania oraz umożliwienie europejskim uniwersytetom przyciągania najzdolniejszych studentów z całego świata. Narzędziem tych działań powinien stać się program Erasmus Mundus II, choć należy uprzednio dokonać jego znacznej rozbudowy w celu zwiększenia liczby możliwości oferowanych zarówno studentom europejskim, jak

i tym z poza Europy. To powinno zachęcić konsorcja do tworzenia nowych programów szkolnictwa wyższego – oferujących możliwość zdobycia wspólnego lub podwójnego dyplomu w zależności od wkładu partnerów biznesowych – dla których przewidziano by w ramach programu fundusze na stypendia dla najlepszych kandydatów z Europy i z całego świata. W ten sposób efekt strukturyzujący inicjatywy – w zakresie jakości oferowanej edukacji, tworzenia partnerstw między instytucjami – zostałby zmaksymalizowany. Do 2020 r. „pionowa” i otwarta dla całego świata inicjatywa Erasmus Mundus powinna przyczynić się do 10% wszystkich wyjazdów studentów w ramach mobilności.

- ▼ Zwiększenie skali mobilności dzięki Programowi „Ludzie” w ramach Struktury 7PR, zwłaszcza w ramach programu Marie Curie. Należy zapewnić silniejsze powiązania, aby zagwarantować integralność programu Erasmus i jego nowego pionowego wariantu z powyższymi działaniami. Do 2020 r. program Marie Curie i inne działania w zakresie mobilności naukowców powinny wspierać ukierunkowaną mobilność 50% populacji młodych naukowców. W tym sektorze mobilność powinna stanowić kryterium rozwoju kariery. Celem programu Marie Curie jest zapewnienie możliwości udziału w mobilności w 2012 r. 66 000 młodych naukowców, w roku 2015 – 210 000, a w roku 2020 – 370 000 naukowców.
- ▼ Zwiększenie możliwości wyjazdu pracowników akademickich za pośrednic-

² Forum nie przedstawiło zaleceń operacyjnych w zakresie mobilności studentów nieobjętej programami. Z pewnością potencjalnie przyczyni się ona do osiągnięcia ogólnego celu. W chwili obecnej brakuje jednak dostatecznego zrozumienia bieżącej sytuacji. Nie mniej jednak poprawa ogólnych ram mobilności poprzez ulepszenie systemu uznawania kwalifikacji zagranicą oraz skuteczniejsze przenoszenie uprawnień studentów do wsparcia powinny przyczynić się do zwiększenia tego rodzaju mobilności. Forum zaleca Komisji zapoznanie się z danymi na temat tego rodzaju mobilności i nawiązanie współpracy z państwami członkowskimi i uniwersytetami w celu zbadania możliwości maksymalizacji ich wkładu w osiągnięcie ogólnego celu.

twem programu Erasmus i innych mechanizmów wymiany. Komisja powinna przewodniczyć wspólnym pracom z udziałem państw członkowskich oraz przedstawicieli kierownictwa i pracowników uniwersytetów nad osiągnięciem tego celu. Prace powinny obejmować zniesienie przeszkód w mobilności pracowników i ustrukturyzowanie wsparcia w ramach programu. Następnie należy wytyczyć cele.

- ▼ Zwiększenie liczby staży w ramach programu Erasmus, łączących świat uniwersytecki ze światem biznesu. Istotną rolę odegra wyszukanie i stworzenie sieci przedsiębiorstw zdolnych i chętnych do pełnienia roli gospodarczy dla studentów Erasmus. Przedmiotowe działanie promocyjne powinno zostać podjęte wspólnie z myślą o werbowaniu przedsiębiorstw do przyjmowania stażystów programu Leonardo i młodych przedsiębiorców w ramach planowanego projektu pilotażowego. Należy zachęcić uniwersytety do współpracy z przedsiębiorstwami takimi, jak partnerzy programu Erasmus; stowarzyszenia absolwentów programu Erasmus powinny być wykorzystane jako sieć ułatwiająca zorganizowanie takich staży.
- ▼ Rozkład przedstawionych powyżej wzorców na państwa członkowskie, regiony i docelowo także na instytucje. Powyższe punkty odniesienia powinny dotyczyć zarówno mobilności wewnątrz terytorium Europy, jak i poza nim, zarówno w stosunku do studentów, jak i pracowników. W formule płatności w ramach programów należy przewidzieć nagrody za „otwartość na mo-

bilność” regionów i instytucji powiązane z osiąganiem określonych wyników. Instytucje powinny stworzyć struktury motywacyjne w celu zachęcenia pracowników i wydziałów do promowania mobilności.

Organizowanie ścieżek mobilności w sektorze uniwersyteckim poprzez:

- ▼ Pełne wykorzystanie potencjału stworzonego przez proces boloński w celu promowania tworzenia sieci uniwersytetów oferujących więcej możliwości zdobycia wspólnych i podwójnych dyplomów.
- ▼ Prowadzenie współpracy z państwami członkowskimi i uniwersytetami na rzecz rozwiązania problemu uznawania wyjazdów w ramach programu Erasmus. Stworzenie silnego nadzoru wykonania Karty uczelni Erasmus. Wprowadzenie w pełni systemu ECTS i korzystanie z suplementów do dyplomów dla zapewnienia przejrzystego uznawania przez uczelnie wyjazdów w ramach mobilności. Rozwój i wzmocnienie sieci Europejskich Rad ds. Badań Naukowych (ERA-NET) w celu sponсорowania opartych na bliższej współpracy transnarodowych programów nakładających na pracowników naukowych wymóg mobilności. Rozwój mobilności naukowców będzie osiąganym także przy pomocy innych instrumentów zawartych w programie ramowym w zakresie badań i rozwoju technologicznego: sieci doskonałości, ERA-NET, platformy technologiczne. Wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) EIT powinny także przyczyniać się do budowania mobilności.

- ▼ Ułatwienie większej elastyczności wyjazdów w ramach mobilności. Promowanie i objęcie benchmarkingiem poszerzenia oferty programu Erasmus każdego uniwersytetu. Na kolejnym etapie prawdopodobnie możliwe będzie zwiększenie możliwości niezależnych wyjazdów studentów, zawsze jednak pod warunkiem zapewnienia uznania wyjazdu.
- ▼ Rozwój krótkoterminowych wyjazdów w ramach mobilności, np. „Moduły letnie Erasmus”, które byłyby zorientowane na naukę języków oraz odbywające się w okresie letnim staże w przedsiębiorstwach. Stworzenie wzoru umowy o staż i vademecum w celu wsparcia powyższych inicjatyw.
- ▼ Wzmocnienie partnerstw i zagwarantowanie jakości działań krajów partnerskich w celu rozwoju programu Erasmus Mundus i przygotowania do przyszłej realizacji „pionowej” inicjatywy.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności w sektorze uniwersyteckim poprzez:

- ▼ Rozwój sieci absolwentów programu Erasmus i rozmaitych sieci studenckich. Absolwenci, w toku rozwoju kariery w instytucjach, sektorze biznesowym lub strukturach rządowych, mogliby pełnić rolę ambasadorów i orędowników mobilności.
- ▼ Rozwiązanie we współpracy z państwami członkowskimi, regionami i instytucjami przyjmującymi kwestii zapewnienia możliwie najlepszego zakwaterowania mobilnych studentów tak, aby nie stanowiło ono przeszkody w mobilności.

- ▼ Prowadzenie prac w zakresie edukacji i szkolenia w ramach otwartej metody koordynacji w celu zwiększenia możliwości przenoszenia krajowych planów wsparcia finansowego dla studentów podejmujących studia zagranicą (w całości lub w części), zarówno w ramach programów mobilności UE, jak i niezależnie od nich.
- ▼ Zniesienie przeszkód w mobilności naukowców, z uwzględnieniem możliwości przenoszenia emerytur i innych świadczeń socjalnych. Dotacje na badania powinny w pełni podlegać możliwości przenoszenia.

Kształcenie zawodowe i praktyka (program Leonardo)

Zwiększenie możliwości udziału w mobilności w ramach kształcenia lub szkolenia zawodowego poprzez:

- ▼ Wyznaczenie wspólnie przez Komisję i państwa członkowskie celów z myślą o znacznym zwiększeniu możliwości wyjazdów w ramach mobilności w początkowej fazie szkolenia zawodowego dzięki programowi Leonardo. Wymaga to znacznego rozszerzenia współpracy i tworzenia nowych partnerstw między przedsiębiorstwami, sektorem kształcenia i szkolenia zawodowego, organami pośredniczącymi takimi, jak stowarzyszenia zawodowe i instytucjami szkolnictwa wyższego. To z kolei pociągnie za sobą konieczność zwiększenia wsparcia finansowego przez wszystkie podmioty. W 2012 r. szanse na wyjazd w ramach mobilności powinno mieć

119 000 osób biorących udział w początkowych fazach kształcenia lub szkolenia zawodowego; w 2015 r. – 232 000, a w roku 2020 – 367 000. Dzięki temu mobilność edukacyjna w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego znajdzie się na tym samym poziomie i osiągnie podobny wzrost, co mobilność w sektorze uniwersyteckim.

- ▼ Zwrócenie nowej, znacznej i dodatkowej uwagi na promowanie mobilności w zakresie szkolenia osób dorosłych aktywnych na rynku pracy, w oparciu o tę samą współpracę, co w przypadku działań wymienionych powyżej w celu zapewnienia realizacji i finansowania. Rozwój przedmiotowej współpracy z państwami członkowskimi przez stworzenie krajowych strategii podnoszenia kwalifikacji zatrudnionych pracowników oraz inicjatywę „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”. Ustanowienie krajowych punktów odniesienia. Państwa członkowskie wspólnie ustaliły, w ramach otwartej metody koordynacji w zakresie edukacji i szkolenia, że do 2010 r. 12,5% pracowników (w wielu 25-64 lat) powinno uczestniczyć w mobilności edukacyjnej osób dorosłych. Forum wnioskuje, aby do 2020 r. szanse wyjazdu w ramach mobilności miało 10% więcej osób w porównaniu z powyższym ogólnym celem. Fundusze na przedmiotowe działania w ramach mobilności powinny pochodzić ze zwiększonych środków programu Leonardo przeznaczonych dla osób dorosłych biorących udział w szkoleniach oraz ze wsparcia ESF krajowych strategii

podnoszenia kwalifikacji pracowników. Wkład w osiągnięcie tego celu powinien mieć także program Grundtvig zapewniając wsparcie kształcenia osób dorosłych niezwiązanego bezpośrednio z przygotowaniem do udziału w rynku pracy.

W celu zmaksymalizowania wpływu wsparcia finansowego dostępnego w ramach programu Leonardo, w kontekście zwiększonego i poszerzonego finansowania, skoncentrowanie funduszy Leonardo na wspieraniu udziału MŚP, doradztwie i treningu, na tworzeniu sieci przedsiębiorstw oraz wspieraniu organów pośredniczących (stowarzyszeń zawodowych, klastrów, usług wsparcia dla biznesu) w celu organizowania mobilności.

Wkład finansowy państw członkowskich i regionów w nowe partnerstwo na rzecz mobilności mógłby zostać uzupełniony o finansowanie funduszy strukturalnych, głównie z ESF. Wobec wszystkich projektów dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego finansowanych z ESF należy ustanowić wymóg posiadania znacznego programu mobilności o potwierdzonej jakości.

Zbadanie we współpracy z państwami członkowskimi potencjału rozwoju w dalszej perspektywie programu, który otwierałby dostęp do europejskiego kształcenia i szkolenia zawodowego dla zewnętrznych krajów partnerskich, czerpiąc zwłaszcza z działalności Europejskiej Fundacji Kształcenia.

Organizowanie ścieżek mobilności w ramach kształcenia lub szkolenia zawodowego poprzez:

- ▼ Skala mobilności transgranicznej w ramach systemu kształcenia i szkolenia zawodowego nie zwiększy się, jeżeli nie zostanie osiągnięty większy stopień konwergencji między poszczególnymi systemami, które są nadal w większości zorganizowane według krajowych schematów. Należy niezwłocznie wzmocnić proces kopenhaski, którego głównymi celami są: zniesienie barier między systemami krajowymi oraz promowanie mobilności. Równocześnie należy także zwiększyć konwergencję w ramach procesu bolońskiego.
- ▼ Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestię znajomości języków, ponieważ stanowi ona jedną z najsilniejszych przeszkód w mobilności w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego. Należy we współpracy z państwami członkowskimi zbadać możliwości poprawy i rozwoju nauczania języków w ramach systemu kształcenia i szkolenia zawodowego. Ponadto należy rozwinąć możliwość przygotowania językowego w ramach modułu przygotowawczego programu Leonardo.
- ▼ Wprowadzenie skutecznego systemu ECVET w celu zapewnienia porównywalności i możliwości przenoszenia kwalifikacji w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego, z zachowaniem pełnej zgodności z EQF oraz zapewniając otwartość na system ETCS w sektorze uniwersyteckim. Z czasem zgodność z ECVET i korzystanie z Europass powinno stać się warun-

kiem wstępnym w zakresie kwalifikowalności odpowiednich projektów w ramach programu Leonardo i ESF.

- ▼ Zbadanie możliwości rozwoju mobilności wirtualnej i e-learningu w przedmiotowym sektorze.
- ▼ Zapewnienie form uznawania, które będą motywować przedsiębiorstwa do udziału w mobilności, na podstawie karty dla uczestniczących przedsiębiorstw.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności w ramach kształcenia lub szkolenia zawodowego poprzez:

- ▼ Popularyzację mobilności edukacyjnej wśród osób biorących udział w kształceniu lub szkoleniu zawodowym jako kluczowego elementu rozwoju ich kariery. Przyznanie priorytetu inicjatywom w zakresie mobilności, które będą wspierały szkolenia instruktorów w obszarach o strategicznym znaczeniu lub odznaczających się brakiem umiejętności określonych w inicjatywie „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”.
- ▼ Uproszczenie administracji programu. Rozwinięcie zdolności organizacji odbywających się co kilka lat konwencji oraz działania organów pośredniczących na rzecz wspierania udziału MŚP.

Przedsiębiorcy (program „Erasmus dla młodych przedsiębiorców”, którego inauguracja nastąpi w tym roku)

Zwiększenie możliwości udziału w mobilności młodych przedsiębiorców poprzez:

- ▼ Możliwości udziału w mobilności w tym sektorze powstają dzięki pogłębieniu jednolitego rynku i otwarciu rynków światowych. W ramach przedmiotowego działania należy nadać wagę priorytetową zapewnieniu szans na udział w mobilności w kluczowych obszarach innowacji i strategicznych obszarach biznesu.
- ▼ Celem nowego działania pilotażowego powinno być wytworzenie efektu synergii z istniejącymi programami takimi, jak staże w ramach programu Erasmus, program Leonardo i odpowiednie inicjatywy realizowane w ramach VII programu ramowego. Należy w pełni wykorzystać rozwinięte w tych obszarach powiązania i sieci w celu ułatwienia mobilności młodych przedsiębiorców.
- ▼ Rozwijanie możliwości udziału w mobilności wśród nauczycieli i osób prowadzących szkolenia dla młodych przedsiębiorców. Realizacja tego celu mogłaby się odbywać w ramach programu Erasmus lub Leonardo.
- ▼ Zbadanie możliwości poszerzenia przedmiotowego działania o wyjazdy w ramach mobilności dla młodych przedsiębiorców spoza terytorium UE.

Organizowanie ścieżek mobilności młodych przedsiębiorców poprzez:

- ▼ Rozwój możliwości tworzenia sieci transgranicznych między MŚP celem wymiany doświadczeń.
- ▼ Rozwój możliwości tworzenia sieci między uniwersyteckimi inkubatorami przedsiębiorczości.
- ▼ Promowanie włączenia okresów mobilności do programów MBA.
- ▼ Organizowanie międzynarodowych misji dla młodych europejskich przedsiębiorców.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności młodych przedsiębiorców poprzez:

- ▼ Opracowanie europejskiego przewodnika po krajowych standardach w zakresie otwierania działalności gospodarczej.

Sfera kulturalna (Program Kultura)

Zwiększanie możliwości wzięcia udziału w mobilności w sferze kultury poprzez:

- ▼ Współpracę z państwami członkowskimi w ramach otwartej metody koordynacji w zakresie kultury, wyznaczenie celów, obejmujących terminy, w zakresie usunięcia przeszkód w mobilności, zwłaszcza wymienionych w sprawozdaniu, które przedstawił Karel Polacek („Impediments to Mobility and Possible Solutions” („Ogranicze-

nia mobilności oraz możliwe ich rozwiązania)³. Ponadto prowadzenie prac nad usunięciem przeszkód w mobilności artystów i osób zawodowo zajmujących się kulturą spoza terytorium UE i podjęcie stanowczych działań na rzecz wspierania współpracy, wymiany i mobilności między Europą a innymi regionami.

- ▼ Współpracę z państwami członkowskimi w ramach otwartej metody koordynacji w zakresie kultury, ustalenie najlepszej metody kształtowania polityki krajowej w poszczególnych państwach tak, aby nie stanowiła przeszkody, ale wspierała współpracę w sektorze kultury i mobilność w Europie.
- ▼ Zwiększenie dostępnego wsparcia dla organizacji oraz struktur wspierających mobilność artystów i organizatorów działalności kulturalnej poprzez projekty mobilności i sieci w ramach kolejnego Programu Kultura (po roku 2014).
- ▼ Włączenie do kolejnego Programu Kultura (po roku 2014) możliwości wsparcia w zakresie finansowego ryzyka związanego z promowaniem mobilności artystów występujących „na żywo” w innych krajach europejskich (np. poprzez zaliczkę na poczet wynagrodzenia „avance sur recettes”).

- ▼ Promowanie mobilności wirtualnej poprzez tworzenie lub wspieranie istniejącej wirtualnej przestrzeni wymiany kulturowej.

Organizowanie ścieżek mobilności w sferze kultury poprzez:

- ▼ Rozwinięcie w sektorze edukacji artystycznej pojęcia „międzynarodowej instytucji”, która za główne cele szkolenia i rozwoju kariery artystów i organizatorów działalności kulturalnej stawia mobilność, wymianę międzynarodową i współpracę.
- ▼ Rozwój platform technologicznych i innowacji powiązanych ze sztuką, zwłaszcza tych, które ułatwiają międzysektorową innowację i kreatywność.
- ▼ Prowadzenie współpracy z państwami członkowskimi na rzecz wspierania artystów i organizatorów działalności kulturalnej w przejściu z formalnej edukacji do początków kariery.
- ▼ Zbadanie, w ramach otwartej metody koordynacji w zakresie kultury i skupienia uwagi na przemyśle twórczym, sposobu zintegrowania mobilności w strategię zwiększenia potencjału gospodarczego tego sektora.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności w sferze kultury poprzez:

- ▼ Udostępnienie przejrzystych i dostępnych informacji na temat różnorodnych krajowych procedur mających wpływ na mobilność dzieł sztuki.
- ▼ Poprawę ram prawnych UE w zakresie zarządzania prawami własności intelektualnej w celu stworzenia spójnej europejskiej przestrzeni dla mobilnych dzieł sztuki i artystów i zmniejszenia

³ „Study on Impediments to Mobility in the EU Live Performance Sector and on Possible Solutions” („Badanie ograniczeń mobilności w europejskim sektorze bezpośrednich wykonawców artystycznych oraz możliwe rozwiązania”), Finnish Theatre Information Centre (Fińskie Centrum Informacji Teatralnej), Międzynarodowa Sieć Współczesnych Sztuk Teatralnych (IETM), PEARLE* (Europejska liga stowarzyszeń pracodawców w sektorze sztuk widowiskowych), jako część projektu Mobile Home finansowanego przez UE w ramach Europejskiego Roku Mobilności Zawodowej – 2006.

szenia obciążenia administracyjnego związanego z rozpowszechnianiem dzieł sztuki.

- ▼ Wykonanie w pełni orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i pozostałego przyjętego prawodawstwa UE dotyczącego opodatkowania i zabezpieczenia społecznego, zwalniającego artystów z płacenia podwójnych podatków i/lub utraty świadczeń socjalnych.

Edukacja w szkołach średnich (program Comenius)

Zwiększanie możliwości wzięcia udziału w mobilności w ramach szkół średnich poprzez:

- ▼ Promowanie programu Comenius wśród ośrodków szkolenia nauczycieli i władz szkolnych. Budowanie świadomości i zagwarantowanie istnienia odpowiednich struktur wspierających uczestnictwo szkół w programie.
- ▼ Zwiększenie możliwości wzięcia udziału w zagranicznych szkoleniach pracowników i wymianach pracowników sektora edukacji oraz wprowadzenie europejskiego programu wzajemnej wymiany nauczycieli.
- ▼ Promowanie znacznego zwiększenia udziału szkół w platformie e-Twinning i innych platformach wirtualnych tak, aby tego typu współpraca stała się integralną częścią życia szkoły. Ustanowienie celów, które umożliwiłyby wszystkim szkołom łączenie się w wirtualne sieci.
- ▼ Zwiększenie możliwości spędzenia przez uczniów do jednego roku szkol-

nego zagranicą. Rozwój nowego działania „Indywidualna mobilność uczniów w ramach programu Comenius” i opracowanie bezpiecznych ram tego typu mobilności nieletnich.

- ▼ W oparciu o inicjatywę Comenius-Regio zwiększenie interakcji z innymi podmiotami z sektora edukacji nieformalnej, np. tworzenie powiązań z grupami młodzieży i organizacjami pozarządowymi oraz promowanie ich udziału w tym działaniu.
- ▼ Program Comenius powinien w 2012 r. wesprzeć mobilność 61 000 uczniów, w 2015 r. – 118 000 uczniów, a w roku 2020 – 188 000 uczniów.

Organizowanie ścieżek mobilności w ramach szkół średnich poprzez:

- ▼ Zwiększenie możliwości organizowania wymian szkolnych w Europie.
- ▼ Opracowywanie działań, których celem jest przygotowanie uczniów na przyszłą mobilność w czasie studiów, np. letnie uniwersytety dla uczniów ostatnich klas szkół średnich oferujące zajęcia z określonych przedmiotów. Tworzenie powiązań między szkołami uczestniczącymi w partnerstwach w ramach programów Comenius i Erasmus w celu rozwoju tych inicjatyw.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności w ramach szkół średnich poprzez:

- ▼ Zapewnianie odpowiedniej motywacji w zakresie rozwoju kariery dla nauczycieli zajmujących się organizacją mobilności edukacyjnej oraz większego uznania dla ich pracy.
- ▼ Zapewnienie uczniom pełnego uznania doświadczenia nauki zagranicą.

- ✔ Poprawę struktury wspierającej europejską mobilność (Krajowe Agencje).
- ✔ Wzmocnienie roli lokalnych i regionalnych władz szkolnych w promocji i wspieraniu mobilności.
- ✔ Zwiększenie możliwości uczestniczenia w mobilności przez potencjalnych nauczycieli i nauczycieli stażystów.

Edukacja osób dorosłych (program Grundtvig)

Zwiększenie możliwości wzięcia udziału w mobilności poprzez:

- ✔ Skoncentrowanie wsparcia w ramach programu Grundtvig na zapewnieniu szans udziału w mobilności wspierających edukację osób dorosłych niezwiązanych bezpośrednio z rynkiem pracy, zwłaszcza w zakresie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Punkty odniesienia dla przyszłego rozwoju mobilności należy ustalić w ramach ogólnego ukierunkowania działań na wsparcie mobilności dorosłych stażystów omawianego wyżej w części poświęconej programowi Leonardo. Program Grundtvig wraz z programem Leonardo powinny przyczyniać się do stworzenia szans udziału w mobilności dla 10% uczących się dorosłych w odniesieniu do ogólnego europejskiego punktu odniesienia w zakresie udziału 12,5% osób dorosłych w edukacji. Udział każdego z programów w ogólnej wielkości mobilności powinien zostać ustalony w krajowych strategiach w zakresie rozwoju umiejętności. ESF powinno także wspierać mobilność w tym obszarze.

- ✔ Zwiększanie możliwości udziału kadry szkoleniowej osób dorosłych w zagranicznych szkoleniach pracowników i wymianach.
- ✔ Stworzenie wsparcia mobilności w zakresie nauki języków w populacji osób dorosłych.

Organizowanie ścieżek mobilności poprzez:

- ✔ Tworzenie silniejszych powiązań między programem Grundtvig a działaniami w zakresie mobilności społeczeństwa obywatelskiego w ramach inicjatyw Młodzież w Działaniu i Wolontariat Europejski. Zwiększenie roli seniorów (osób w wieku emerytalnym lub zbliżających się do tego wieku), jako uczestników działalności wolontariackiej. Grundtvig powinien wspierać mobilność w celu promowania ich zaangażowania.
- ✔ W razie potrzeby uwzględnienie w działaniach prowadzonych w ramach programu Grundtvig elementu nauczania języków.
- ✔ Stworzenie wirtualnych narzędzi w celu wspierania budowania partnerstw i tworzenia sieci między społeczeństwem obywatelskim a innymi instytucjami zajmującymi się zapewnieniem odpowiednich form szkolenia osób dorosłych.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności poprzez:

- ✔ Zapewnienie odpowiednich form uznawania wyjazdów w ramach programu Grundtvig.
- ✔ Zwiększenie roli lokalnych i regionalnych władz szkolnych w promowaniu

i wspieraniu mobilności oraz zapewnianiu jej stabilności poprzez koncepcję „regionu uczącego się”.

Wolontariat (Młodzież w Działaniu) oraz społeczeństwo obywatelskie (Prawa Podstawowe Obywatelstwo)

Zwiększenie możliwości udziału w mobilności poprzez:

- ▼ Znaczne zwiększenie możliwości wzięcia udziału w krótkoterminowych wymianach grup młodzieży.
- ▼ Sprzyjanie interoperacyjności krajowych systemów wolontariatu. Młode osoby, które zgłosiłyby się do wzięcia udziału w wolontariacie we własnym kraju muszą mieć motywację i czuć się pewnie, aby zdecydować się na wolontariat zagranicą.
- ▼ Zwiększenie możliwości udziału w mobilności dla młodych pracowników, jako potencjalny czynnik mnożnika w stosunku do jakości pracy młodzieży.
- ▼ Według prognoz do 2012 r. nastąpi znaczny wzrost liczby krótko i długoterminowych wyjazdów młodzieży w ramach mobilności fizycznej za pośrednictwem programów UE lub programów krajowych. W 2012 r. liczba ta wyniesie 300 000, w 2015 r. – 587 000, a w roku 2015 – 929 000.

Organizowanie ścieżek mobilności poprzez:

- ▼ Włączenie nauczania języków oraz nauczania o integracji europejskiej we wszystkie działania prowadzone w ramach wolontariatu.
- ▼ Zapewnienie, że okresy mobilności w ramach wolontariatu są w pełni uznawane w ramach kwalifikacji.
- ▼ Tworzenie powiązań z odpowiednimi działaniami w ramach programu Comenius.
- ▼ Poprawa gwarancji jakości programów mobilności, zwłaszcza w kontekście ochrony nieletnich.

Zwiększenie możliwości wsparcia mobilności poprzez:

- ▼ Zwiększenie uznawania działalności prowadzonej przez młodych pracowników jako zawodu i uznawanie tych osób za organizatorów nieformalnej edukacji.
- ▼ Zachęcanie państw członkowskich do uznawania i promowania podejmowania działalności wolontariackiej w innych krajach jako istotnego elementu rozwoju młodego człowieka.
- ▼ Rozwijanie nowych zdolności w zakresie promowania szans i wartości młodzieży i mobilności w ramach wolontariatu. Powinno się to wiązać z lepszym wykorzystaniem krajowych agencji programu Młodzież w Działaniu w celu promocji wartości mobilności transnarodowej.
- ▼ Budowanie świadomości istnienia programu Comenius i szans, jakie oferuje wśród organizacji młodzieżowych i wolontariackich.

Making learning mobility an opportunity for all

REPORT OF THE HIGH LEVEL EXPERT
FORUM ON MOBILITY

Dokument

4

4.1 The High Level Expert Forum on Mobility

Commissioner Jan Figel' in December 2007 decided to establish a High Level Expert Forum on Mobility, responding to the reflection on mobility policies which had taken place during 2007 and to the wish of the French Administration to prepare to give a political focus to promoting mobility during its Presidency. He gave the Forum a mandate as follows:

to undertake a reflection and to make recommendations with a view to promoting an expansion of mobility between Member States for students and young people. The aim will be to explore how the EU can, building on the success to date of the Erasmus programme, further expand mobility not only within the university sector but also among young

people more generally, for example among young entrepreneurs and artists and in sectors such as vocational training, adult learning and voluntary activity. The Forum should in this regard examine barriers to mobility, the potential for future EU actions and for action at Member State level to support the general EU objectives.

Commissioner Figel' invited the Forum to undertake its work rapidly, in the period January to June 2008, with a view to having the Forum's Report available for the start of the French Presidency.

The members of the High Level Expert Forum are

Members of the Forum

Maria João Rodrigues (PT) – Chairperson of the Forum

Special Advisor to the Portuguese Prime Minister for the EU Presidency; Involved in the Lisbon strategy from the very beginning; Member of several different advisory groups to the European Commission. Former Portuguese Minister for Employment

Jean-Francois Michel (FR)

Secretary-General of the European Music Office, active in promoting mobility among musicians.

Allan Larsson (SW)

Former Swedish Finance Minister, later Director-General of the Directorate-General for Employment. Currently Chairman of the University of Lund.

Peter Clever (DE)

Member of the executive board of the Confederation of German Employers' Associations, BDA; active in relation to vocational training issues at the EU level.

John Reilly (UK)

Former Director of Academic Administration at the University of Kent; Former Director of the UK Socrates-Erasmus Council, and responsible for the UK Tempus Information Office, active in promoting ECTS and student mobility. Active in the EU project "Tuning Educational Structures in Europe" and the stakeholder group preparing Erasmus for the current Lifelong Learning Programme.

Annick Weiner (FR)

Vice-President of University Paris-Sud 11 in charge of international relations, active in promoting mobility of students, cofunding at national and regional levels, and international partnerships of Masters and Doctoral schools.

Julia Gonzalez (ES)

Vice-Rector for International Relations, University of Deusto, Bilbao in charge of International Relations, active in the EU Mobility Programmes: Erasmus Mundus, Marie Curie, Erasmus Mundus External Cooperation, active in Thematic Networks, in promoting ECTS and Co-Coordinator of the project "Tuning Educational Structures in Europe".

Ewa Krzaklewska (PL)

ex-Vice-President of Erasmus Student Network, PhD student in the Jagiellonian University, Krakow, Poland.

Frans Van Vught (NL)

Member of the Group of Social Policy Advisors of the European Commission, president of the Center for Strategic Management of Universities (Esmu), member of the board of the European University Association (EUA), president of the Netherlands House for Education and Research in Brussels (Nether) and former president of the University of Twente in the Netherlands. He is an international higher education policy expert.

Mary Ann de Vlieg (BE)

Secretary General IETM (international network for contemporary performing arts), former Vice-President of EFAH (European Forum of the Arts and Heritage); co-founder and Treasurer of the Roberto Cimetta Fund for Mobility of Mediterranean Artists and Arts Organisers, and founder of www.on-themove.org, a portal for professional mobility in the culture sector.

Jillian Van Turnhout (IRL)

Vice President of the European Economic and Social Committee; Chief Executive of the Children's Rights Alliance (Ireland); active in relation to youth issues at local, national and EU level.

4.2 Table of contents

- Executive Summary
- Why focus on Mobility now?
- Two reasons for a new mobility policy: competitiveness and citizenship
- A vision of the future – two contrasting scenarios
- What kinds of mobility are we concerned with?
- What are the trends, barriers and drivers in mobility?
- What works and what does not work in current policies and programmes?
- A European partnership for a new ambition: learning mobility as a rule, not an exception
- Realising the new vision: Priority actions required
 - Priorities across all programme areas
 - Priorities for the different programme areas

4.3 Executive Summary

In the years until 2020 the European youth generation – 16-29 years of age – will diminish from 90 to 81 million, a reduction of 9 million or 10 per cent. This will have a profound impact on education, the economy and society – now and in the future. In the same period technological changes will be even more pervasive and global competition will increase, not least the competition for talented people. Thus, there is an urgent need to strengthen policies to make Europe ready for this competition and to give young Europeans opportunities to learn and to develop their capacities.

The European Union should forge a new European generation fully equipped to cope with the new global challenges, with a deepened sense of European identity, openness and cooperation.

That is why learning mobility should become a natural feature of being European and an opportunity provided to all young people in Europe. We make this proposal as a contribution to two vital policy goals:

- ✓ to strengthen Europe's competitiveness, building its knowledge-intensive society;
- ✓ and to deepen the sense of European identity and citizenship within its youth generation.

This report presents recommendations on how cross border mobility for learning and skills can be made a basic element in the emerging knowledge society and of a more competitive and attractive Europe.

- ✓ We propose the EU to make – as a long term goal – mobility for learn-

ing the rule, rather than an exception that it is today. We propose that it should be so for all young Europeans, in all forms of education and in non-formal activities such as voluntary and community work as well.

- ✓ We propose the following medium term targets: in 2012 there should be opportunities for cross border mobility for at least 15 per cent of the youth generation, in 2015 for at least 30 per cent and in 2020 for at least 50 per cent.
- ✓ This will mean an expansion of the existing mobility programs which currently offer mobility opportunities to about 300,000 persons a year. They should be capable of reaching 900.000 young people in 2012, 1.800.000 in 2015 and 2.900.000 in 2020. Virtual forms of mobility – networking and twinning between schools, institutions, groups – should reinforce and complement cross border physical mobility in all areas.

This vision will not be realised unless there is a substantial and concerted action to make it happen. There is need for a new European partnership to promote learning mobility, involving the active engagement of the EU, Member States and regions, enterprises, educational institutions, civil society and young people themselves:

- ✓ We propose accordingly that, in order to start building this growth quickly, mobility is made a top priority in the mid-term review of the financial perspective.
- ✓ Furthermore, the EU Commission should mainstream mobility into all relevant policies, notably the Structural

Funds and the R&D Framework programme;

- The Commission and Member States should work together, via the open method of coordination, to eliminate barriers to mobility, to set targets for cross border mobility, to ensure quality and to exchange best practices. The Commission and Member States should work with regions, European networks of companies, foundations and European professional associations supporting the development of learning mobility.
- The greatly increased funding needed to support the new ambition should come from increased allocations to the EU mobility programmes, from wider EU funding (notably the Structural Funds), from national and regional sources and from business.
- This vision should also involve the world of business. There should be increased mobility between enterprises, and between business and the worlds of education, training and research.

One central element of this strategy is to expand the opportunities to learn a second and third European language. This will require better language teaching within all parts of the education and training system, and a stronger focus on languages in the preparation of mobility moves. Language teaching within the VET sector should in particular be strengthened.

Along with learning, cultural exchanges are at the heart of this vision of a more mobile Europe. Greatly increased interaction among Europe's cultural actors, and with

the rest of the world, combined with their capacity, through their activities, to reach millions of citizens, will fuel a Europe which uses its own diversity for creativity and equips its citizens for intercultural dialogue in a globalising world. This will involve removing the obstacles which artists and cultural professionals face to their mobility, collecting data on such mobility and setting targets for its expansion.

The challenge of meeting these targets is considerable. The Forum's ambitions will have been achieved by 2020 if, annually, mobility reaches just over 6% of university students, 3.5% of VET trainees, 0.45% of secondary students and if just over 1% of young people engage in a mobility-based voluntary action. In 2012, mobility should reach about 2.5% of all university students, just over 1% of VET trainees, 0.15% of secondary students while 0.34% of young people should engage in a mobility-based voluntary action. The Forum feels that these ambitions are attainable.

To reach these ambitious goals and targets, we present a package of urgent reform of the present mobility programmes – Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie – to simplify procedures and to engage actors in education institutions, in business and among local and regional authorities. We propose ways and means to further develop a European area of education and mobility by opening tracks to promote learning mobility, by organising European pathways for mobility and by strengthening support conditions.

4.4 Why focus on mobility now?

In the years until 2020 the European youth generation, 15-29 years of age, will diminish from 90 to 81 million, a reduction of 9 million or 10 per cent. This will have a profound impact on education, the economy and the society – now and in the future. In the same period technological changes will be even more pervasive and global competition will increase, not least the competition for talented people. Thus, there is an urgent need to strengthen existing policies and to create new ones which will make Europe ready for this competition and which will give young people opportunities to learn and to develop the capacities they need to face the future with confidence.

The European Union should forge a new European generation fully equipped to cope with the new global challenges, with a deepened sense of European identity, openness and cooperation. That is why learning mobility should become a natural feature of being European and an opportunity provided to all young people in Europe. We make this proposal as a contribution to two vital policy goals: to strengthen Europe's competitiveness, building its knowledge-intensive economy; and to deepen the sense of European identity and citizenship within its youth generation.

Erasmus has shown the way: it has grown rapidly in 20 years and has achieved widespread "brand" recognition. It serves to illustrate how mobility can bring about the set of linked benefits outlined above – benefits to the human capital of participants; the creation of personal links across

borders; language learning; and breaking down institutional barriers. This final point is particularly important – Erasmus was one of the factors that drove the Bologna process which has brought about a major convergence and modernisation of thirdlevel education structures. As such, it provides a model of what might also be possible in, for example, the VET sector, where a re-invigorated Leonardo programme could help to drive the Copenhagen process.

But Erasmus also points to the need for urgent action now. Despite its visibility, it still touches only a small percentage of the student population – less than 4% of university students undertake an Erasmus move during their studies. And its effect in certain countries and in certain subject areas is well below this. There is no guarantee that the steady growth seen to date will continue – the target set for the current programme period, to have achieved over 3 million mobility moves by end-2012, is seriously in question. A major change will be needed if the longer term vision evoked by the Commission in its Strategic Report on the Lisbon Strategy of December 2007 – "that, in time, it becomes a standard part of university education" – can be met.

The challenges of generalising learning mobility are even greater in other areas. There is an urgent need to break firmly with past patterns and to give a new impetus to mobility among European citizens – mobility essentially focused on learning, but ultimately for jobs, competitiveness, cultural exchange and citizenship.

There are also political developments leading to a strong political focus on the issue and recognition of its potential:

- it was highlighted at the Education Council last November on the occasion of 20 years of Erasmus;
- there was a focus on mobility in the Commission's Strategic Report on the Lisbon Strategy of December 2007.
- the forthcoming French Presidency has indicated a willingness to seek a new political focus on promoting mobility, for students and among young people generally.

There are also other current initiatives at the European level which help set the context:

- In May 2007 the Commission adopted a European agenda for culture in a globalizing world, the objectives of which include the mobility of artists and professionals in the cultural field and the circulation of artistic expressions beyond national borders. The agenda has been endorsed by the Council and the mobility of cultural workers in Europe has been included as a key priority in the Council's work plan for 2008-2010.

- The Commission in July 2008 adopted a new social agenda for Opportunities, Access and Solidarity which places a strong emphasis on skills as the main driver of the security and social wellbeing of European citizens.
- The Commission will in December 2008 launch a new initiative on New Skills for New Jobs which will map out possible mechanisms to identify and anticipate Europe's future skills needs for a rapidly changing world. A skilled and mobile European labour force, working in a Europe where mobility barriers have been broken down, will be an important part of that strategy
- We are approaching the mid-term review of the current EU Financial Perspective 2007-2013. It will offer an opportunity to re-directing resources to strengthen EU support for mobility.

Now is the time to break with the past and develop a new strategy for the 21st century.

4.5 Two reasons for a new mobility policy: Competitiveness and citizenship

As we see it, there are two overarching objectives for a new policy for learning mobility:

- ✓ to strengthen Europe's competitiveness, building the knowledge-intensive society;
- ✓ and to deepen the sense of European identity and citizenship, more specifically within its youth generation.

The right to be mobile across national borders is one of the fundamental freedoms which the EU bestows on its citizens. The EU does not only seek to guarantee this right; it actively promotes a high level of mobility. Mobility is an important part of the flexibility which Europe seeks from its labour force, vital to the challenge of addressing its future skills needs in an economy of knowledge, rapid change. And mobility of Europe's workforce, coupled with skills-focused immigration from third countries, will play an even greater role in the context of demographic ageing, the effects of which will increasingly become apparent in years to come.

Mobility also contributes to other important policy objectives:

- ✓ It is important for personal development, boosting people's skills and employability. It allows people to pick up new knowledge, learn from different educators and test themselves, their assumptions and competences in new situations. Mobility has often formed part of the education of great innovators and of those with the highest skills. The Forum's vision is that it can be an important part of every learning experience,

for all groups of learners, right throughout life.

- ✓ Mobility breaks down barriers between people and groups, building a sense of EU citizenship. Successive surveys show that those who have undertaken mobility moves via the EU programmes are more enthusiastic about European integration. If Europe can deliver on the vision of greatly expanded opportunities for learning mobility mapped out here, it will make European integration more meaningful and tangible to the broad mass of young people. Their understanding of and support for Europe should strengthen.
- ✓ In the increasingly multicultural society of the future, the experience of mobility is critical to help form young people as future leaders and citizens, so that they can contribute to greater respect for diversity, a deepening of cooperation and a more stable and peaceful world.
- ✓ Mobility is fundamental for artists and cultural workers. They need to travel beyond borders to broaden their vision, extend the scope of their activities and meet new audiences; to find new sources of inspiration to make their creations evolve; and to exchange experiences and learn from each other. While certain forms of mobility are "stand alone", in that they are based on an individual initiative (such as residence schemes), others are intrinsically connected to the combined mobility of works and performances, thereby involving a different set of economic actors.
- ✓ Mobility promotes language learning. The importance of language learning,

as a means both for building European integration and citizenship and also for the functioning of the single market, cannot be overestimated. Mobility to the country of the language being learned is and should be a vital part in the learning of a language.

- Mobility increases the flow and sharing of knowledge between institutions, helping them to break out of national or local patterns (“brain circulation”), opening them up to European and potentially global influences. It causes people to question established ways of seeing and doing; it is an important trigger of change, modernisation and higher quality in all walks of life. Promoting networking and exchange between institutions is an important part of Europe’s policy effort to promote the “fifth freedom” of knowledge (see the Conclusions of the European Council of 14 March 2008). Mobility of knowledge workers, academics and students, between educational and research establishments, is a key part of brain circulation.
- Mobility which involves enterprises – between enterprises and between enterprises and educational and research institutions – can help bring about economies of agglomeration and clustering effects which will strengthen Europe’s competitiveness and capacity for innovation. And it can help to bring such effects even into otherwise remote regions and into small institutions.

It has long been recognised that Europe suffers a deficit in relation to mobility, its workforce more reluctant to move in pursuit of opportunities than that of other lead-

ing economies. The evidence is clear that willingness to be mobile is highest among young people and among those with the highest education. Barriers to mobility exist within national tax, pension and social security schemes; equally important are the psychological barriers which limit people’s willingness to be mobile¹.

It is possible to respond to this situation and to seek policy mechanisms to develop people’s willingness/openness to be mobile. Just as we look to education to prepare people for their participation in the modern world, we can look to learning mobility linked to educational activities to open them up to future job mobility. Promoting such a willingness to be mobile is the particular focus of the EU mobility actions, notably but not exclusively the mobility actions under the Life Long Learning Programme and other Programmes run by the Directorate-General for Education and Culture. These programmes are at the centre of this Report but they are not its exclusive concern. Actions under the responsibility of other DGs, notably DGs RTD, ENTR and EMPL also contribute. The Structural Funds and the research Framework Programme have important roles to play. This Report will propose that promoting mobility can be “mainstreamed” within a wide range of community actions and, furthermore, that it should in the future be addressed not just by EU actions but also by actions by Member States, regions and other actors such as business.

¹ See successive studies by the European Foundation for the Improvement of Living and Working, most recently “Foundation findings – Mobility in Europe: The way forward”, October 2007

4.6 A vision of the future

– two contrasting scenarios

The Forum has the following vision of a future Europe which has made learning mobility an opportunity for all:

The European Union provides a common house for European citizens, consumers, workers, artists, trainees and students. More mobile and networked workers, trainees and students are developing European expert communities where better products and services are created. Joint cultural and scientific creativity is also flourishing as well as joint initiatives by European citizens in other areas – civic activity, town twinning, and intercultural dialogue. Mobility is a key component of these processes of shared learning, creativity, work and social participation. Mobility is both physical and virtual. Due to the ongoing revolution in ICTs, most citizens are connected, networked, equipped with several wireless and intelligent devices to get and process information. Virtual mobility is widely available, quick and cheap. Nevertheless, physical mobility provides a more intensive and deeper experience and is, therefore, irreplaceable. Developing the synergies between virtual and physical mobility is a central art of a new way of life.

The general conditions for both kinds of mobility are stronger. Geographical mobility is easier, social benefits and loans are more portable, broadband is generally available, the newly literate European young can master ICTs and other languages. The European Qualifications Framework allows people to build and transfer competences across Europe, using the full range of possibilities it offers for lifelong learning. The

Bologna and Copenhagen processes are breaking down barriers and are creating a truly European educational space. Schools are networked across borders (allowing, for example, migrant students to keep in touch with their home culture); voluntary groups share ideas and projects and exchange people. All forms and phases of the mobility cycle are being transformed by these instruments.

European, national and regional authorities support partnerships of education institutions, civil society bodies, companies and local authorities engaged in mobility via a combination of funding methods. This co-funding can be complemented by education loans which are portable across Europe.

Learning mobility does not stop at Europe's borders. Europe's best students are supported to access the world's best tuition. Europe's volunteers are to be found worldwide. And the world's students, trainees and volunteers have the opportunity to experience Europe, to work and study with their European peers. Europe's researchers can access the best world institutions and bring their experiences and expertise into Europe's research area. Mobility does not simply involve "like-to-like" movement from university to university, from school to school. It also places people into different sectors, from the world of education into the world of business and vice versa; from education into voluntary action; from vocational training to academia; from public research bodies to business.

On the other hand ...

There is an alternative, contrasting scenario. The positive vision just outlined will not be realised unless there is substantial and concerted action to make it happen. On the contrary, there are risks which could in future call into question the levels of mobility achieved to date. For example, the greatly increased volume of mobility which is at the heart of this vision will not be achieved unless funding is considerably increased. In the long-term, this cannot happen if EU programmes are the only funding source; a new partnership for more, diversified sources of funding is vital. In the very short term, the Life Long Learning and other programmes will, on the basis of their current budgetary allocation, only have enough funding to maintain mobility numbers at broadly their present levels for the rest of the financial perspective to 2013.

There are signs that some of Europe's young people may be starting to lose their interest in learning mobility. Increased pressure within study cycles makes some feel that mobility is a luxury which they cannot afford.

Without targeted help, mobility risks to be the preserve of elites, with young people from lower socio-economic backgrounds locked out because it is costly and because the benefits it brings are not evident to them.

Without greater focus, language learning becomes increasingly focused on the learning of English. Thus non-English speaking countries risk being seen as irrelevant as mobility destinations, while the interest in language learning among young English speakers declines, as they increasingly expect the rest of the world to address them in English. The technologies which can facilitate virtual mobility and greatly enhanced networking, which forms an integral part of the positive vision outlined here, also have the potential to fuel an increasing isolation and atomisation among young people.

Barriers which have long been identified to mobility in all categories remain unaddressed. Addressing these barriers and adverse trends, moving to realise the positive vision outlined above will require that mobility be given a new focus in the policy efforts of the EU, Member States and Regions. It will require new forms of partnership and funding, a new mobilisation of actors and a new political momentum.

4.7 What kinds of mobility are we concerned with?

The Report will address the following forms and types of mobility:

- ✓ Learning mobility. Learning and personal development is the essential factor which is to be found in all the forms of mobility which this Report addresses. Learning may be formal – within the educational system – or informal – in the Youth and volunteering context. The report does not address how to promote employment mobility, mobility within the labour market – nevertheless, a central objective is to bring about a greater willingness among Europe's workforce to be mobile. The line between learning mobility and labour market mobility is not rigid. In particular, where this report addresses issues related to the mobility of researchers and mobility in the culture sector, it is addressing the mobility of people already in the workforce.
- ✓ Organised learning mobility is linked to specific learning or developmental goals. It is the type of activity promoted by the EU or national mobility programmes. It should always lead to the

earning of qualifications or credits in an appropriate form. It is the main focus of this report. Independent learning mobility, outside of these programmes is taking place and the evidence, while not very clear, suggests that it is of a significant order of magnitude. Eurostat estimated that about 550,000 university students undertake their studies abroad each year, i.e. considerably more than undertake Erasmus moves.

- ✓ Mobility within Europe; and exchanges with the wider world (encompassing both Europeans going out, and citizens of partner countries coming to Europe).
- ✓ Physical mobility, involving a move to another country; and Virtual mobility, both as a means to prepare, enrich and follow up on physical mobility moves and as a form of mobility in its own right, subject to the same link with earning qualifications/credits for individuals or EU strategic goals in the case of group mobility.

4.8 What are the trends, barriers and drivers in mobility?

The Forum has explored, in discussion between its members and with stakeholders, the barriers and drivers which shape Europeans' mobility behaviour. The evidence would suggest that the main features of mobility within and across borders in Europe are the following:

- ✓ current levels of geographic mobility are low. Only 18% of Europeans have moved outside their region, while only 4% have moved to another Member State and 3% outside the Union. However, almost a quarter have moved within their region. This contrasts with the USA, where almost a third (32%) of the citizens live outside the state in which they were born. Nevertheless, while almost 70% of the European citizens have no intention to move on the near future, most of them view geographical mobility very positively;
- ✓ different Member States and social groups show different mobility intentions; the propensity is currently higher in the new Member States and in the Member States with liberal or social-democratic welfare regimes; more vulnerable workers are exposed to more involuntary job changes than their higher-skilled or better protected counterparts; voluntary mobility goes hand in hand with economic success, both at country level and for individuals; young and educated workers are the most likely to move.

The Forum has identified the following main barriers, all of which must be addressed if learning mobility is to be extended. Opportunities for organised learning mobility are too few and, other than in

the university area, too little known by the majority of young people. There is furthermore a lack of awareness of the advantages of having a mobility experience – the positive link between learning mobility and employment or career development which is shown in all studies is not widely understood. Teachers, trainers, youth workers or managers who could act as promoters of mobility lack both the knowledge and incentives to do so (relatively few of them will have undertaken learning mobility themselves). Complex and off-putting administrative procedures deter administrators and institutions.

There are also significant disincentives related to the mobility move itself. The lack of knowledge about the language and culture of other countries remains a significant barrier in all areas, but particularly in the non-university areas. The financial costs of mobility are important. These include the direct costs of travel, accommodation and subsistence, but also the fact that income and various direct and indirect subsidies in the home country may be lost while abroad (as will be shown, this is a significant factor in the culture sector). The importance of the cost barrier is directly linked to the social-economic background of the students or the trainees. The Forum feels strongly that in future access to mobility opportunities should not be dependent on personal financial means.

The issue of recognition and certification for the learning mobility move is vital – a significant number of mobile learners still do not receive appropriate recogni-

tion; lingering ambiguity over this issue undoubtedly acts as a deterrent to others.

Finally the lack of portability of insurance, pensions, access to health services and other social benefits are significant barriers for people in the labour market. Of the groups addressed in this report, these barriers will be most significant for researchers, young entrepreneurs and arts professionals. For this latter group, there can also be additional barriers linked to liabilities for VAT and income tax on performance income.

By contrast, there are important drivers for learning mobility which European policies can build on:

- ✓ the existence of a common European space, through the combined effect of TV channels, websites, performance in other languages, the euro and ease of travel, all of which are increasing the knowledge of each Member State citizens about the other's citizens. The quest for new personal experiences in other countries is now easier and is increasing, particularly among young people;
- ✓ the single market and global markets which are leading companies and increasingly universities, research and training institutions to internationalise their frameworks of reference. This will be intensified in the areas where Europe is facing skills gaps such as in research, in creative and cultural industries, in energy and environmental technologies, health and business services, or in the external action of the Union;
- ✓ the progress achieved by the Bologna process concerning higher education and, to a lesser extent, by the Copenhagen process; combined with the recent adoption of the European Qualifications Framework and to be followed by the ECVET in vocational education and training, provide stronger European pathways for learning mobility;
- ✓ Furthermore, ongoing improvements in the legal frameworks for general and professional mobility in the European Union via:
 - Better definition of the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States (Directive 2004/38/EC);
 - recognition of professional qualifications (Directive 2005/36/EC)
 - a single Community framework for the transparency of qualifications and competences, Europass (Decision 2241/2004/EC);
 - coordination of social security systems (Regulation 883/2004);
 - the support to job search across Europe, by EURES, the European Job Mobility Portal

The Expert Forum proposes a new approach to learning mobility policies which aims at overcoming those barriers and building on these drivers.

4.9 What works and what does not work in current policies and programmes?

Box X.

Areas of mobility and the policies and programmes which support them

The various EU mobility programmes support organised learning mobility in a broad range of areas. These are

- ✓ Higher education (Erasmus, Erasmus Mundus) for both students and staff
- ✓ Higher Education/Research (Marie Curie, mobility within Networks of Excellence and Technology Platforms)
- ✓ Higher Education to Business (Erasmus Placements)
- ✓ Vocational Education and apprentices (Leonardo)
- ✓ Entrepreneurs (Erasmus for Entrepreneurs action to be launched this year)
- ✓ Second level education (Comenius)
- ✓ Adult learning (Gruntdivig)
- ✓ The Cultural Sphere (Culture Programme)
- ✓ Volunteering (Youth) and Civil Society (Citizenship)

On the basis of the assessment, the Forum has concluded that:

- ✓ Action in each of the programme areas is justified and positive. Taken together, the mobility programmes have the capacity to reach out to all parts of Europe's youth generation. The Forum has identified one particular group – people in the workforce who have left continuing education or training – which are not sufficiently addressed within the current programmes and for whom a new focus must be created. For the rest, what is needed now, if the programmes are to play their part in meeting the Forum's vision of mobility as a normal part of the educa-

tion and training of all young Europeans, is to create a major increase in the scale of mobility opportunities and to improve both the context and the way in which the programmes operate.

- ✓ The coverage of all programmes, without exception, is low relative to their target populations – less than 0.4% of the youth population 16-29 engages in a learning mobility activity each year). The point applies even in the University area, where mobility is most developed (approximately 0.8% of the student population engages in learning mobility annually). If the vision of the Expert Forum is to be addressed – of making mobility a normal part of all phases of education and training and in all of the activities covered in these programmes – then there is a huge gap to be bridged in all areas.
- ✓ Across all programme areas, there is widespread evidence that the complexity of procedures acts as a disincentive to participation. The disincentive effect is certainly greatest in those programmes where the actors addressed are small and decentralised, for example, in the Culture programme, in the voluntary sector or among SMEs in Leonardo. There is a strong call for simplification of procedures. As the Forum has a vision of involving a range of actors from different backgrounds, both big organisations and small, the need for simplification is strong.
- ✓ Synergies between the different programmes are weak; the division of labour between them often unclear. As will be seen, programmes created for one target area many offer opportuni-

- [illegible]

4.10 European partnership for a new ambition: learning mobility as a rule, not an exception

Based on our finding as presented in this report, we urge Heads of State and Government, Members of the European Parliament and the European Commission to make one single strong commitment to: Make learning mobility a rule, not the exception, reserved for the few, which it is today. Learning mobility should be a natural feature of being European, promoting competitiveness and openness to the world and a deeper and more tangible European citizenship.

The Forum proposes to:

Turn this commitment into a strategy to offer, over time, mobility opportunities to all young people aged 16-29, irrespective of their social background, whether in school, university or vocational training, or whether in formal or informal learning.

To reach such a goal, the strategy should be guided by the following general targets:

- in 2012 opportunities for cross border mobility should be provided for at least 15 per cent of the youth generation (16-29 years),
- in 2015 for at least 30 per cent,
- and in 2020 for at least 50 per cent.

These opportunities might take place at secondary, bachelor, master, PhD levels, internships, apprenticeships, volunteer work or professional training, in or outside the European Union.

- This will mean a significant expansion of the existing programme driven mobility, which currently offers mobility opportunities to about 300,000 persons

a year. It should be capable of reaching 900.000 young people in 2012, 1.800.000 in 2015 and 2.900.000 in 2020. The Forum feels that these ambitions are attainable.

- These targets will in turn require the setting of similarly ambitious targets for each of the current mobility areas and these should be worked out in detail over the short term by the Commission and Member States.
- In addition, there is an existing mobility stream, estimated at around 500.000 a year, which is fully independent of the EU-programmes. In the absence of clear knowledge about this flow, the Forum makes no recommendations and no assumptions about its future development. However, taking it into account, there will be, in ten years time, a good chance to make cross border mobility for learning a rule, rather than an exception.
- Virtual mobility should reinforce and complement cross border physical mobility in all areas.

The challenge of meeting these targets is considerable. The Forum recognises that the exercise of target setting must be realistic and should take account of the state of development, knowledge and the existence of barriers in each of the different areas. Nevertheless, the Forum's ambitions will have been achieved by 2020 if, annually, mobility reaches just over 6% of university students, 3.5% of VET trainees, 0.45% of secondary students and if just over 1% of young people engage in a mobility-based voluntary action. By 2012, mobility should reach about 2.5%

of all university students, just over 1% of VET trainees, 0.15% of secondary students while 0.34% of young people should engage in a mobility-based voluntary action. The Forum feels that these ambitions are attainable.

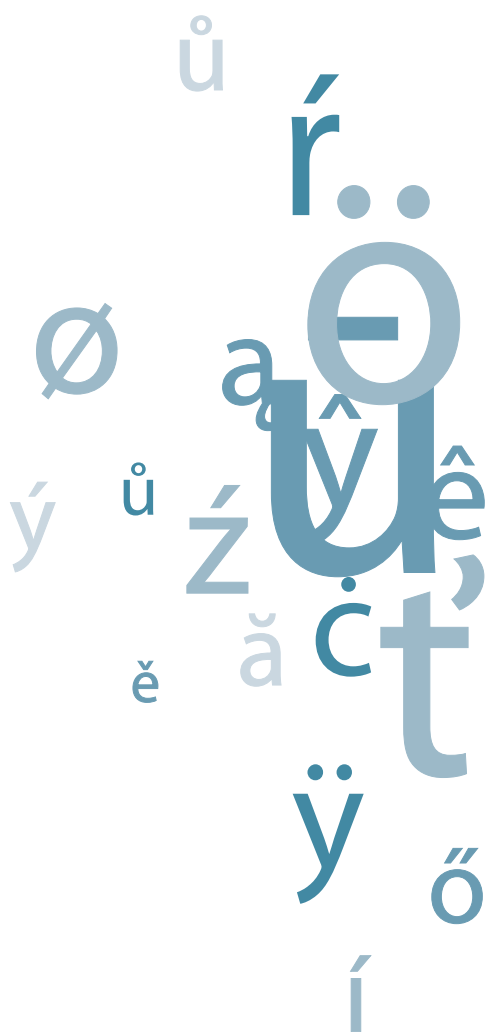
The Forum would also envisage that the overall EU level targets set out here should be broken down at the level of Member States and regions. Member States and Regions will inevitably wish to prioritise the promotion of mobility within certain sectors and areas over others, in line with their own education and skills strategies.

This vision will not be realised unless there is a new European partnership to promote learning mobility, involving the active engagement of the EU, Member States and regions, enterprises, educational institutions and civil society:

- ✓ The EU Commission should mainstream mobility into all relevant policies, notably the Structural Funds and the R&D Framework programme;
- ✓ The Commission and Member States should work together, via the open method of coordination, to eliminate barriers to mobility, to set targets for cross border mobility, to ensure quality and to exchange best practices; The Commission and Member States should work with regions, European networks of companies, foundations and European professional and educational associations to create the new shared responsibility for mobility, with different actors contributing in different ways.
- ✓ The greatly increased funding needed to support the new ambition should come, not only from increased allocations to the mobility programmes, but from wider EU funding (notably from the Structural Funds), from national and regional sources and from business.
- ✓ The EU institutions should define priorities, frameworks for quality, recognition and certification and facilitate the creation of mobility partnerships of all actors.
- ✓ Member States should provide a complement to European grants, notably to ensure equal opportunities or access to key-competences. They should set targets for the use of the structural funds for this purpose.
- ✓ Regions should be providers of hosting and accommodation infrastructures as well as contributors to grants; they too should set targets for the use of the structural funds with this purpose.
- ✓ Companies should contribute to or directly provide learning mobility grants which can be integrated with and benefit from the labels of the EU mobility programmes, provided they comply with the European common frameworks; where they exist, their learning accounts should be used for this purpose.
- ✓ Individuals can contribute to their own mobility via personal or family resources supported by loans. The European Investment Bank is invited to prepare a European-wide loan scheme for this purpose.

involved. Following its forthcoming mid-term review, available margins within the Community budget should be used to fund increased learning mobility in the period to 2012.

The financial implications of delivering this new ambition, both for the Community budget and for national and regional authorities, will need to be worked out by all

4.11 Realising the new ambition: Priority actions required

4.11A Priorities across all programme areas

The Forum proposes that there should be action across all the areas currently covered by the mobility programmes – and, indeed, beyond these areas – in order to:

- ✓ multiply the opportunities for mobility;
- ✓ improve the pathways to mobility; and
- ✓ strengthen the support conditions for mobility.

Multiplying opportunities for mobility should involve:

- ✓ mainstreaming learning mobility in all European policies. From education and training, culture, research, to innovation, enterprise, employment, environment policies as well as the EU external policies. This can create more opportunities and mobilize more resources from the European budget;
- ✓ agreeing targets for learning mobility in the respective open methods of coordination for education, youth and culture policies; this will foster implementation at national level and mobilize new public and private resources;
- ✓ benchmarking the mobility performance of relevant institutions – education, training, research and voluntary bodies as well as companies. This will help engage them to sponsor incoming and outgoing learning mobility;
- ✓ developing in each programme area three types of mobility initiative.

Firstly, partnerships involving several institutions which will provide for the

mobility of groups of students, researchers, trainees or volunteers addressing a wide range of themes or disciplines.

Secondly, using the same partnership approach, mobility opportunities focused on key strategic issues – mobility of trainers, teachers, youth workers and managers; and mobility linked to specific skills shortages.

Thirdly, as appropriate in each programme area, opportunities for individuals to create their own tailored and flexible mobility moves, identifying specific sponsors and hosting institutions;

- ✓ encouraging European networks of companies, European professional associations, European networks of regions and other relevant networks to become active in promoting learning mobility;
- ✓ ensuring a special support for the participation of disadvantaged groups.

Improving the pathways for mobility should involve:

- ✓ implementing the European frameworks for recognition and certification such as EQF, ECTS, ECVET and Youthpass, so that all mobility periods can attract appropriate recognition;
- ✓ deepening the European convergence processes, such as Bologna, Copenhagen and the European Research Area (ERA), so that national structures no longer act as a barrier to mobility;
- ✓ developing a European network of learning mobility promoters who will be responsible for launching a campaign to inform and promote mobility oppor-

tunities which addresses young people, those who act as gatekeepers of mobility – teachers, trainers and managers – and institutions;

- develop strong synergies between the various programmes, so that mobility in one area can lead on to mobility in another and so that infrastructures and links developed in one area can be used in another.

Strengthen the support conditions for learning mobility should involve:

- promoting mobility among the gatekeepers – teachers, trainers and managers – building a strong commitment to mobility among them and providing them career incentives;
- exploiting the potential of virtual mobility to support and complement physical mobility in all areas;
- introducing in all learning mobility actions a preparatory module which will prepare young people for the barriers they face and, in particular, will support language learning and basic information about European citizenship; and
- joint working by the European Commission and Member States to reduce the legal barriers to learning mobility.

4.11B Priorities for the different programme areas

Higher education, mobility of students and staff

Multiply opportunities for university mobility by:

- Making rapid, targeted progress in the years to come to build a new partnership – of Member States, regions, universities and businesses – to make learning mobility a normal part of university education for all. The Forum proposes a rapid expansion in mobility opportunities for university students, to reach 450,000 in 2012; 900,000 in 2015; 1,400,000 in 2020².
- The primary mechanism for this expansion will be the Erasmus programme, which should be greatly enlarged, so that it can offer opportunities and be attractive to a vastly increased share of the student population.

² The Forum has not made operational recommendations in relation to the non programme-driven mobility of university students. It is clear that it has potentially a contribution to make to the overall goal. However, for now, there is insufficient understanding of what is going on. Improving the general framework for mobility, via better cross-border recognition of qualifications and better portability of national student supports, should, nevertheless, help to expand mobility of this type. The Forum recommends that the Commission examine the data on this type of mobility and work with Member States and universities to explore how its contribution to the general aim can be maximised.

-

 This should be coupled with a “vertical” initiative aimed at allowing Europe’s best students to access the world’s best higher education and at allowing Europe’s universities to attract the best global students. This should build on the Erasmus Mundus II programme, albeit greatly expanded to offer a greatly increased number of opportunities to both European non-European students. It should invite proposals from consortia to put together new high level courses – joint or double degrees, where appropriate within input from business partners – for which the programme would then allocate scholarship funding, offered to the best EU and non-EU applicants. In this way, the structuring impact of the initiative – on the quality of education offered, on the formation of partnerships between institutions – would be maximised. By 2020, the “vertical” and globally open Erasmus Mundus initiative should account for 10% of student mobility moves.
- Increasing the volume of mobility under the People Programme of FP7, notably the Marie Curie action. There should be a much stronger linkage to ensure that Erasmus and its new vertical strand can integrate effectively with these actions. By 2020, Marie Curie and other actions for mobility of researchers should support targeted mobility by 50% of the young researcher population. Mobility should be a criterion for career advancement in the sector. The aim of Marie Curie is to provide opportunities for mobility to 66,000 young researchers in 2012, to 210,000 in 2015 and in 370,000 in 2020.
- Increasing the opportunities for university staff to via Erasmus and other exchange mechanisms. The Commission should lead a reflection on how to achieve this with Member States and representatives of university management and staff. This should involve addressing barriers to staff mobility and how to structure programme support. Targets should then be set.
- Expanding Erasmus placements, between university and business. It will be crucial to seek out and build networks of enterprises which are capable and willing to act as hosts to Erasmus students. This promotional exercise should be undertaken jointly with the effort to enlist businesses to host Leonardo trainees and young entrepreneurs under the planned pilot scheme. Universities should be incentivised to include businesses as Erasmus partners; the Erasmus alumni association should be used as a network to facilitate such placements.
- Breaking down the benchmarks outlined here by Member state, region and ultimately by institution. Benchmarks should cover outward and inward mobility, for students and staff. Payment formulae within the programmes should reward the “mobilityopenness” of regions and institutions and be linked to meeting benchmarks. Institutions should devise incentive structures to encourage staff and faculties to promote mobility.

Organize pathways for university mobility by:

- Exploiting to the full the potential created by the Bologna process to promote networking between universities, leading to the delivery of more joint and double degrees.
- Working jointly with Member States and universities to end problems of recognition of the Erasmus move. Create strong monitoring of implementation of the Erasmus Charter. Implement ECTS in full and use the Diploma Supplement to ensure transparent academic recognition of the mobility experience.
- Developing and strengthening the network of European Research Councils (ERA-nets) to sponsor more collaborative trans-national programmes with a requirement for research staff mobility. Research mobility will also be advanced within other instruments included in the Framework Programme for RTD: networks of excellence, era-nets, technology platforms. The KICs of the EIT should also build research mobility.
- Facilitating greater flexibility in the mobility move. Promote and benchmark a widening of choice within each university's Erasmus partnership. At a second stage, it may be possible to expand the possibilities for students to move independently, always, however, subject to the requirement that recognition can be assured.
- Developing short-stay mobility moves, e.g. "Erasmus summer modules" which could focus on language learning and also summer placements in enterprises. Create a model placement contract and vademecum to support these.

- Strengthening partnerships and quality assurance with partner countries in order to develop Erasmus Mundus and to prepare for the future Erasmus "vertical" initiative.

Strengthen the support conditions for university mobility by:

- Developing the Erasmus alumni and different student networks. Alumni, as they build their careers in institutions, business and government could have roles as ambassadors and champions of mobility.
- Addressing, with Member States, regions and hosting institutions, the issue of how best to provide accommodation to mobile students so that it ceases to be a barrier.
- Working, in the context of the OMC for education and training, to extend the portability of national schemes for student financial support for students undertaking part or all of their studies abroad, whether in the context of the EU mobility programmes or not.
- Addressing barriers to the mobility of researchers, including portability of pensions and other social benefits. Research grants should be fully portable.

Vocational Education and apprentices (Leonardo)

Multiply opportunities for VET mobility by:

- Setting, jointly between the Commission and the Member States, targets to substantially increase the opportunities within the Leonardo programme for mobility in initial vocational train-

ing. This will require a major expansion and a new partnership between companies, the VET sector, intermediary bodies such as professional associations and higher education institutions. It will require a major expansion of funding, to come from all actors. Mobility opportunities should be provided for 119,000 initial VET trainees in 2012; 232,000 in 2015; and to 367,000 by 2020. In this way, learning mobility within the VET sector can be placed on a similar footing and similar relative increase to what is proposed for the university sector.

- Developing a new, substantial and additional focus on promoting mobility for training of adults in the labour market, drawing on the same partnership as above to deliver and fund this. Develop this in cooperation with Member States formulating national strategies to upskill the employed workforce and also with the New Skills for New Jobs Initiative. Establish national benchmarks. Member States have agreed, in the context of the OMC on Education and Training, a benchmark that, by 2010, 12.5% of the labour force (25-64) should be participating in adult learning annually. The Forum proposes that by 2020, mobility opportunities should be offered in respect of 10% of this overall target. Funding for these mobility actions should draw on an expanded Leonardo provision for adult trainees and on ESF support for national strategies to upskill the workforce. The Grundtvig programme should also contribute to the objective, focusing on providing support to

adult learning not directly linked to labour market participation.

- In order to maximise the impact of available Leonardo funding, in the context of expanded and broader funding, concentrate Leonardo funding to support participation of SMEs, on guidance and coaching, networking of companies and on supporting intermediary bodies (professional associations, clusters, business support services) to organise mobility.
- The financial contribution of Member States and regions to the new mobility partnership could be supplemented by structural funding, notably the ESF. It should be a requirement that all VET projects within the ESF should have a substantial and quality assured mobility programme.
- Exploring with Member States the potential to develop over time a programme which opens up access to European VET on behalf of external partner countries, building in particular on the work of ETF.

Organize pathways for VET mobility by:

- Cross-border mobility within the VET system will not grow unless a greater degree of convergence can be achieved between systems which are still very much locked into national patterns. There needs urgently to be a strengthening of the Copenhagen process aimed at breaking down barriers between national systems and promoting mobility as one of its central objectives. In the process, there needs also to be a stronger convergence with the Bologna process.

- Addressing language skills as a particularly acute barrier to VET mobility. Examine with Member States how to improve and strengthen language teaching within the VET system. Develop language preparation within the preparatory module of Leonardo.
- Implementing an effective ECVET system for comparability and portability of VET qualifications, in full compliance with the principles of EQF and ensuring openness to the ECTS system in the university sector. Over time, compliance with ECVET and use of Europass should become a pre-condition for eligibility of relevant VET projects within Leonardo and the ESF.
- Exploiting the possibilities for virtual mobility and e-learning in the sector.
- Providing forms of recognition which will act as an incentive for the participation in mobility moves of enterprises, via a charter for participating enterprises.

Strengthen the support conditions for VET mobility by:

- Generalising learning mobility among VET trainers as a key component of their career development. Give priority to mobility initiatives which will support the training of trainers in areas of strategic importance and skills shortages identified in the “New Skills for New Jobs Initiative”.
- Simplifying programme administration. Developing the capacity for multi-annual conventions and for intermediary bodies to act in support of the participation of SMEs.

Entrepreneurs (Erasmus for Entrepreneurs action to be launched this year)

Multiply opportunities for young entrepreneurs’ mobility by:

- Opportunities for mobility in this sphere are being created by the deepening of the single market and by the opening of global markets. Priority within this action should be given to providing mobility opportunities in the key innovation and strategic business areas.
- The new pilot action should seek to build synergies with existing programmes, such as Erasmus Place-ments, Leonardo and relevant initiatives in FP7 areas. Links and networks developed in such areas should be exploited fully to promote and facilitate mobility of young entrepreneurs.
- Developing mobility opportunities for educators and trainers of young entrepreneurs. This could take place within Erasmus or within Leonardo.
- Explore the possibility to open this action for mobility moves by young entrepreneurs beyond EU borders.

Organize pathways for young entrepreneurs’ mobility by:

- Developing cross-border networking among SMEs for exchange of experience.
- Developing the networking among University business incubators.
- Promote the inclusion of mobility periods within MBA curricula.
- Organizing international missions for young European entrepreneurs.

Strengthen the support conditions for young entrepreneurs' mobility by:

- ✓ Developing a European guide on national norms to set up a business.

The Cultural Sphere (Culture Programme)

Multiply Opportunities for mobility in the cultural sphere by:

- ✓ Working with the Member States within the Open Method of Coordination for Culture, set targets, including dates, to remove obstacles to mobility, in particular those detailed in the Polacek Report ("Impediments to Mobility and Possible Solutions"³). Work also to remove obstacles to extra-EU mobility of artists and cultural workers and take concrete steps to support collaboration, exchange and mobility between Europe and other regions.
- ✓ Working with Member States within the Open Method of Coordination for Culture, address how best to structure national policies, so that they will not create obstacles but will support cultural collaboration and mobility within Europe.
- ✓ Increasing the support available for organisations and structures supporting the mobility of artists and cultural operators through mobility projects and networks within the framework of the next Culture Programme (post-2014).

- ✓ Including the possibility in the next Culture Programme (post-2014) to support the financial risks involved in promoting the mobility of live-performing artists staging performances in other European countries (e.g. through advance on income "avance sur recettes").
- ✓ Promoting virtual mobility by creating or supporting existing virtual spaces for cultural exchanges.

Organise pathways for mobility in the cultural sphere by:

- ✓ In arts education, developing the concept of "the international institution" which places mobility, international exchange and collaboration as a central aspect of artists' and cultural operators' training and career development.
- ✓ Developing technology and innovation platforms linked to the arts, especially those which facilitate trans-sectoral innovation and creativity.
- ✓ Working with Member States to support artists and cultural operators in their transition from formal education to initial career.
- ✓ In the context of the OMC for Culture and the focus on the creative industries, examining how mobility can be an integral part of the strategies to strengthen the economic potential of such sectors.

Strengthen the support conditions for mobility in the cultural sphere by:

- ✓ Providing transparent and accessible information concerning the diverse national procedures affecting arts mobility.

³ "Study on Impediments to Mobility in the EU Live Performance Sector and on Possible Solutions", Finnish Theatre Information Centre, IETM, PEARLE*, as part of the Mobile Home project funded by the EU Year of Workers' Mobility, 2006

- Improving the EU legislative framework for management of intellectual property rights in order to create a coherent European space for mobile arts and artists and lessen the heavy administrative burdens of arts diffusion.
- Fully implementing the European Court of Justice's jurisprudence and other EU approved legislation regarding taxation and social security, absolving artists from paying double taxes and/or losing social benefits.

Second level education (Comenius)

Multiply Opportunities for mobility in secondary schools by:

- Promoting Comenius to teacher training institutions and schools authorities. Build awareness and ensure that the appropriate support structures for the participation of schools are in place.
- Expanding the opportunities for education staff to participate in in-service training and exchange activities abroad and introducing an EU reciprocal teacher exchange scheme.
- Promoting a major expansion in e-Twinning and other virtual platforms between schools, so that such partnerships become a normal part of school life. Set a target whereby all schools have the possibility of linking virtually.
- Expanding the opportunities for school students to spend up to one school year in another country. Develop the new action Comenius Individual Pupil Mobility and create a secure framework for such mobility for legal minors.
- Building on the Comenius-Regio initiative, increase interaction with other actors from the non formal education sector, e.g. build links with youth groups and NGOs and promote their participation in this action.
- Comenius should support physical mobility of 61,000 students in 2012, 118,000 in 2015 and in 188,000 in 2020.

Organise pathways for mobility in secondary schools by:

- Extending the possibilities to organise class exchanges within Europe.
- Developing actions which help prepare school students to prepare their future mobility as university students, e.g. summer universities for upper secondary school students in specific subject fields. Build links between schools participating in Comenius and Erasmus partnerships to develop these initiatives.

Strengthen the support conditions for mobility in secondary schools by:

- Giving career incentives to teachers organising learning mobility and better professional recognition for their work.
- Ensuring full recognition of student learning experiences abroad.
- Improving the support structure for European mobility (National Agencies).
- Reinforcing the role of local and regional school authorities in promoting and supporting mobility.
- Expanding the mobility possibilities for potential teachers and trainee teachers.

Adult learning (Grundtvig)

Multiply opportunities by:

- ✓ Concentrating Grundtvig support on providing mobility opportunities in support of adult education not directly linked to the labour market, notably in support of groups at risk of social exclusion. Benchmarks for its future expansion should be set as part of the overall focus on supporting mobility of adult trainees discussed above under Leonardo. Grundtvig should play a part alongside Leonardo in offering mobility opportunities to 10% of adult learners in the context of the overall EU benchmark of 12.5% participation in adult learning. The share to be addressed by each programme should be determined in national skills strategies. ESF should also support mobility in this area.
- ✓ Expanding the opportunities for adult training staff to participate in in-service training and exchange activities abroad.
- ✓ Developing the mobility support for language learning among the adult population.

Organise pathways for mobility by:

- ✓ Developing stronger links between Grundtvig and mobility actions for civil society in the Youth and Volunteering. Develop the role of seniors (people in retirement or close to it) as participants in voluntary activity: Grundtvig should support mobility to promote their involvement.
- ✓ Including a language learning element in Grundtvig actions, where necessary.

- ✓ Developing virtual tools to support twinning and networking among civil society and other bodies involved in the provision of relevant forms of training to the adult population.

Strengthen the support conditions by:

- ✓ Ensuring appropriate forms of recognition for Grundtvig supported mobility moves.
- ✓ Reinforcing the role of local and regional school authorities in promoting and supporting mobility and ensuring its sustainability through the concept of the “learning region”.

Volunteering (Youth) and Civil Society (Citizenship)

Multiply Opportunities by:

- ✓ Expanding rapidly the possibilities for young people to experience a short term group exchange.
- ✓ Encouraging the inter-operability of national volunteering schemes. Young people who would have volunteered in their own country need to be encouraged and feel assured to experience volunteering in a new country.
- ✓ Increasing the mobility opportunities for youth workers as potential multipliers for the quality of youth work.
- ✓ A rapid expansion of opportunities for youth mobility for physical mobility moves is foreseen, either long or short-term, via EU programmes or national schemes, to more than 300,000 in 2012, 587,000 in 2015 and 929,000 in 2020.

Organise pathways for mobility by:

- ✓ Including provisions for language learning in all volunteer work actions, and also for learning about European integration.
- ✓ Ensuring that periods of volunteer mobility movement are fully recognised in qualifications frameworks.
- ✓ Building links with relevant Comenius actions.
- ✓ Strengthening quality assurance in mobility schemes, notably to do with the protection of minors.

Strengthen the support conditions for mobility by:

- ✓ Enhancing the recognition of youth workers as a profession and as deliverers of nonformal education.
- ✓ Encouraging member states to recognise and promote volunteering in other countries as an essential part in the development of a young person.
- ✓ Developing new capacities to promote opportunities for and the value of youth and volunteer mobility. This should include better use of the network of national agencies of the Youth in Action Programme to promote the value of transnational mobility.
- ✓ Building awareness among youth and volunteer organisations of the Comenius programme and the opportunities it offers.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Zagadnienia mobilności w dokumentach unijnych

Mobility issues in EU Policy Documents

Europejska Sieć Wspierająca
Poradnictwo i Doradztwo Zawodowe

